د خوږ ژبي شاعر او ليکوال ګل پاچا الفت

غوره نثرونه

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خوږ ژبي شاعر او ليکوال گل پاچا الفت

غوره نثرونه

پښتو ټولنه ۱۳۳۶ او ۱۳۹۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب پېژندنه

د کتاب نوم: غوره نثرونه

ليکوال: خوږژبی شاعر او ليکوال ګل پاچا الفت

رالېږونکی او کمپوزر: غلام حبيب مليار، د کرهنی وزارت د مصوباتو مدير

انلاين چاري: مختار احمد احسان - د لراوبر ډاټ کام برېښنايي کتابتون

www.Larawbar.com

LARAWBAR

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړليک

سرليک...3
د پردې خبرې...4
لاروې...4
ژوند...5
نوې نسل...5
لوی او وړوکی...5
د شاعر تحفه...6
خدمتګار...6
عقل...6
پوهه او هوښياری...8
احمق څوک دی...10
نوی درس...12
دری کاله...12
قوي او ضعيف...13
ښه ګټه...14
داختر په ورځ...15
خانی لاره...16
يوازې...16
فاتح...16
لباس...17
خيرات...19
دزيارت ډيوی...19
دمزار لوحه...20
لياقت...20
کوچينيان...22
جګ برجونه...23
حقيقت...23
لويه خدايه...24
ماشومان...25
شعر او ادب...25
دادب راز...27

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوی کال...28
زما دلاس نيالګيه...29
دفکرپالونکی...30
دژوند نغمه...30
نوی فکر...31
زوړفکر..32
نادانی اونادارۍ...32
سيند..33
عقيده..33
عمل..34
عبادت اودعا..34
بی زړه...34
ملک اوملا...35
شاعر..35
سبا...36
دپسرلی ګله...37
درمی خاونده...38
بی ګناه بندی..38
نظرلالا...39
جبراواختيار...41
دخان واده..43
غم اوخوشحالی..43
اخلاقی اساس...45
ښه اوبد...46
پخوانی ډيوی..46
انتخاب...47
دعقل برخه په ژوندانه کی...49
حسابی خبری...50
شعراوفلسفه...50
ولاړی اوبه..50
ښه حاکم...52
دمئولف پيژندنه...52
الفت...53

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

سرليک

څه د پاسه شل کاله کيږي چه زه د څه ليکلو او فکر کولو په رنځ اخته يم همدغه شغل زه له خپلو او پردو نه بېل کړی يم او په ګوښه ځای کښې ئې له خلقو نه لرې کښېنولم ډېرې شپې ئې راباندې په وېښه تيرې کړې او ډيرې ورځې ئې له دوستانو او ملګرو نه بيل وساتلم.

په دغه موده کښې ماله خپلو بچيو او د کاله خلقو سره ډېر لږ وخندل او هر چا ته بې ميني غوندې ښکاره شوم، کله له سبانه تر ماښامه ځای په ځای کښيناستم چه د څه ليکلو په فکر کښې رانه مونځونه هم قضا شوه مګر هيڅ مې ونشو ليکلی کله به په نيمه شپه لکه سودائی له خوبه را پاڅيدم او د آسمان ستوروته به مې حيران حيران کتل يو وخت به مې ځوکړښې وليکلې بيا به مې هغه څيرې کړې بل وخت به مې خپل څيرې کاغذونه راغونډ کړه او يوه کلمه به مې له بلی سره ښنبلوله ډيرځله را ته خپل فکر او خيال ډير ښه ښکاره شوی او کله کله مې خپلو ليکنو ته په ډير حقارت کتلي دي او له ځانه مې زړه تور شويدی.

ډير ورځې د کور او کلي له خلقو نه پټ شوی يم او چيرته لرې د غره په لمن کی په کومه هديره کی ناست يم يا مې د سيند په غاړه يوازې ورځ تيره کړې او يوازيتوب مې ډيرلوی نعمت ګنلی دی.

په دغسې مختلفو احوالو کښې مې کله شعر او کله نثر ليکلی چه زما روحي او فکری اغيزې پکښې ځرګندې دي.

ددې کتاب پانې زما دډيرې مودې دخاطراتو يوه برخه ده چه زما به نظر کښې ادبي قيمت لرې او زه ئې خپل غوره نثرونه ګڼم.

زما په مقالو کښې ځينی نوری مقالی هم شته چه دلته ئې چاپول مناسب و، مګر اوس لاس ته ندی راغلی او دا انتخاب نيمګړی غوندی شو.

دا پانې چه تاسی لولی په ليکلو کښې ئې ډيرزيار ايستل شوی چه لوستونکو ته پوره نه معلوميږي.

لکه چه يو کور څو ځله جوړ او وران شی دا مضامين هم څو ځله يو راز او بل راز شويدی چه د ترکيب او تاليف په لحاظ ئې مختلف صورتونه پيدا کړی او کيدای شی چه ځينی به ئې له اوسنی حالت ښه هم و.

دليکو فن ډيرې جګرخوني لری او ډيرځله داسی کيږی چه يو ليکوال يو شپه په ويښه سبا کړی او يوه جمله پيدا کړی يا يوه ليکه هم ونشی ليکلی.

ديوه خيال يا فکر پيدا کول او بيائی په ښه ډول بيانول هغه ګران کار دی چه نورو ته ئې ګرانوالی او دروندوالی نه معلوميږی په همدغه سبب يوه شاعر او ليکوال ته نه ښائی چه خپلو آثارو قيمت له چانه وغواړی يا ورته څه قيمت وټاکی.

زه هم په دغه ټکی پوه شوی يم او له هيچا نه پری هيڅ نه غواړم.

ډيره ښه ده چه زه اوس دپخوا په شان نه يم او خپلو افکاروته په هغه قيمت نه يم چه پخوا وم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو وخت ما په ځان ډيره ښه عقيده درلوده او خپل فکرمي ډيرمبارک ګاڼه هغه وخت به چه ما هرڅه وليکل هغه به راته په يقين سره ډيرښه ښکاريده او ډيره ښکلا به مي پکښي ليدله مګراوس هغه ديقين سرما يه په شک بدله شوه او پخپل فکراونظرراته بد ګماني پيدا شوه.

زه به اوس ډيرخوښ يم که داپاڼي لکه دتمباکو پاڼي دچا دفکرصحت زيان ونه رسوي او څه زهرپکښي ګډ نه وي.

هرڅه چه وي اوهرڅنګه چه وي مګرله ماسره بده اراده نه ده موجوده او په بد نيت دغه کارنه کوم.

دافکرونه ښه وي اوکه بد مګردبيان او اظهارطرزيې بدنه دي اودښه نثرښيګڼي پکښي شته که نورڅه نه وي نودعبادت په لحاظ دا کتاب ديوه ادبي متن په حيث يوه ساده انشا بللي شو چه له

نووليکوالواوپښتنولوستونکوسره کومک کوي.

په دغه وخت کښي دغسي کتابونوته ضرورت موجود دی اودغه ضرورت ما ته هغهوخت پوره څرګند شو چه زه دحقوقوپه پوهنځي اوادبياتوپه پوهنځي کښي دپښتوا استاذ شوم اودادوه کاله دپښتودرس را په غا ړشو .

پدی انشاء کښی دپښتو که زه څه ښکليتوب وينم هغه سادګي او آساني ده چه په لفظ او معنی کښی يي ډيرلحاظ ساتل شويدی او دا آساني په ډ يرو مشکلاتو لاس ته را غله.

پدي اشاء کښي که دفکر او معنی څه ښايست شنه هغه به ساد ګی کښي پټ دی او څه ايغ نيغ حسن پکښي ځوک نشي ليدی.

که دا نشر رواج وموومی او ځيني نوی ليکوال دغه سبک غوره کاندی مابه دخپل زياد او زحمت ډير ښا اجرموندلی وی او خوښ به يم چه دپښتو نثر نه مي يو څه خدمت وکړی شو.

ګل پاچا الفت دپښتوټولني ريس:

دپردي خبري

ترڅو چه دښځومخونه پټ وی خبري به هم په پردی کښي وی ځکه چه په پښتو کښي خبره هم مؤنث ده يوائی خبره لاڅه چه ژبه ، وبنا ، معنا ، خطا به ، مقاله هم دتانيث علامي لری.

هغه وبنا چه ابتکارپه کښي وی دادب پردي ته لاډيرضرورت لری.

تاسي زماخبروته لږ غوندي باريک شيئ !

دادب اوسياست خبره ډيره باريکه ده.

زه په ډيره نرې او باريکه لارلاړم ، خدای دي وکړی چه ډيرباريک بين خلق په دغه لار راشي او په ځيرځيروګوری.

ما او ښان نه دي بارکړی زما قافله دمچيو ده چه دګلونوله پاڼونه په هوا څه راوړی او عسل جوړوی.

له دی قافلی سره دسبا وږموخوشبوئی بارکړيده چه ځوک ئی په سترګونه وينی مګرحساس دماغونه ئی احساس کولی شی.

هو ! زماکارله احساس سره دی، زماخريدار بايد ډيرحساس وی يا ډيرحساس شی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاروی

مونږ د خپلو کورونو له څنګه په ډیره کښې ناست وو.
له پاسه یو لاروی راغی دونی ډډه ته ئی ډډه ولګوله له ملا نه ئی ډوډی پرانیستله او له څه شی سره ئی په خوند خوړله.
مونږ وږی تږی و ، هغه ځان موړ کړ او یخی او به ئی وڅکلی .
مونږ روژه وو ، هغه بوزه و ، ځکه چه په مسافرو باندی روژی نشته.
لاروی وویل: ما ته د خوړلو اجازه شته او تاسو ته نشته.
ما ته خدای خواړه او او به روا کړیدی په تاسوئی ایسار کړیدی.
دا د خدای قانون دی، د دی قانون په رمز او معنی پوهیدل په کار دی.
د خدای کارونه بی حکمته نه دی، تاسی د دغه عملی تعلیم په اصلی معنی ښه فکر وکړی. !
تاسی ولی وږی یاست او زه ولی موړیم؟
زه په کار او مقصد پسی روان یم او تاسی ځای په ځای پراته یاست.
ستاسو حرکت لنډ دی ځکه ئی وږی کړی.
تاسی د خدای قانون منلی دی مګر پوه شوی پری نه یاست.
زه را وګرزیدم چه تاسی په دغه راز پوه کړم او له لوږی نجات ومومی.
پاخیږی، روان شی او لری ځای په نظر کښی ونیسی. !
لوږه او تنده په توقف او سکون کښی ده په حرکت کښی نشته.

ژوند

دیوي چیني او به دی، ځوک ئی د زړو په جام څکی، ځوک ئی د خاورو په کنډولی کښی.
هغه چه د انه لری نو هغه په لپه کښی ئی را اخلی.
په او بو کښی هیڅ فرق نشته فرق په لوښو کښی دی.
د شاه او ګدا فرق په لوښو کیږی.
د او بو په خوند هغه ځوک ښه پوهیږی چه ډیر تږی وی.
هغه لاروی چه له بیدیانه ستړی ستومانه راځی او تنده ئی ډیره زیاته ده دا او به ډیر خوند ورکوی.
هغه دهقان چه په سره غرمه کښی یوی کوی او خولی پری راماتی دی دا او به د هغه د پاره ډیر لوی نعمت دی.
یو شپون چه له غره نه تږی را کوزیږی او په چینی باندی خوله ږدی د او بو په خوند ډیر ښه پوهیږی.
یو بل سړی چه یخ سیوری ته په ارامه چوکی ناست دی ښایسته صراحی ئی له څنګه ایښی ده او په ښو ګیلاسونو کښی او به څکی له او بو هغه خوند نشی اخستلی.
هو !ده د لارویو او شپنو تنده نه ده لیدلی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په سره اوتکنده غرمه کښې ئې لونه دی کړی ځکه هغه تلوسه په ده کښې نشی پیدا کیدلی.
چاچی لوږه او تنده نه ده لیدلی هغه دخوړو او اوبو پوره خوند هم نه دی لیدلی او دژوند په کیف نه دی پوه شوی.

نوی نسل

له ځمکی نه بخار پورته شو.
له بخار نه وریځ پیدا شوه.
له وریځی باران وورید ه.
له بارانه د پسرلی ګلونه پیدا شوه.
له ګلونو نه خوشبوئی پیدا شوه.
وګوری موراو پلاراو ځوی څومره فرق لری؟
هغه تفاوت چه دباران او ګلونو یا د ځمکی او بوټو ترمینځ وینی دیوه او بل نسل تفاوت همد غومره دی.
که اولادونه میندو غوندی وای له غرونو څخه به لعلونه نه پیدا کیده.
له دریابونو څخه به مرغلری نه راوتلی.
له آبشارنه به بریښنانه راتله.
دړندواولادونه به ړانده و.
له کڼونه به کاڼه زیږیدل.
اوس پوه شوی ! چه نوی نسل اوزوړنسل یو رنګه نه وی.
که څوک خپل ځلمی زوی ته زړه بوډی په نکاح اخلی یا خپله پیغله لورا تیاکلن بوډا ته ورکوی ښه نه کوی.
زړه تربیه او نوی نسل همد غسی وګڼی.

لوی او وړوکی

په شفتالو کښې زړی دی په زړی کښې د شفتالو ونه ولاړه ده.
دغنمو په وړو کښې دانی شته په دانو کښې همد غسی وږی شته.
په چرګه کښې هګی ده په هګی کښې چرګه ده.
دغه یوه دانه پندانه چه ګوری تیل او پلته دواړه لری او په حقیقت کښې بله ډیوه ده مګر ستا سترګی دغه رڼانه وینی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته خبرنه ئی چه په یوه دانه او په یوه ځاځکی کښی عالمونه پراته دی.
ته پخپله هم دغنم په دانه کښی ویده وی بیا دی په یوه ځاځکی ابوکښي لامبووهله نن په لویه بیړی کښی ناست یی او په لویو دریابونو کښی گرځی.
څه شی چی ته وړوکی گڼی هغه هم لوی دی یا هغه چه تا ته لوی ښکاری هغه هم کوچنی اووړوکی دی.
ته ونه لویه گڼی هغه په یوه زړی کی ده.
تا ته زړی وړوکی معلومیږی په هغه کښی غټه ونه ځای شویده.
دغه غټه هنداوانه چه گوری کال ته نه پاته کیږی او عمریی ډیرلنډدی.
دغه دهنداوانی کوچنی زړی تا ته هرکال تازه هندوانی درکوی.
دزړی قیمت له هندوانی نه لږنه دی.
که زړی ورک شو هندوانه ورکیږی.
نوراشه ! هیڅ شی وړوکی او کوچنی مه گڼه ځکه چه دلته غټ او کوچنی لوی او وړوکی نشته، ټول برابردی، یوازی خدای لوی دی او بس.
دنن ورځی دیموکراسی له همدغسی ژوری کتنی څخه پیدا شوه او ډیر دقت نتیجه ده.

دشاعرتحفه

زه چه ورغلم هغه په کوټنی کښی ناست ؤ سرېی په گریوانه کښی ښکته کړی ؤفکری عبادت یی کاوه.
کله چه هغه سرراپورته کړ او په ما یی نظرولویده ما خپله تحفه یوه دپړانگ پوستکی او یوغزنیچی پوستین دهغه په مخ کښی کیښود.
هغه وویل: دایو دظالم پوټکی دی ځکه له پښولاندی لویږی دابل دضعیفانوله پوستکی نه جوړدی او په غاړه پوری تعلق نیسی.
دشاعرتحفه باید همدغسی وی او همدغسی معنی ولری.
دی باید دادوه منظری همدغه رازوښی او خلق په دغه رمزښه پوه کړی.
په دغوخبروزه له خوبه راویښ شوم او په خوب کښی دخپل خوب به تعبیرپوهیدلی وم.

خدمتگار

هلته یوړوندبی لاری روان و هغه په سمه لاره برابرکړ مگرړوند پوه نسوچه زما رهبرڅوک دی.
یوبل به خواږه خوب ویده و ، په خواکښی یی یوه ملگری سرراوچت کړهغه یی په بیړه وواژه اوویده هماغسی ناخبره پاتی شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دشپې په مسجد کښې ناروغه مسافرزګیروي کول هغه یې په خدمت کښې شپه سبا کړه، مسافرسباوون خواته مړشو او خپل زړه سواندی خدمتګاریې ونه پیژانده.
هغه په لاررروان و یوه ماشوم نه یې یو موټی میوه ورکړه یوه تږې ته یې په بید یا کښې او به ورکړې له یوه وږي سره یې خپله ډوډی نیمه کړه مګریوه هم ونه پیژانده چه دی څوک دی.
له دې لوی لارې نه هغه ډیرا غزی او کانې لرې کړه مګرڅوک چه سباپدې لاره راځي دهغه له خدمت څخه نه خبریږی او هغه نه پیژنی.
په رښتیا چه مونږ خپل خدمتګاران نه پیژنو او باداران ډیرښه پیژنو.

عقل

ډیرلږ خلق دی چه کله کله یو نیم کار دعقل په خوښه کوی.
نورټول کارونه دمینی او محبت دپاره، دحسد او عناد دپاره دحرس او هوس دپاره وی یا دکوم زورورپه امراودنادانی په فرمان اجرا کیږی.
سره له دې چه دعقل برخه په ژوندانه کښې ډیره لږه ده بیاهم هرڅوک دعقل ستاینه کوی او دعقل دښمن هم عقل ښه ګڼی او بې عقلی نه خوښوی.
ښایی چه عقل په همدغه سبب دهرچاخوښ وی چه دچا په کار کښې کارنه لری او دزورورو خوی په کښې نشته.
عقل زمونږ تابع دی او زمونږ زړه ته ګوری هغسی مشوری را کوی څکه یې ستایو او صفت یې کوو.
که عقل په مونږ باندی حاکم وای او اقتدار یی درلودی مونږبه ترینه ډیرسرټکاوه او بد به موګانه څکه چه تراوسه مونږله یوه حاکم نه هم زړه کښې ډیرخوښ نه یو او ډیرښه حاکم هم ډیرخلق له ځانه خوابدی کړیدی.
په رښتیا چه عقل غوندی بې ضرره شی نشته.
عقل هر کله زمونږ خیراوګټه راښیی او عقل دهمدغه شی نوم دی.
که مونږ دعقل یوه خبره هم ونه منو بیاهم عقل رانه نه ځی او بد راسره نه کوی.
که مونږ په ناکاره کارپسی په بده لاره روان شو عقل راسره ملګری دی او څومره چه کیدی شی له خطره نه موساتی.
ډیری غلاګانی دعقل په مرسته کیږی که څه هم غلا ته په ښه نظرنه ګوری او غلایی نه ده خوښه.
هغه شیطانی چلونه چه انسان کشف کړیدی او شیطان هم ورته حیران دی دساده ګانو او احمقانو کارنه دی.
فریب او ټګی سره له دی چه سم اصحیح عقل ورته بد ګوری بیا هم دهوښیاری بدعمله اولاددی او دبد سړی له عقل دغه رازبد اولاد پیدا کیږی. همدغسی عقل یوه غله ته هم دتیښتی لاره ښیی هم یې ماړه کاله ته بیایی او که حاکم ونیوه دځان دخلاصولو چلونه هم ورښیی.
که سړی هرڅومره ګنهګارو، عقل ورته دنجات لاره لټوی او له همدردی نه لاس نه اخلی په رښتیا چه دومره مهربانه ملګری بل نشته.
هغه وخت چه څوک عقل له ځانه شړی او په عقل هجوم وروړی باده او پیاله دی په لاس ورکوی او دمخه ورته لا یوداسی ځای پیدا کاندی چه ډیررسوانشی او محتسب یی ګریوان ته لاس وانچوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعقل خوی او خصلت په هیچا کښی نشته، په زړه کښی حسد او عنادنلری لکه ماشوم مرور کیږی نه ظلم او ناروا یی نه ده خوښه مگر له ظالم سره دښمنی هم نه کوی.

فسق او فجور ورته بد معلومیږی خودزاهد په شان له فاسق او فاجر نه تښتی.

هرچاته دخیرخواه په نظر گوری او دانسان په مجبوریت ډیرښه خبردی.

عقل په دی خبره ډیرزورا چولی دی چه انسان پخپلو کړو کښی پوره آزادی او اختیارنلری او دمجبوریت جنبه یی ډیره غالبه ده.

هو ! عقل دا غواړی چه انسان له ضعف او ناتوانی نه یو داسی قوی دلیل جوړکړی چه دهغه بل جهان ملامتی نه یی هم خلاص کاندی.

عقل پدی پوهیږی چه انسان دخپلو غرایزو او احساساتو تابع دی او منطق هرکله دخپلو اغراضو دپاره استعمالوی.

دانسان له منطقی تعریف څخه هم دا معلومیږی چه دی اول حیوان او بیا عاقل دی، یعنی دده نطق او عقل دحیوانیت تابع دی او حیوانی غرایز پکښی داولیت حق لری.

دایومنلی حقیقت دی چه عقل زمونږ تابع دی مونږ دعقل تابع نه یو ،عقل زمونږدپاره پیدا شوی مونږ دعقل دپاره نه یو پیدا.

که مونږ په عقل باندی دلیونو یا دماشومانو کارکوو ، کوی یی او زمونږ له امرنه غاړه نه غړوی.

که مونږ غلیمان شوزمونږعقلونه بوله بل سره دښمنی کوی او په جگړه اخته کیږی.

ښه عقل هماغه دی چه دمینی او محبت په غیږکښی وده وکړی او دښو عواطفو او احساساتو په لمن کښی وروزل شی.

عقل داخلاقو تابع دی، که اخلاق ښه و ،عقل هم ښه کیږی که اخلاق بدو ،عقل هم په بده لارروانیږی او بده لاره ښیی.

پوهه او هوښیاری

زه چه وړوکی وم اکرکه اوس هم لوی نه یم له هرچانه به می اوریدل:

فلانی بي عقله دی به څه نه پوهیږی ، دعقل په پوله هم نه دی تیرشوی او د دوخرواربشي نشی بیلولی مگریو یو به چیری ته داسي هم پیدا گیده چه خلقوبه ورته پوه او هوښیارویلي زه همدغه وخت پدي خبره پوه شوم پوهان او هوښیاران په دنیا کښي ډیرلږدی او ناپوهان ډیرزیات دی.

کله چه زه په سبق کښینا ستم ماته یی وویل:

سبق ووایه چه پوه او هوښیار سړی درنه جوړشی.

داخبره په ما باندی ښه ولگیده او پوه شوم چه پوهه او هوښیاری می خوښه ده.

هغه وخت زه هوښیارنه وم مگرهوښیاری می ښه گڼله او ناپوهی راته بده ښکاریده نه پوهیږم چه دغه تمیز ماله کومه کړی و ، اویوبی عقل ځنگه پوهیدی شی چه عقل ښه دی او بی عقلی ښه نه ده ،خو اوس پوه شوم چه ما شومانوته که څوک هرڅه هررنگه وښیی هماغسی یی گڼی او له ځانه څه فکرنشی کولی.

ما شومان لاپریږده چه دړیروخاوندان هم دغه شان دی اولوی لوی سړی دیوه او بل په خبروتیراوزی.

ما هغه وخت دملا صاحب سوکانوته دهمدی دپاره سرونیوه چه پوه او هوښیارشم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هو !د پوهي او هوښياري ځای سر او دماغ و ، مګر پوهه د ملا صاحب په لاس کښی وه او له هرچا سره نه وه.
ما ته هوښياري ځکه ښه ښکاريده چه ډيره لږه وه او له لږو خلقو سره وه.
هرڅه چه لږوی قيمت يی ډيروی او خلق يی ارماند کوی هرڅوک هغه څه غواړی چه نه يی لری.
که زه پوه او هوښيار وای په پوهی او هوښياری پسی به نه ګرزيدم.
ډير خلق ډير وشيانو ته دنا پوهی په سبب هڅه کوی او ډير کارونه له ناپوهی ولاړيږی.
زه هم نه پوهيدم چه پوهه مې غوښتله.
هرڅه چه و ، او هرڅنګه چه و ، ما په ليک اولوست کښی دانايی لټوله او سبق می وايه چه يوه ورځ می د رحمان بابا په کتاب کښی ولوستل:-دادنيا په احمقانو ده ودانه-دانانه کا په دنيا باندی غرض.
مګر چه شاوخوا می ښه وکتل په رښتيا چه د کلی خان به ټوله ورځ په ديره کښی يخ سيوری ته پروت و ، او هيڅ به يی نه کول، دهقانانو او مزدورانو به په سره غرمه کښی يوی، لوونه او غوبلونه کړل، زحمت او خواری به ددوی وه ګټه به دخان کور ته راتله.
زه دغه وخت د عقل او هوښياری په کرامت او برکت نورهم پوه شوم او باور می راغی چه زمونږ په کلی کښی يوازی خان صاحب هوښيار دی چه هيڅ نه کوی او نور ټول بی عقله او ناپوهه دی چه د دنيا کارونه کوی دده د پوهی او هوښياری يو بل دليل هم له ما سره و.
هغه دا چه دی به په ژمی پيتاوی ته کښيناسته او په واوړی کښی يخ سيوری ته.
هغه نور به په سره اوړی کښی سره لمرته ولاړ ، او کار به يی کاوه.
ما به په جومات کښی په زوره زوره ويل.
دادنيا په احمقانو ده ودانه۔دانانه کا په دنيا باندی غرض. خو هغوی پدی خبره نه پوهيدل او زما چيغی عبث وی.
ډيره موده وروسته زه له کلی کوره راووتم ښارته راغلم په دفتر کښی ميرزا شوم د ميرزايانو له څنګه کښيناستم په چپړوسانو به می حکمونه کول او په هر کار پسی به می ليږل.
دلته هم هماغه قانون جاری و ، او د رحمان بابا خبره را ته دکانی کرښه ښکاره شوه.
چپړاسيان به ټوله ورځ په سره ژمی او په واورو کښی دايره په دايره ګرزيدل مکتوبونه به يی رسول مونږ به په توده کوټه کښی ناست و او مکتوبونه به موليکل.
زمونږ مديرصاحب به نورڅه نه کول يوازی دسخط به يی کاوه يعنی زمونږ کاربه دده په نامه ختميده. که دد سخط پځای مهرلګول رواج وای دا کار به هم کاتبانو کړی و ، مګر نه پوهيږم چه مديران ولی مهرونه نه جوړوی.
که يو کاتب خپل کار د مدير په نامه ختم کړی او دی پخپله دهغه مهر د مکتوب په آخر کښی ولګوی دا کار اخلاقاً ښه دی ځکه چه دايثار او فداکاری معنی لری، که څوک پردی کار پخپل نامه ختموی ښه نه معلوميږی.
له چپړاسيانو نه زمونږ کار لږ او آسانه و ، او له مونږ نه د مديرصاحب کار سپک و ، رييس صاحب چه عقل عالم و هغه بيخی کار نه کاوه او کله کله به ديوه ساعت له مخی رياست ته راغی، ځينی ورځی خو به يی خپل مبارک نوم هم په کوم مکتوب يا دحاضری په کتاب کښی نه ليکه چه د کارنحوست دده په نامه پرينه نوزی او هوښياری ته زيان ونه رسيږی.
زمونږ مکتوبونه ځينی داسی و ، چه چپړاسی مکتوبونه نشو وړلی ځکه چه داد ب نقاضا دانه وه چه يو خوار چپړاسی په خواره جامه کښی ديوه لوی سړی په حضور کښی ودريږی که څه هم د خدای حضور ته په لمانځه دريږی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هو !د دربار په آدابو هرڅوک نه پوهیږی او درباری پوهه له هرچا سره نشته هلته موقع شناسی له هرکار نه زیات قیمت لری او د نزاکت مراعات ډیر په کار دی.
په رمزاو اشاره پوهیدل، مزاج پیژندل، د بل په خوښه خبری کول، د بل په نظر هرڅه لیدل ډیر لیاقت او مهارت غواړی.
هرڅوک نشی کولی چه له ځانه به هیڅ فکر او هیڅ عقیده ونلری مګر د بل هر فکر او هره نظریه به د ارسطو په منطق ثابتوی.
پخپلو اوږو باندی هرڅوک د بل پیټی وړلی شی مګر له زړه نه د نورو یا بوجوړول آسانه کار ندی.
تاسی درباریانو ته په عادی نظر مه ګوری دو مره باریک بین خلق بل چیرته نشته، د دوی ډیر لږ کار د پوهی او هوښیاری له برکته د نورو له ډیرو درنو کارونو نه درون خیژی.
د دوی مثقال او د نورو خروار برابر نه دی که د نورو د فعالیت دوړی او ګرد و نه آسمان ته ورسیږی او د دوی محضی د چا د بوټونو ګرد پاک کړی د دوی د کار قیمت زیات دی او له هغوی نه یی تنخوا ډیله ده.
دوی په جنګونو او جګړو کښی د سربازی میدان ته نه حاضریږی.
په فابریکو او کارخانو کښی کار ونه نه کوی، لوړی ژوری نه اواروی، معدنونه نه سوری کوی مګر ګټه یی له نورونه زیاته ده او په لوړ مقام کښی ځای لری.
د دوی کار دومره باریک دی چه هرچا ته نه معلومیږی مګر لیاقت یی معلوم دی او په هوښیاری کښی یی شک او شبه نشته.
څومره چه پوهه او هوښیاری زیاتیږی هغومره فعالیت او د کار ستومانی کمیږی نه ګوری چه ماشومان له لویو او درنو خلقو نه ډیر حرکت کوی د اباشی ولاړوی او مزدوران تیزی چلوی.
مشران له ځایه نه ښوری او کشران په مخکښی منډی وهی که لرنه ګوری ها د خپل لاس ساعت ته وګوری ثانیه ګرد چه وړوکی دی څومره ژرژر ګرزی د قیقه ګرد چه لوی دی ورو روان دی،
کوچنی موټر ډیر ګړندی ځی او لویه لاری هغسی نشی تللی.
او س پوه شوی چه لویوالی او درندوالی همدارنګه عقل او پوهه فعالیت کموی او منډی را منډی د بی عقلو کار دی.
هوښیاران کار نه کوی فکر کوی او چرت وهی ناپوهان جبل وهی او غرونه سوری کوی.
د دنیا آبادی او ودانی په کار او فعالیت پوری تعلق لری او عقل یا هوښیاری سړی ستومانی او زحمت ته نه ورکوی.
یو میرزا هیڅکله پخپل کار کښی د یوه جوالی غوندی نه دی ستړی شوی)عقل نیست جان درعذاب است(همدغه معنی لری او رحمان بابا د همدی لامله وایی چه دنیا په احمقانوو ودانه ده او دانا د دنیا په کار څه غرض نلری.
تاسی له هوښیارانو او پوهانو ډیر کار مه غواړی دوی پریږدی چه فکرو کړی او بی کاره به زیاره ګټه خپل کاله ته راوړی.
هوښیاری او پوهه همدغه ده چه کاریی لږ او ګټه یی ډیره وی یا په بل عبارت هیڅ نه کوی او هرڅه د ده وی.
د نورو له زیار او کار څخه ګټه اخستل، بل غولول او ځانته ګټه اړول پوهه او هوښیاری ده.
دا د پوهی او هوښیاری برکت دی چه ډیر لږ خلق یعنی هغه چه د نن ورځی په اصطلاح په اقلیت کښی دی او لږه کی ورته ویل کیږی د ډیرو خلقو له ستړتیا او ستومانی نه دیره زیاته استفاده کوی.
که تاسی د هروطن د نازاو نعمت خاوندان او شتمن وګوری دوی ډیر لږ دی مګر ډیر زیات خلق د دوی د ګټی د پاره استعمالیږی یعنی د دوی سمسوریږ د نورو په خولو وده کوی او د دوی راحت د نورو د زحمت نتیجه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داده هغه پوهه او هوښياري چه ما په ليک او لوست کښې لټوله او زه يې له کاره وايستم.
هو !پوهه او هوښياري سړی له کاره باسي ،دکار خلق نوردي پوهان او هوښياران نه دي.
دخير خلق هماغه دي چه نورو ته يې خير رسيږي ، پوهان او هوښياران ځانته خير رسوي او خپل خير لټوي.
دهمدی لامله وايي چه دجنت اکثره خلق ساده ګان دي او دنيا هم په ساده ګانو او احمقانو ودانه ده.

احمق څوک دی؟

هغه چه ددنيا په سود اوزيان نه پوهيږي اودګټې په ځای تاوان کوی خلق ورته احمق،بې عقل او ساده وايي.
دا دری نومونه لکه ديوه سړی مختلف عکسونه چه په بيلو بيلو کمرو او مختلفو احوالو کښې بيلو عکاسانو اخستی وی په عين اتفاق کښې اختلاف هم لري او په يو والی کښې يې يو څه بيلوالی معلوميږي.
که څوک کوم بې عقل سړی سپکوی احمق ورته وايي او که يې ستايي نو ساده يې بولي.
دوينا اوبيان سحر دالفاظو په همدغسې فريب کښې پټ دی.
په کتابونو کښې راغلي دی چه پخوا به يې ټوقيانو ته احمقان ويلي او ددربار احمقان به هماغه کسان و ،چه پخپلو خبرو به يې خلق خندول او په مجلس کښې به يې خوشحالي پيدا کوله.
د احمق او ساده يو مثال ملا نصرالدين دی چه په ظرافت او مسخره توب هم شهرت لري.
ددغه مرحوم د حماقت دليل دخلقو په نزد دادی چه ده به په يوه روپی څلور دانی هګی واخستلی هغه به يې وخوټولی په رنګ به يې سری اوشنی کړی بيا به يې دروپی پنځه دانی خرڅولی يعنی دګټې په ځای به يې تاوان کاوی او خپل مال به يې ارزانه خرڅاوه.
اوس چه څوک له چانه څه شی ارزانه وغواړی هغه وايي څه ملا نصرالدين خونه يم.
دا نوم اوس دومره عام شويدی چه که هرڅوک يو شی ګران واخلي او ارزانه يې خرڅ کړی خلق ورته ملانصرالدين وايي.
مونږ په خوله وايو چه عقل بيل شی دی او ددنيا مال بيل شی دی،څوک به عقل لری مال به نلری،ځينو نورو سره به مال وی او عقل به نه وی، مګر په عملی ډول دهرچا عقل او بې عقلی ددنيا ګټې اوزيان له مخې معلوموو او په حقيقت کښې ګټې ته عقل وايو او تاوان بې عقل يا حماقت بولو.
زمونږ په خيال او تصور کښې دا نشی راتلی چه ملا نصرالدين به دا کار ددی دپاره کاوه چه نرخ ارزانه کړی او خپل احسان په دغسې تجارت کښې پټ کړی چه خريدار يې په سخاوت هيڅ پوه نشی او کرامت حماقت وګڼل شی.
که مونږ ګمان نيک اوښه وای ملا نصرالدين به مود خير او فيض خاوند ګڼه او دهغه په عقل پوری به مونه خندل.
هغه بل کال زمونږ په هيواد کښې قحطی او ګرانی وه، يوه لوی سوداګرله هرات نه ډيره غله قندهار ته راوړه او په خلقو يې دبازار له نرخه ارزانه خرڅه کړه يعنی ګټه يې ونګړه تاوان يې وګړ داکار هيچا دهغه په بې عقلی حل نکړاو په اخبارونو کښې يې ډيره ستاينه وشوه.
هغه ته چاملانصرالدين ونه ويلي بلکه دخير او برکت خاوند يې وباله.
يو وخت زه يوه شتمن سړی کره ميلمه شوم،دهغه په کاله کښې هرڅه پاخه شو ، مګر سکړک يې نه درلود ، دکاله خاوند څوغلمينی ډوډی خپلو همسايه ګانو ته وليږلی او هماغو مره سکړکان يې راوړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما ته دا معلومه شوه چه دوی هره ورځ دغه راز تجارت کوی او پخپل کاله کښې جواری نه پخوی.
دا سودا ماته دخوارانو او غريبانو دپاره سودمنه ښکاره شوه اومرحوم ملا نصرالدين راپه ياد شو.
زه دا جرت نشم کولی چه دغه رازښه کارا حمقانه وګڼم.
په کوم کاله کښې چه هرڅه ډيروی دغومره لږ تاوان هيڅ تاثيرنلری.
بډايان له دغسی تظاهرنه يومخصوص خوند اخلی چه مونږ هغه نه دی څکلی که دغه راز کاريوخواراوغريب وکړی حماقت دی، مګربډايانو دپاره صفت دی. عقل اوپوهه خوارانو اوفقيرانوته دا اجازه نه ورکوی چه ډوډی په جواری باندی سرپه سرورکړی اوخپل حماقت ښکاره کړی، مګربډايان په دغسی کارونوښه ښکاری اوڅوک ورته ملانصرالدين نه وايي بلکه حاتم طايي بولی.
که خواران اوغريبان له اسراف اوتبذيرنه کارواخلی ډيره لويه ناپوهی اونادانی ده، مګربډايان په اسراف اوتبذيردجود اوکرم خاوندان ګڼل کيږی.
دغه عقل چه دخوار اوغريب رهبری کوی دبډايانو دپاره نه دی په کار.
هو !عقل هغه امساده چه ګوډ اوضعيف انسان ورته اړدی.
هغه چه دقوت اوقدرت خاوند دی دغه دضعيفانو وسله ورته نه ښايي.
دعقل عينکی دکمزوری نظربينايي زياتوی اودتيزنظرخاوندان يي کله کله دډول اوفيشن دپاره په سترګو کوی.
که څوک عقل اوهوښياری لټوی دخوار اوغريب په کورکښې دی ولټوی زوروراوبډايان له دغه شی نه بی نيازه دی.
تاسی يوه انسان يا يوه حيوان ته چه څه نه وينی ړوند ويلی شی مګرسيند اوسيلاب ته ړوند ويل غلطه خبره ده که څه هم په نااواره لاره روان وی اوپه سمه لاره نه درومی.
داځکه چه دغه پرزيدل اوجګيدل هغه ته څه زيان نه رسوی اوبی سترګو هم ډيرګړندی تللی شی.
که مونږ دخپل هيواد په خلقو کښې فکروکړوهغه کارونه چه ځينی زوروراوبډايان يي کوی په عقل برابرنه دی که مونږ يي وکړوبد ښکارو اوضرر وينو ځکه موعقل مخه نيسی مګرزوروراودقوت خاوندانو ته زيان اوضررنه رسوی عقل يي هم مخه نه نيسی اودغه دغريبانو ناصح دهغوی حضورته لاره نلری.
دزوروروپه مخکښې عقل ګونګ وی اوډيرمزخرف معلوميږی هرڅه چه بی ضرورته وی اواحتياج ورته نه وی بد ښکاری اوقيمت يي لږوی.
که چيری په انسان کښې ډيره نيمګړتيا اوکمزوری نه وای اوعقل ته يي احتياج نه درلودای عقل اوپوهی به دغومره قدرنه درلوده.
اوس پوه شوی ! چه هرخوار اوغريب سړی که ځان ته ښيلی يا ښي لږغوندی ګرانی واخلی اودوه يا دری روپی پکښې وغوليږی هرڅوک ورته احمق وايي.
يوبډای که په زرها وروپی يوه شپه په قمارکښې بايلی احمق نه دی، هغه چه دورځی دشلويا ديرشوروپوپه سګرتواورلګوی يا دسينما اوتياترپه تشه ننداره پيسی ورکوی څوک ورته احمق نه وايي، مګرکه يومزدوريوه ورځ کارونکړی اووزګاروګرزی احمق دی ځکه چه بيګاته په کورکښې څه نلری اووږی پاته کيږی.
يوبډای په ګړندی موټرکښې ډيرلری ځای ته په ښکارپسی ځی په لاره کښې ډيرتيل مصرف شی، دموټرکمانی ماته شی اوټيرهم بچ کاندی مګردښکار برابری رانشی اوپس له دوه دری شپوپنځه يا شپږدانی زرکی له ځان سره کالوته راوړی چه ژوند دغسی تفريح اوپام غلطولوته احتياج لری اودشوق اوذوق دپاره مال تاوانول ناپوهی نه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چه يو بډای يوه ښکلی نفيسه تابلو په ډيرو روپو واخلی يا ځينی انتيک اوزاړه شيان دتش نوم لپاره په ډيرلوړ قيمت رانيسی هغه بل چه يو زوړقلمی کتاب چه ذوق اوصنعت پکښی خرڅ شوی په ګرانه بيه اخلی او دهماغه کتاب چاپی نسخی ډيری ارزانه لاس ته راځی ته ووايه چه دغه رازتاوانونه دڅه دپاره دی؟

که غرض معنوی استفاده وی هماغه معنی په چاپی کتاب کښی هم شته معلومه شوه چه مال تاوانول دنامه او شهرت دپاره، دشوق اوذوق دپاره، دهوااوهوس دپاره حماقت نه دی صفت دی او ستاينه يې کيږی مګرپدی شرط چه سړی خوار اوفقيرنه وی بډای وی اوډيری پيسی ولری.

اوس خوبه پوهيدلی ياست چه احمق څوک دی اوموнږچاته احمق وايو؟

نوی درس

چيرته می دچاپه کوم کتاب کښی ولوستل استاذ خپل شاګرد ته دا درس ورکاوه:

له خدايه ډيرخوښ اوسه ! چه ته يې بی هنره پيدا کړی او تاته يې هغه استعداد درنکړچه يوه ورځ دخلقو دپاره لويه بلا درنه جوړه شی ته پدی پوه شه چه خدای ته هماغه څوک ډيرنږدی دی چه له ذوق او هنرنه ډيرلری وی.

هغه تند او تيزفکرچه زما په برخه رسيدلی دی ماته په دنيا اوآخرت کښی زيان رسوی، اوزما اسايش خرابوی.

ډيرفکرکول ډيربد مرض دی چه په څوتنو پوری اختصاص لری که دا مرض خپريدلی ديرژربه يې دبشرنسل تباه کړی و.

زه پدی ښه پوه يم چه په ژورفکراوعقل کښی دروح تباهی ده.

ژورفکردبشردپاره طبيعی، کارنه دی.

همدغه شی دی چه په سړی کښی دعمل اقدام وژنی.

هيڅوک هيڅ کارنشی کولی ترڅوچه څه قدرتنګ نظره اولنډ فکره نه وی تفکردانسان دپاره ډيره لويه بدبختی ده.

هغه چه لږ فکرکوی يا هيڅ فکرنه کوی په دواړوجهانو کښی کامياب دی. مګرډيرفکراوعقل خاوندان هرچيرته او هرکله له جسمی اوروحی هلاکت سره مخامخ دی.

په رښتيا چه فکراوعقل کښی ډيرخباثت پټ دی.

پوهه او فلسفه په حقيقت کښی په ذهن باندی دشيطان استيلاء ده.

بشرپه اصل کښی يو احمق حيوان دی او دده معنوی ترقی دده دفکری اضطراب دپوچوآثارونوم دی.

هغه څوک چه دنبوغ او قريحی خاوند دی دمعاشرت په درد نه خوری او دمعاملی خاوندنه دی.

زه دفکرآزادی له هرڅه نه پورته ګڼم، هرڅوک له ځانه خوابدی کوم مګرخپل ځان اوخپل وجدان خوشحاله ساتم.

دری کاله

يو کال موسم ډيرښه راغی، باړانونه وخت په وخت پخپله موقع وشوه چه نه له ضرورنه زيات و، اونه کم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دزمیندارو فصلونو ته هیڅ زیان ونه رسیده او للمه ډیره ښه راغله.
دهقانان ډیر خوشحاله و چه فصلونه ډیرښه دی او کال ډیرښه راغلی دی.
کله چه درمندونه تیارشوه خلق په رښتیا دغلی په چلولو سترړی شوه او په کورونو کښی دغلی ځای نه و.
په دغه کال په ملک ارزانی راغله او دغسی ارزانی چا په خوب کښی هم نه وه لیدلی. دغلی خریدار لکه دانځر ګل چا په سترګو نه لیده زمیندارو به تیل او مالګه په عنموا خسته، جنس به په جنس بدلیده دزمیندارو په کورکښی مړی نه و، ویریی و، دوی دپاک خدای په دغی مهربانی خوشحاله نه وو او دشکر په ځای به یی شکایت کاوه، همدغه ناشکری وه چه بل کال هغسی رانغی او غله بیخی ورکه شوه، ځینو به ویل چه تخم هم په لاس رانغی او خروار په چارک ولګیده.
په دغه کال په وطن باندی قحطی او ګرانی راغله، هرڅوک به په غلی پسی لالهانده او سرګردانه ګرزیده او دچا په کورکښی دمړک لکی نه سپیره کیده.
زمینداران بیا خپه و او ډیر افسوسونه یی کول چه ګرانی او قیمتی ددی کال وای او غله دپروسږ کال، مګردا اجتماع محاله وه او دغه کال هم په افسوس او ارماند تیرشو.
دریم کال له دواړو کلونو نه مخالف راغی یعنی دځینو زمیندارو غله ډیره زیاته وه او دځینو کښت ته زیان او آپت ورسیده ځکه نرخونه جګ شوه مګر قحطی نه وه، دچا غله چه ډیره وه او په ګران نرخ یی وپلورله هغه له ډیری خوشحالی په جامو کښی نه ځایده او چاچه دخرڅون دپاره غله نه درلوده په کاله یی دغم کانی وریدل.
زه دغه وخت په دی پوه شوم چه مونږ ټول نشو خوشحالیدلی او په داسی حال کښی واقع یو، چه که یو خوشحالیږی هغه بل به خپه کیږی، یعنی دځینو خوشحالی دځینو نورو دخفګان نوم دی دهمدی لامله وایی چه یو مړنشی بل نه مړیږی.
ددنیا په بازارکښی داسی سودا نشته چه پلورنکی او پیرودونکی دواړه ګټه وکړی یعنی یو خپل مال ګران خرڅ کړی او هغه بل یي ارزانه واخلی په کومه سودا کښی چه سود اوزیان نه وی او خریداریا خرڅوونکی یو هم ونه غولیږی یو هم نشی خوشحا لیدلی، که یو سړی خپل سل ګون لوټ په شلو پنځه ګونو بدل کړی په دغه تجارت کښی خوشحالی او خبګان نشته ځکه چه سود او زیان پکښی نشته که یو په حساب کښی وغولیږی دی به خپه شی او هغه بل ته به خوشخالی پیدا شی اوس پوه شو چه مونږ په څه خوشحالیږی او په څه خپه کیږو؟ که ښه فکر وکړو آیا دیوه ګټه دبل دتاوان نوم نه دی؟ زما یو ملګری دومره شته او جایداد لری چه جامه او ډوډی ډیره ښه وررسیږی کورلری ځمکه لری باغ لری لنګه غوا ورته ولاړه ده موټرشته او دهیچا پوروړی نه دی په بانک کښی یی هم پیسی پرتي دی او له هری خوا بیغمه معلومیږی مګر یو بل سړی له ده نه هرڅه ډیرلری او ځمکی باغونه کورونه نغدی پیسی یی له ده نه زیاتي دی، خپه دی چه زه ولي دغه بل قدرته جایداد نلرم دا بل خوشحاله دی چه له هغه نه ني جایداد ډیردی.
زمونږ اکثرغمونه همدغه رازدی چه دیوه بل سړی له خوشحالی پیدا شویدی او ډیری خوشحالی هم شته چه دنورو له خبګانه پیدا کیږی.
دغه یو چه په زړه جونګړه کښی او سی دغه بل چه په لوړه ماڼی کښی استوګنه لری. دهغه جونګړه وینی ځکه خوشحاله دی هغه دده قصروینی ځکه خپه دی که چیری مونږټول په جونګړو کښی او سیدلی یا ټول په لوړو ماڼیو کښی وای نه به جونګړه دغم کوډی وه نه به لوړه ماڼی دخوشحالی ځای و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که حقيقت ته ځيرشو ، يو کوږ پدي نه دی خپه چه ولی کوږ دی بلکه پدی غمجن دی چه ولی نورده غوندي نه دی.
هغه چه په آس باندی سپوردی او نوريي په مخکښی منډي وهی دآس په سپرلی دومره نه دی خوښ لکه چه دنورو له پلی توب څخه خوند اخلی.
داوه زما ددرو کالو مطالعه چه ته يي په لږساعت کښی مطالعه کوی دغه لږه پوهه چه ته ورته په سرسری نظرګوري او ستاپه نظرکښی ډيره ساده ګی لری زما دپاره ډير عميقه فلسفه ده زه په ډيره موده کښی دغه حقيقت ته رسيدلی يم . ته به په ګړندی ګاډی کښی يوه ځای ته ډيرژربي تکليفه ورسيږی مګر هغه څه چه په لاره کښی يو پلی وينی ته يی پوره نشي ليدای ستا نظرپه دغه لاره ډيرژرعبورکوی او کندی کپري داخوا هغه خوانه ګوری.
ستاسيرډيرګړندی دی او په دغومره سرعت کښی دقت او نعمق نه ځايږی.

قوی او ضعيف

ددنيا دود اودستورخودادی چه زوروربه کمزوری وهی اوضعيف به دقوی له لاسه په عذاب وی،مګرپه کورونوکښی دمينی اومحبت تقاضابل رازده.
هلته يوکوچنی ماشوم خپل مشرورورپه څپيړه وهی اوهغه ورته خاندی يعنی له ټولونه کمزوری په ټولوزوروردی.
ماته دغه کورنی دود اودستورډيرښه ښکاری اوله خدايه غواړم چه دارواج عام شی.
پدی پوهيږم چه په هرکاله کښی همدغه حال دی اوپه هره کورنی کښی کوچنيان په لويانوزوروراوزړه وردی.
دکبراوترسا په کاله کښی هم کوچنيانوزورچليږی اوجوړدناجوړ په مخکښی منډی وهی مګرچه له کورونونه دباندی وګوروبيا قوی په ضعيف مسلط دی.
ددنيا طبعی قانون همدغه دی چه غټان اولويان به په وړو اوبيوزلوسوک اوڅپيړه پورته کوی اودقوت خاوند به هيڅ تحمل اوحوصله نلری.
ددغه ظالمانه قانون دماتولودپاره چه پاک خدای څه شی پيدا کړه هغه مينه اوعاطفه ده.
دمينی اومحبت په نړی کښی ضعيف اوکوچنی دلوی اوقوی له څپيړولاندی ندی، بلکه کوچنيان په لويانوحکومت کوی اودوړوپادشاهی ده.
مونږښځه عاجزه بولو ،مګرمينی اومحبت ډيرزورور اوپياوړی ددوی دخوښی اورضاتابع کړيدی.
څنګه چه په زړه زما نه کښی ديوان دښاپيريو تابع وو اوس هم دقوت اوقدرت خاوندان ددغه ضعيف اولطيف جنس په مقابل کښی ډيرضعيف معلوميږی.
که عشق اومينه په مينځکی نه وی نودديواوښاپيری زورهيڅکله برابرندی. اويوماشوم هيڅ وخت دسپين ږيروپه ږيره لوبی نشی کولای اونه دمشرانوپه اوږوسپريدلی شی.
يوه ورځ يوه ماشوم يوغټ سړی له لمنی ټينګکنی نيولی و ، اوکاله ته يی په زوره بيوه هغه خپله لمن دده له لاسه خلاصه نکړی شوه که څه هم دده زوراودهغه زوربرابرنه و ،دماشوم مينی اومحبت دماشوم په پنجوکښی دغه قوت ايښی وچه يولوی سړی يی په ځان پسی را ښکوده اوهغه هم ځان نشوخلاصولی.
که زما فکرصحيح وی اوقوت اوقدرت هماغه دپخوا زمانی ديودی، اومينه هماغه ښاپيری ده چه ديوان يی له فرمان لاندی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که دميني او عاطفي ماشوم د هرڅنګه لوی سړی ګرېوان ته لاس واچوي يا يې لمن ټينګه ونيسي ښوک ترينه ځان نشي خلاصولی ځکه چه دا قوت په ټولو قوتونو زورور دی.
زه مينه او عاطفه د زور او قوت په مقابل کښې ځکه ما شومان بولم چه زور او قوت ډېرپخوا پيدا شوي دي او انساني عاطفه آنساني رحم او شفقت وروسته پيدا شوه يعني هماغه شان چه فرعون له موسى نه دمخه دنيا ته راغی حيواني غرايزهم له انساني عواطفونه ډېرپخواني دي او د عمر په لحاظ عواطفو ته کوچنيان ويلی شو ، مګر کوچنيانو ته پاک خدای هغه قوت ورکړيدی چه فرعونان ترينه په خوب کښې هم ويره او بدبد خوبونه ويني.که ښوک په دنيا کښې دصلح او سلام غوښتونکي وي او غواړي چه دناروا او ظلم مخه ونيسي نو يوه داسي اختراع په کارده چه دعشق او ميني له عنصرنه پکښې کار واخستل شي.
دا اختراع ددماغ کار نه دی دزړه کار دی او دزړه توجه ته ضرورت لري.
پدی باب کښې ساينس او تخنيک ته رجوع نه ده په کار دا افتخار که هر وخت دنيا ته حاصليږی نو دشعر او ادب په لمن کښې به وي او دزړونو په مملکت کښې به پيدا شي.

ښه ګټه

قصابي پريږدی. له مېږو او پسونو نه بل شان ګټه واخلي !
دوريو له پوستکو نه پوستينونه مه جوړوی له وړيونه يې ښه توکي جوړ کړی.
که تاسي وړين کالي واغوندی، پوستين ته څه حاجت نشته.
هغه وخت چه انسان نه پوهيده د مېږو اووزو پوستکي يې اغوستل، کله چه انسانيت ترقي وکړه او شپون درمې خاوند شو بشمنيه پوشي رواج شوه او دزاهد خرقه له وړيو جوړه شوه.
د مېږو او پسونو له غوښونه دغرولېوان او پړانګان استفاده کوي او شپانه ترينه يوازي پي اووړی اخلي.
دوحشي او مدني انسان فرق همدغه دی چه هغه دوني ښاخ راماتوی او ميوه يې خوری، دی ترينه يوازی ميوه ټولوی اوونې ته زيان نه رسوی.
دا ګټه ښه ګټه ده دانسان ګټه بايد همدغه رازوی.
دګټې ښه او سمه لاره پيژندل دانسان کار دی، ګټه په کار او زيار کيږی او بې کاره ګټه ښه نه ده.
هغه کسان چه دنورو په تيارو درمندو داړی غورځوی او دګټې دپاره يې لنډه لار غوره کړيده لاسونه او پښې يې دتړلو دی.
تاسي کوښښ وکړی چه ګټه له لری ځايه راوړی او دکار برخه پکښې زياته وی.
هغه چه دکلي په دکان کښې سودا کوی او هغه چه له لری ښاره سودا راوړی په متاع او بها کښې يې ډېرفرق موجود وی.
تاسي پخپلو ښاو ښاو بازارنو دهمسايه ګانو چرګوړی مه نيسی ! دهوا مرغان او دغرونو زرکي او سيسي ونيسي.
له نژدی ډنډونو څخه ناپاکي او به مه راوړی لږلری لاړشي له هغه سيند ياله هغې چينې نه رنې او پاکي اوبه راوړی چه رنګ او خوند يې ډېرښه دی.
دا ښه ګټه نه ده چه يوه روپۍ په دوروپو ورکړی او خوشي په خوشي دګټې خاوندان شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګڼه بايد په غيرمستقيم ډول وي او کارپکښې ديرد خل ولري.
په مستقيم ډول هيڅوک څره او پارو دغلي په کندوانو کښې نه اچوي مګرهغه غله چه له همدغه ناپاک جنس څخه دکار په وسيله پيدا کيږي پاکه او حلاله ده.
لنډه دا چه بې کاره ګڼه که په غلاوي که په سوال وي که په زوروي انسان ته نه ښايي او هغه ګڼه چه په کاراوزيارپيدا کيږي ډيره ښه ګڼه ده.
نوراشي ! چه کاروکړو او هرڅه په کارپيدا کړو.
ښه کاراوښه عمل دخدای(ج) په دربارکښې ډيرقدرلري او په مثقالونو خرڅيږي.

داخترپه ورځ

داخترپه ورځ ځينوکورونوته ولاړم چه دښايست اوښکلا پکښې هيڅ نيمګړتيانه وه اوله ډيرى خيالوري ناوى نه يې هم ډول اوسنګارزيات معلوميده.
دکورپه نقشه اوهندسي شکل کښې دجمال مظاهرله ورايه معلوم و ،رنګ آميزي په ذوق اوسليقه برابره وه.
دکورپردي ډيرى ښکلي وي.
قاليني ميزونه،چوکۍ اوهرڅه ډيرنفيس اوښکلي معلوميده.
رازراز ميوي په بلوري لوښوکښې ايښې وي اوبې له اشتهانه دبل شي نيستي نه وه.
دثروت اوغناتولي کرشمي موجودي وي.
عيش اونعمت لکه دسيد محمود پاچا لټان له دغه کاله څخه نه وتل.
که ددنيا جنت ورته ووايم څه ډيره مبالغه به نه وي مګردومره فرق و ، چه ډيروغټوګنهګاروته يې وربيرته وا وساده مسلمانان نشوورتلی.
هلته ماته دافکرپيدا شوچه مونږولې هغوکورونوته نه ورځوچه دغه راز شيان پکښې نشته اوبيوازي همدردي اوانساني عاطفه سړي ورولې کله چه له دغه کاله په خيرراووتم نوفکرمي کاوه چه چاته ورشم اوڅوک ووينم؟ پدې کښې يوفقيروطن دوست سترګوته ودريده چه نس يې وږى مګرسترګې يې ډيرى مړى وى، په کورکښې يې هيڅ نه و ، مګرپه زړه کښې يې دوطن مينه اودخدمت آرزوډيره زياته وه.
زه چه دهغه دروازي ته ورسيدم پنځه تنه نورهم به په دروازه کښې وه دريدل دکورخاوند ددروازي په ټکولوراووت اوله مونږ سره يې په ډيره مينه روغبړوکړ ، دهغه له وضع دا معلوميده چه له مونږ سره پخپل کورکښې کښيناستوته نه دي جوړ اوغواړي چه خبره په ولاړو پښوخلاصه شي مګرزمونږ زړه غوښتل چه څه شيبه ورسره کښينو اودده له حاله ځان ښه خبرکړو ، هغه له ناکامه مونږخپل کاله ته بوتلودکاله په مخکښې يوزړه چوکۍ اويوزوړشکيدلی کټ پروت و ، چه خاص دميلمنودپاره و ، اوبې له مليمه څخه يې ديوه پوزي تحمل هم نه درلود مونږ دوه دري تنه دکټ په بازوګانوکښيناستو اونورپه خاوروکښيناستل څودقيقي چه تيرى شوى هغه مونږ رخصت کړو اونوريې ونه غوښتل چه خپل اشنايان په سپيره ډاګ کښينوي.
پدې کاله کښې داخترورځ لکه دروژى ورځ داسي وه او په تمامه معنى ديوه غريب سړي کورو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دده درویشانه ژوند اوصبروقناعت ماته ډیرمعظم اومحترم ښکاریده اوله ځانه سره می ویل هغه افتخارچه ددی کاله په برخه رسیدلی دی هغه بل کورترینه محروم دی.
هلته که غنا اوثروت خپل زیب اوزینت ښیی دلته تقوا اوپاکنفسی خپل شهامت ښکندوی اوقلندرانه استغنی سترګوته دریږی.
داهغه سړی دی چه دیوه شرکت لویه سرمایه یی په لاس کښی وه اوکله به یی دوه لوی ریاستونه په اختیارکښی وو.
که چیری ده ناجایزه استفاده کولی یایی جایزه استفاده هم پوره کړی وای نن به دغسی نه واوده دکوټوفرش به دنیستی باد دومره ژرنه وای وړی.
مګرګوری چه پدی سړی باندی زړه ونه سیزی اوپه حقارت ورته هیڅکله ونه ګوری.
زه هم داحال ددی دپاره نه لیکم چه دچا ترحم ورته جلب کړم ځکه چه دی دنیاته په حقارت ګوری اوله ده سره دبی نیازی غرورملګری دی.
دده په نظرکښی خپله تقوا ډیره درنه معلومیږی.
دی ځانته په ډیردرانه نظرګوری اونوروته هم ډیردروند ښکاری.
مونږباید په هغه چا زړه وسیزوچه له ډیرمال اودولت سره هم ځانته دغه حیثیت اوشخصیت نشی پیدا کولی بعنی په لوړ مقام کښی خلقوته تیټ معلومیږی اوپه ډیرلوی کورکښی هرچاته وړوکی په نظوروځی هغه ثوک غزة النفس لری اودخلقوپه نظرکښی دشخصیت خاوند دی په هغه زړه سوی نه دی په کار.
خرقه پوشو په خرقه کښی موندلی* هغه خط چه په دنیا کښی دنیادارکا

خانی لاړه

په موټرکښی سپاره وو، یوخانزاده غوندی سړی هم په موټرکښی ناست و، دتیروخت زړی قیصی یی کولی.
هغه وویل: پخوا موټرونه نه و، مونږبه په اسونو سپاره وو نوکرانوبه موپه مخکښی منډی وهلی.
هغه وخت خان اوغریب معلوم و، خانزاده اودآب سړی پیژندل کیده عام اوخاص یورنګه نه وو.
اوس هرسړی په موټرکښی سپریږی، اونوکردبادارله څنګه ناست وی.
چه موټرونه راغله اوغریبان پکښی سپاره شوه خانی لاړه.اوباداری بی رونقه شوه.
دخان قصه ډیره اوږده وه خودمطلب ټکی داو، چه خانی لاړه ځکه چه خواران اوغریبان په موټروکښی سپاره شوه.

یوازی

ماشومان، ځوانان، سپین ږیری دپسرلی میلی ته روان و، زه هم له دوی سره ولاړم اوپه ډیروګڼوخلقوکښی ننوتم.
هلته دپښی ایښودوځای نه و، اوبی حسابه مخلوق راغونډوو.
نه پوهیږم چاله مانه پوښتنه وکړه چه ته یوازی یی که څوک درسره شته؟ ماوویل: زه یوازی یم.
همدغه وخت زه دیوازی په معنی پوه شوم اوداراته معلومه شوه چه په ډیروګڼوخلقوکښی هم سړی یوازی ویلی شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فاتح

سکندرله ډيرقوت او ډيرولښکروسره ښارته راغی دښارله خلقوسره يې څوځله زوروزرجنګونه وکړه .
له دواړوخواوو نه ډيرخلق ووژل شوه ،ډيري ويني توی شوی ،ډيری ککری له پښو لاندی شوی ،وروسته له ډيروجګړو هغه دمړوپه سرونوپښی کيښودی اودلوی فاتح په حيث ښارته ننوت.
دی ډيرپه قهرو ، ده غوښتل چه ښارلوټ کړی ځکه چه په ښارکښی يوپټ قوت موجود وچه ده ورسره مقابله نشوه کولی.
دی چه ښارته ننوت په يوی ډيری ښکلی پيغلی يی سترګی ونښتی او په يوځل ليدويی زړه بايلود.
څوک چه بی زړه شی هغه بيا جنګ او جګړه نشی کولی ځکه ده هم له خپل ټول قوت او قدرت سره ځان دغی پيغلی ته وسپاره.
دغه لوی فاتح چه دعشق اومينی په پنجوکښی ګيرشو ، بل رازشو اودخپلی معشوقی دخوښی دپاره يی دښاردخلقوخدمت ته ملاوتړله.
دغه وخت دا معلومه شوه چه دی فاتح نه وفاتح بل څوک و .
دی پدی نه پوهيده چه ډيرزوراوقوت خپل ځان يوه قوت اوقدرت ته سپاری چه له سلطان اوشهنشاه نه دخلقوخدمتګارجوړوی.
په رښتيا چه دعشق مقام ته رسيدل هم څه آسانه کارنه دی اودښکلا په دربارکښی پادشاهی هم په تعظيم اواحترام سرټيټوی.
هلته محمود دايازتابع دی اوسکندرهم په يوه نظربل رازکيږی اوقهروعضب خپل ځای مينی اومحبت ته پريږدی.

لباس

بدرنګه خياط و ، مګرکاريی ښايسته واوکالی يی ډيرښه ګنډل.
دفيشن خاوندانوخپلی دريشی به په بل چانه جوړولی ، هرچابه ويل چه فلانکی ډيرښه خياط دی ، دده په شان ښه لباس بل څوک نشی جوړولی.
دغه هنرپدغه سړی کښی ډيرغروراوتند خوی پيدا کړی و ، يعنی څومره چه دده څيره سپی وه هغومره يی خوی هم دسپی ومګردغودووسپود چامخه نشوه نيولی اودخلقوهجوم په ده باندی ورځ په ورځ زياتيده ځکه چه صنعت اوهنرپه ده باندی دښه خياط نوم ايښی و.
که دغه سړی له دغی ناشولته څيری اوخپل بد عادت سره ښه خياط نه وای له ده نه به بدبخته انسان بل نو ،يا به دی هغه وخت دښه سلوک اوښه خبری خاوندو اوسيرت به يی بلا رازو ، يعنی ښه خياط به نه وښه سړی به و ، مګراوس دده هنراوکمال ښه خوی ته ضرورت نلری اودده په بد خوی اوبده څيره يی ډيره ښه پرده غوړولی ده ځکه هرچاته ښه ښکاری اوهرڅوک ورته په قدراوعزت ګوری.
فن اوصنعت ډيرښکلی شاګردان دده لاس لاندی کړه اودډيرو ښکلودقداواندام اندازه اخلی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه دغه خياط پدې حقيقت ډيرښه پوه کړم چه دانسان حقيقت په صنعت او هنرپټيږي ځکه دغه سړی دخلقو په نظرکښې محبوب دی او هرڅوک يې دزړه ساتلو کوښښ کوی.
هماغه شان چه يوبدرنګه مخ له ښايسته پلولاندی پټ دی او دهرچانظرځانته راکاږی دا خياط هم دښه لباس په جوړولو کښې پټ دی چه څوک يې حقيقت ته نه ګوری کاراولياقت ته يې ګوری.
دښه لباس اغوستل خوپه ځای پريږده جوړول يې هم دغومره اثرلری چه بد ښه کولی شی.
لباس په لومړی وخت کښې دځان پټولو دپاره جوړشو ، چه پخوا يې ښايست هم پټاوه او دښکلا مخه يې نيوله خووروسته پخپله دومره ښکلی شو چه دانسان اصلي اوحقيقي ښايست يې له هرچانه هيرکړ او دطاوس دښوکارترينه واخستل شو.
دانسان لباسونه ډيرزيات اوخورازه دی چه ځينوته مونږ دلباس په نظرنه ګورو هغه ښايست اوښکليتوب چه دانسان په صورت اوڅيره کښې وينی له يوه لباس نه زيات قيمت نلری که څه هم په ډيرجګ نرخ خرڅيږی اوله انسان نه يې قيمت ډيرلوړ شويدی.
په دغه قيمتی لباس کښې هم دانسان عيبونه پټ دی اوستارالعيوب دا ښکلي پرده دستردپاره دانسان په معايبواچولی ده.
هغه چه مونږ ورته خوبان وايو اوډيرښکلي په نظرراځي مونږ پری زړونه بايلو اوعشق ورسره لرومګرپدی نه پوهيږو چه څومره بدخويونه اونا کاره عادتونه په دغه ښکليتوب کښې پټ دی، که دا خری اودا عادت په بل چه کښې وی ډيربد ورته ګورو مګردلته دصورت ښايست دسيرت عيب پټ کړی اوپه همدغه وجه دليلي سپی دمجنون په نظرکښې ښاغلی دی.
دهمدی لامله دمعشوقوجفا له وفانه ښايسته ده اودښکلوظلم او ستم دظالمانوظلم غوندی بدرنګه نه وی.
مونږ علاوه په دغوظاهری لباسونومعنوی لباسونه هم ځان ته پيدا کړی دی چه يوله بله پکښې ځان پټوو اوپه دغه وسيله خپل حقيقت له پوهانواوهوښيارانونه هم پټ ساتلی شو.
ددغه لباس نوم پوهه اوهوښياری ده چه دعلم اومعرفت په نامه يادېږی.
هغه چه زمونږ په نظرکښې عالم ،فيلسوف يا اديب اوهنرمندمعلوميږی دهغه عيبونه دعلم اوپوهې له پردی لاندی پټ دی چه مونږيې ښه نه وينو يا يې ډيرښه وينو اونقص راته کمال معلوميږی.
څنګه چه فصاحت اوبلاغت کله حق ناحقه کوی اوغلط صحيح ښې دفصاحت اوبلاغت خاوندان هم له ډيروعيبونو سره زمونږ په نظرکښې ښاغلي ښکاری اواصل حقيقت يې رانه پټ دی.
هو ! دجمال اوکمال خاوندان اودعلم اوميني صاحبان دډيروښکلواوښايسته پردوترشاپټ دی چه مونږيې اصلي بڼه نشوليدلی.
دمنطق اوبيان خاوندان خپله بدی هم نيکي ښودلی شی اودبل نيکي بدرنګولی شی.
ددی عصرسحراوجادوبه په دغه ډول زمونږ په سترګواونظرلوبې کوی.
ډيروخت په کاردی چه انسان طلسم هم مات کړی اوحقيقت ته ورسيږی یاله يوبل طلسم اوبل سحرسره مخامخ شی.
مونږ اوس انسان نه وينويا دانسان رنګ اوصورت وينويا يې په وينا اوخبروکښې ګوروکه ډيروړاندی لاړ شونوکاراوهنريې وينو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دانسان حقيقت صورت نه دی، پوهه نه ده، فصاحت اوبلاغت نه دی، په کاراوصنعت کښې هم دانسان فطرت اونفسی کيفيات ځوک نشی ليدای.

داټول شيان دانسانی حقيقت دپټولواوښه ښودلورنګ رنګ لباسونه اوحجابونه دی.

دانسان غرايزاوخويونه دانسان اصلی حقيقت دی چه ډيری پردی يې په مخ پرتی دی.

انسان پس له مړينی په قبرکښې هم بی پردی نشی اوسيدلی اوچيرته چه دی نه ځان وينی اونه بل وينی بيا هم بايد په کفن کښې پټ وی ځکه چه دده ټول عزت اوحرمت پدی کښې دی چه بی پردی نشی اوڅوک يې بی پردی ونه وينی.

هغه انسان چه په عبادت کښې يې ريا پټه ده، په هوښياری کښې يې ښيطانت پټ دی اوسخاوت يې هم ديوه داسی پټ تجارت نوم دی چه له ګمرکی محصولاتونه هم معافيت لری هغه ترقيامته له نورونه ځان پټولی شي.

داسترلکه دښځوحجاب اوحيا هغه شی نه دی چه دمدنيت اوتجدد شمال يې له مخه لری کړی.

په دغه سترډيربې پردی خلق هم ډيرټينګ دی.

چيرته چه دنن جامی ډيری لنډی شويدی اوخلق دصورت دبربنډولوډيرهوسی لری هلته هم دانسان سيرت اوحقيقت په ډيروپردوکښې پټ دی.

په انسان کښې ځينی ضعيفی جنبی شته چه له ډيری حيا نه خپل خاوند ته هم ځان پوره نه ښيی اوانسان ورته له ډيرخجالته سم نشی کتلی همدغه سبب دی چه هرڅوک خپل ځينی شيان هيروی اوخپلوعيبونوته داسی اصلاحی رنګونه ورکوی چه پخپل ځان يې ګمان بل رازشی اوخپل شعورهم وغولوی.

نن د انسان ځيره په تلويزيون کښې له ډيرلری ځايه ښکاری مګرد انسان معنوی ځيره اوباطنی تصويردومره پټ دی چه سړی پخپله خپل ځان پوره نشی ليدای بلکه خپل عکس دنوروپه نظرکښې وينی. که چاته ښه ويل هغه ځان ښه ګڼی اوخوشحاليږی که خلقوڅوک بدوګاڼه له بدوخلقوسره په زندان کښې لويږی که څه هم يوسف يا سقراط وی.

همدغه وجه ده چه له ډيروخلقونه دستايونکوپه ستاينواودمتمليقينوپه منطق ځانونه ورکيږی اوخپل شان بل شان وينی.

دهمدغی اغيزی په سبب اوس دځينورنځورانوعلاج په خبروکوی اوډاکتران ورته وايی چه ډيرښه يې اوهيڅ مرض درکښې نشته يعنی دغه ددروغوشاهدی ناروغه هم ښه کولی شی اويوطبی علاج ګرزيدلی دی.

زه دامنم چه په دنيا کښې ښه اوبد شته مګردښواوبدوپه پيژندلوکښې دومره سودايي شوی يم چه دغه تميزرانه ورک شوی غوندی دی.

کيدای شی چه مونږ ډيروکسانوته په دروغو ښه ووايو اوهغه ښه شی يا ډيرښه بدوګڼواوهغه بد شی ځکه چه زمونږ ښه اوبد زمونږ دتصوراوتفکرنومونه دی نه دحقايقو.

مونږ هغه چاته ښه وايوچه زمونږپه اونظر کښې ښه وی نه داچه په خارج کښې ښه وی يا يې حقيقت ښه وی.

مونږ څوسوه اوڅوزره کاله پخواهم ښواوبدوپه نامه ځينی شيان له ځينونه ښه ګڼل اواوس هم ښه اوبد يو راز نه ګڼو، ښايي چه بد ښه وګڼواوښوته بدووايواوپه همدغسی تميزځان له بی تميزی وژغورو.

مونږظلم بد ګڼواوعدالت خوښوومګرځينی مظالم راته دعدالت په خيرښودل شويدی اوډيروبدوخلقورا ته ځانونه ښه ښکاره کړيدی، يعنی منطق اواستدلال، ريا اوتذوير، تعراوادب، عقل اوفلسفی، عرف اوعادت، سياست اوتمدن کله له سمی لاری نه اړولی يواوزمونږ په شعوراواحساس يې هرراز لوبی کړيدی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا کارهرکله اوهرچيرته پوهانواودهنرخاوندانوکړيدی احمقان اوساده ګان دخدای(ج) له دغسی سترو ګناهونوساتلی دی.
که مونږله ښارونواومدنی دنيا نه په څنګ شو اوناپوهانوته ورشوهغوی خپل ځانونه له نورونه دومره نه دی پټ کړی.
دهغوی اعراض اومطالب دومره لوڅ دی لکه دمتمدنو خلقوميرمينی.
هغوی دحقايقوپه پټولوکښی ډيره لږه برخه لری اوژبی يی له زړونوسره ډيرغدراوخيانت نه کوی.
هلته دوستی اودښمنی، ګناه اوتعدی،ظلم اورحم ځان بل راز نه ښی، ريا اوټګی دهغوی کاله ته ډيره لاره نلری.
هلته دصداقت ځای سياست نه دی نيولی.
هغه خلق ډيرلباسی خلق نه دی اوپه ډيرساده لباس کښی ژوند کوی.

خيرات

ډيرغټ سړی مړ وو اوپه بدرګه کښی يی ډيرپسونه غوايان اوچرګان حلال شوه.
داخيرات ډيرلوی اوزوروزرخيرات وه چه دشاهانه ميلمستيا رنګ يی درلود.
دخيرات دانتظام دپاره ډيرخلق مقررو اوډيروښواشپزانو پخلی کاوه دخدای دررضادپاره رازراز نعمتونه اوهررنګه طعامونه تيارشوه. خلق لکه ميلمانه په تګتهونو راوبلل شوه اودهرچاځای معلوم و.
هغه چه په ګړند يوګاډوکښی راغلل دننه قصرته ننوتل.
دخانانواوملکانودپاره بيل ځای و. مامورين اوميرزايان ګوښی ناست ودسوداګرو اوزميندارودپاره بل ځای جوړشوی و.
هرچاته دهغه په اندازه برابره ډوډی راتله.
دهرچادرجه اومرتبه معلومه وه.
دعاموګړودپاره غټی وريجی وی اوله معتبرونه بيل ناست وو.
ځينی خواران اوفقيران که څه هم وږی پاته شوه اوچاهلته پری نښودل مګردآب اوعزت خلق په ډيرښه شان عذرشوه اودزوروروقدراوعزت پوره وشو.
ددی خيرات قصی ترډيره وخته کيدلی اوهرچا به ويل چه ديرزورور خيرات وو ډيری پيسی پکښی ولګيدلی.
هلته يوړوند اويوشل ناست و، هغوی وويل افسوس چه زمونږ برخه پکښی نه وه اومونږ هلته چاپری نښودو.

دزيارت ډيوی

دجمعی مبارکه شپه وه، خلق زيارت ته رابلل اوشمع به يی بلولی ، ځينوبه په خاورينوډيووکښی تيل اچول اوډيوی يی لګولی، په زيارت کښی ډيری ډيوی روښانه شوی اوخلق بيرته خپلوکورونوته لاړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلته هيڅوک پاته نشوه او ډيوی ټولی دزيارت په اروا بلی وی زه چه کوراو کلی ته راغلم په کلی کښی دغريبانو کورونه تياره و. هغوی تيل نه درلوده ځکه په تورتم کښی ناست و.
څوک چه په ثواب پسی ګرزيده ټولو دزيارت ډيوی ولګولی او دخوارانو غريبانو له حاله ناخبره و.
هو !دغريبانو په کورونو کښی تياره وه ځکه چانه ليدل.
په دوی باندی يو ائی دخدای نظرواوبس.
ددوی ډيوی دی خدای ولګوی مونږبه دزيارت ډيوی بلوو.

دمزارلوحه

کو په کوراو کلی په لی به ګرځيدمه او دخدای په نامه به می څه غوښتل چابه يو موټی نا پاکه غله راکړه او چابه سوی ډوډی را کوله.
ډيرو کورونو به ځواب راکاوه او ځينو به په دروازه کښی هم نه پريښودم څوورځی ديوه اوبل له درګاه نه وږی اوبينواراغلم.
هيچا هيڅ رانکړه، له ټولو خلقونه می زړه بد شو، دنيا ته می په کرکه وکتل، خدای ته می رجوع وکړه او په دغی کوټنی(قبر) کښی پريوتم.
هغه چه زه به يی په دروازه کښی چا نه پريښودم اوس ماته لاس په نامه ولاړوی له مانه څه غواړی.
زما په نامه زما کوټنی ته هرڅه راوړی اودخدای په نامه خوارانو او غريبانو ته سوی مړی هم نه ورکوی.

لياقت

يوه ويل: دغه مديردوزارت لياقت لری او هغه وزيربی لياقته لوړمقام ته ختلی دی.
زما ملګری پدی خبره هغومره خوشحاله شولکه زه چه خپه شوم.
ماويل لياقت بايد دومره بی قدره نشی.
هغه ويل ديو مملکت دترقی اولوړتيا لوی دليل همدغه دی چه لياقت پکښی ډيرقيمت ونه لری، چيرته چه علم اوپوهه ډيره ترقی وکړی هلته بيا ډاکتران او پوهان ځان ته کاراو ډوډی نشی پيدا کولی اودلوړوشهادتنامو خاوندان يا وزګارګرزی يا چيرته ټيپراوګازری خرڅوی.
په مترقی هيوادونو کښی يو پليس يا ډريورهم لوړتعليم لری او يودهقان دکرهنی په کارکښی زمونږله ريس زراعت نه ډيرپوه معلوميږی، دلته چه لياقت ډيرلږدی اوله لږوخلقو سره دی نويوسړی په لږ غوندی پوهه خدای نظرخان شی اولوړمقام ته خيژی، زه په دی ارمان يم چه زمونږ په هيواد کښی هم لياقت ډيرارزانه شی اوله خارج نه يوه عالی شهادتنامه راوړل څه ډيرقيمت ونلری.
زه به هغه وخت ډيرخوښ يم چه يوسړی دوزارت لياقت ولری اوپه ډيرټيټه رتبه کاروکړی.
زما ملګری دخبروپه چل ډيرښه پوهيده اودبل په خوله کښی يی خبره وچوله ماته دخه ويلوموقع ډيره لږه پيدا کيده،هغه ته ما ايله همدغومره وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه پدی نه یم خوابدی چه یو مدیر دوزارت لیاقت لری او وزیرنه دی ځکه چه وزارتونه هرچیرته لږدی او لایق کسان باید په هرځای کښی دومره ډیروی چه هریوه ته مدیریت هم ونه رسیږی مګردا بله خبره که ربښتیاوی چه یوسړی بی لیاقته لوړ مقام ته ختلی دی په ډیری خوابدی ارزی اودلیاقت په دغسی بی پتی په سرو ستر ګوژړل په کاردی، که چیری دهیواد ټول کارونه دلایقو خلقو په لاس کښی وی او ځینی لایق او وړ کسان وزګارپاته شی یا دهقانی وکړی څه بده خبره نه ده.

هغه وویل زه نه پوهیږم چه ته لیاقت څه ته وایی ځکه چه سیاسی او اداری لیاقت لکه دبوډی ټال مختلف رنګونه لری او یوهوایی نمایش ورته ویلی شو.

دالیاقت لکه علمی اوفنی لیاقت یوټاکلی او معین شکل نلری چه هرچیرته او هرکله هرچاته یوشان ښکاره شی اوټول ورته په یوه نظروګوری.

ته داومنه چه علمی اوفنی لیاقت، سیاسی او اداری لیاقت، اخلاقی اوروحی لیاقت یوله بله فرق لری اودغه ټول لیاقتونه په یوه سړی کښی ډیرلږ جمع کیږی.

دابښه کارنه دی چه مونږ له هرسیاسی او اداری شخص نه داخلاقی لوړتیا انتظارولرویا ترینه علمی اوفنی لیاقت وغواړو.

دیوه سیا ستمدار او اداره چی سړی لیاقت دادی چه خلقوته ځان اوجهان په بل رازوښی او څه چه ځانته روا ګڼی دنوروډپاره یی ناروا وګڼی، یعنی په خپله هره شپه قماروهی اونوروجوارګروته سزاورکړی، دی دبزم په مجلس کښی هرڅه وکړی او په نوروباندی ټنګ تکوودروی.

پخپله نه انجنیروی اونه مهندس مګرعلمی اوفنی کسانوته لازمه هدایات ورکړی او به کاریی واچوی، ده په کوم مکتب یا مدرسه کښی څه نه وی لوستی مګردښونځیو امتحانونه واخلی اوښوونکوته دعلم اومعارف په باب ګټوری وینا وی وکړی.

ده ویل ما دخپل ماموریت په وخت کښی خپل لوی لوی آمران ولیدل چه دمطبوعاتی چارو په باب یی ما ته هدایتونه راکول مګردغه کلمه یی (مطبوعاطی) لیکله، داخترونو په ورځ به یی پخپلو رسمی نطقونو کښی دعدالت ګستر په ځای رعیت ګستر ویلی.

ښه می په یاددی چه یوه ورځ چا دده دپاره میلمستیاکړی وه چه هرڅه دیرزیات و، مګردکیفیت په لحاظ یی خونده نه وه، هلته یوه مدیروویل دامیلمستیا دکمیت په لصاظ دستا ینی وړده مګردکیفیت په لحاظ یی مزه نشته. زمونږ آمرچه دیرلوی کاردار و مګردکم او کیف په معنی ښه نه پوهیده هغه ته وویل چه:(کمیت نګوکثرت بګو) زه دغه وخت پدی پوه شوم چه اداری او سیاسی اشخاص علم ته ډیر احتیاج نلری دوی پخپل قوت او قدرت لوړمقام ته رسیدلی شی او پوهه دلاس لاندی خلقو دپاره ډیره په کارده.

ماته دا معلومه شوه چه علم عادی لیاقت دی او قوت دفوق العاده لیاقت نوم دی، په فوق العاده لیاقتونو کښی ځینی هغه لیاقتونه هم داخل دی چه هرڅوک یی نشی لیدی او بلا تشبیبه له سحر او ساحری سره شباهت لری چه زرنګ، چلاکی، خودنمایی او عوام فریبی ورته ویل کیږی اود چانس اوتصادف برخه پکښی زیاته ده.

کوم قوت اوقدرت چه داداری او سیاسی کسانو په برخه رسیدلی دی هغه دیوه روحی تاثیر په وجه دفوق العاده لیاقت رنګ پیدا کوی او دجلال اوعظمت په رڼا کښی دیرمعمولی لیاقتونه فوق العاده معلومیږی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که ښه فکروکړو اوونه غولیږو نولیاقت اوکفایت دزور اوقوت دوهم نوم دی اوعلمی یا فنی لیاقت په هروخت اوپه هرځای کښی دقوت اوقدرت تابع دی.

افلاطون او ارسطو که په هرځای کښی وی دسکندرلاس لاندی نه وی او سقراط به په زندان کښی دزهروکنډول په سرا ړوی.

هغه کسان چه اوس په مدنی دنیا کښی دديموکراسی په اساس دآرا په کثرت لوړ مقامونه نیسی هغه هم په علمی لحاظ لوړخلق نه وی بلکه له ځینو نورونه یی لیاقت ښکته وی په اخلاقی لحاظ هم دوی په نوروځه تفوق نلری مګرپه یوه ساحرانه قوت له خپلو حریفانو نه میدان وړی او په ځینو پټووسایلو یا غولوونکوشیانو عمومی توجه ځانته رااړوی.

دا دمنلوخبره ده چه ځان دخلقو په سترګو کښی ښه ښودل اولوړمقام ته رسیدل ډیرځله دخلقودغولولو اوځان بل رازښودلو نتیجه وی اوډیرلږ کسان دی چه دیوه حقیقی لیاقت په مرسته یوه عالی مقام ته رسیږی او په اخلاقی فضایل په عالم کښی محبوبیت پیدا کوی.

یو اجتماعی عالم دخپل علمی تحقیق په رڼا کښی وایی

هغه څوک چه په رښتیا له ټولو اجتماعی عیبونو یعنی له خود پرستی له تعصب له خطاکاری اوله ریا اودروغونه خلاص وی له اجتماع سره به هیڅکله موافقت ونشی کړی اوهره کوره به انزوا اختیار کړی.

که دغه خبره رښتیا وګڼو نو هغه لیاقت چه خلق یی خوښوی او په خلقوا غیزه لری بله قیافه پیدا کوی اودا سی مثال لری لکه چه یو بدرنګه مخ په ډول اوسنګار ښایسته وښودل شی.

همدغه سبب دی چه ځینی بدرنګه مخونه خلکو ته ښه ښکاره کیږی او ځینی ښایسته مخونه چه دحیا اوعفت په پرده کښی پټ دی دچا توجه نه جلبوی.

لیاقت کله لکه لوړ برج له ډیرلری ځایه نظرجلبوی مګرهیڅ پکښي نه وی او بی له نموده نورڅه نلری.

کله کله ورانه کنډواله ګنجونه پکښی وی اوڅوک یی نه وینی.

ما دغه راز ډیرمختلف اومتضاد لیاقتونه لیدلی دی اوپوهیږم چه هرلیاقت ښاغلی نه دی.

ډیرخلق دا هم لیاقت بولی چه سړی قلیه روپی په بازارکښی وچلوی او په یوه روپی ددووروپو مال واخلی ځکه په لیاقت باندی ډیره ښه عقیده نلرم اوډیرځله راته دغه متاع لکه دغلا مال که هرڅومره قیمتی وی ارزانه اوبی قیمته معلومیږی.

کوچنیان

زه نه پوهیږم چه وموږ ولی کوچنیانو ته په کوچنی نظرګورو ، یعنی ولی ځانونه لوی ګڼو اودوی کوچنی بولو ؟ ښایی چه پدی خبره زه ساده غوندی ښکاره شم اوزما دغه خبره دکوچنیانو خبره وی مګرڅه وکړم زه په رښتیا تراوسه ښه نه یم پوه شوی چه لوی څوک دی او کوچنی څوک دی؟ ځینی کسان چه دلویوالی دعوه کوی او ځانونه لوی ګڼی ماته کوچنی اوواړه په نظرراځی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښايي چه ددی سبب همدغه وی چه زه پخپله کوچنی يم.
ديوه کوچنی ماشوم زمکه او اسمان هم ډيرلوی نه وی اولمريا سپوږمی ورته يوتيکلی ښکاره کيږی.
ددنيا لکونه او کروړونه هم دماشومانو په نظرکښی له څوشلونه زيات نه دی اوهرڅه کم په نظرورځی.
پاته شوه دابله خبره چه کوچنيان زما په نظرکښی خدای ولی لوی کړيدی اوزه ځله هغه چاته په لويوالی قايل يم چه نوروته واړه معلوميږی.
داهم بی دليله نه ده، زه په ماشومانوکښی ځينی داسی لوی خويونه سترصفتونه وينم جه هغه(ستاسوپه اصطلاح په ډيرولويانوکښی نشته)
هغه کسان چه لويی لری اوځانونه ورته لوی اوزورورمعلوميږی دخپلی کينی اوبغض په مقابل کښی ډيرکمزوری دی.
که زه اوته هرڅومره لوی شواوقوت وموموپخپلوغليمانورحم نشوکولی.
زورورو باندی قهراوغضب ديرزورورروی مګرماشومان دغه رازنه دی هغوی په زړونوکښی که کله عناد اوکينه پيدا شی ډيرژريی محوه کولی شی اويوه شيبه وروسته له هغه چاسره مينه کوچه يوساعت دمخه يی ورسره منګولی لګولی.
داکارلويان نشی کولای،لوی خلق دخپل قهراوغضب په مقابل کښی ديرواړه اوډيرکمزوری دی.
دا زوراوقوت دکوچنيانوپه برخه رسيدلی دی چه دحسد اوعناد اورمړکړی اوداجهنم په ګلزاربدل کاندی.
ددنيا لوی لوی غمونه اومصيبتونه چه دلويانوملا ماتوی په کوچنيانوډيرتسلط نلری اودحوادثوډيره زوروره سيلی ددوی له شونډوخندا اوخوشحالی نشی وړلی.
دوی په همدغه جګړه کښی خپل کاغذی پتنګان په هواکوی اوخاندی ددوی تصوراوتخيل له دوزخ نه فردوس جوړولی شی اومونږ په جنت کښي هم له مارانواولړمانونشوخلاصيدی.
دوی په ډيرلږ څه ډيرخوشحاليږی يعنی ديره زياته خوشحالی په ډيرلږ شی اخستلی شی مګرلويان په ډيرڅه هغومره نه خوشحاليږی.
پدی سودا دوی له هرچانه ښه پوهيدلی دی اونورپکښی غوليدلی دی.
دکوچنيانوپه زړه کښی چه هرڅه وی هغه په خوله هم ويل شی مګرلويانوته دغه حق پوره حاصل ندی.
داجتماع اداب اوقيود، عرف اوعادت،اصول اوقوانين په لويانوحکومت کوی اوکوچنيان دعقل له غلامی نه هم خلاص دی.
داخبره صحيح ده چه انسان اول په جنت کښی و، وروسته بيا دغه نيمګړی جهان ته راغی.
دهرماشوم سرګذشت همدغه دی، ماشومان اوکوچنيان ټول جنت کښی دی، دمورغيږ دماشوم دپاره جنت دی، دمیندوتيونه دشيدولښتی دی دحيات اوبه همدغه سپينی پی دی چه دميندوله توروپلوونولاندی پټی دی.
ترڅوچه ماشوم ماشوم دی اوله انديښنوسره نه دی اشنا ددنيا له غمونونه داسی بی غمه دی لکه چه پدی دنيا کښی بيخی نه وی اوپه بل جهان کښی اوسی.
کله چی له دغه معصوميت نه لږ غوندی لری شی اوشيطان يی وغولوی نوله جنت نه بهرشی اودنيا ته راشی.
اوس پوه شوی ! چه بلوغ اولويوالی علامه له شيطان سره آشنا کيدل اوغوليدل دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جګ برجونه

دکلا برجونه او ديوالونه ډير جګ و ، دکلا شاو خوا خندق ډير ژورو. له دغه جګوالی سره دغه ټيټوالی تړلی و او دلوړتيا راز په همدغه ګنبده کښی پټ و.
ترڅو چه يوځای ډيرژورنشی دچا برجونه نه جيګيږی.
ديوه لوړيدل او دبل ټيټيدل يوله بله تړلی دی.
دا جګ برجونه هرچاله لری ليدل مګردا لويه کنده له لری چانه ليده اونژدی خلقو هم ډير پام ورته نه و.
زمونږ سترګی له ډيرلری ځايه اورځلی او جګ برجونه وينی مګرژوری ځاګانی اولويی کندی ځوقدمه هغه خزانه وينی.
ددی هسکو ديوالونو اولوړوبرجونو ختهه له همدغه ټيټ ځايه اخستل شويده دا ختهه دسنډا له پښولاندی پخه شوه اوډيروخلقو په لتوووهله بی له دينه دا ديوالونه اوبرجونه نه لوړيده.
يوه لوړمقام ته رسيدل دغه را زکارونه په مخکښی لری اوټيټ همدغسی جګيږی.
ددنيا جاه وجلال، عزت اومنزلت هماغه لوړ برجونه دی چه سرګذشت يی له ډيرټيټ ځآيه شروع کيږی.
کوم سرچه دډيروخلقو په مخکښی په تعظيم ټيټ شی نورسرونه ورته په احترام نه ټيټيږی.
هغه چه بل ته لاس په نامه نه وی ولاړ نورو ورته لاس په نامه نه دريږی.
دا هغه پوردی چه سړی يی يوه ته ورکوی اوله بل نه يی غواړی.
که دا خبره تاسی نشی منلی نوراشی دخان نوکران وګوری ! هغه چه دخان په مخکښی خپل سرډيرټيټوی په نورو باندی ډيرتفوق لری اودرجه يی لوړه ده.
هغه آس چه دارباب دسپرلی دپاره په کمند کښی ولاړ دی له نوروآسونونه ډيرقدرلری اوميتران يی ډيرښه خدمت کوی.
که مونږ حقيقت ته ښه ځيرشو عزت ډيرځله په ذلت ګاټه شی اوباداری دغلامی نتيجه ده.
ډيرخلق شته چه دشخصيت ګټلودپاره خپل شخصيت له پښولاندی کوی اودعزت دپاره عزة النفس قربانوی.
څنګه چه دهقانان غنم په خاورو کښی شيندی اوبيا دغنمودرمندونه اخلی دوی هم عزت او شخصيت له خاورولاندی کوی اوودی ته يی منتظروی.
په دنيا کښی لږ کسان دی چه خپل فطری اوطبيعی لوړوالی په بل شان ساتی اودلوړوبرجونوغوندی نه دی بلکه دغروله جګوڅوکوسره شباهت لری.

حقيقت

لکه چه ريا په عبادت کښی وی اوشيطنت په هوښياری کښی.
دښمنی هم که ددوستی په جامه کښی پټه وی اورقابت دمحبت په ځيرښکاری.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډيرمحبتونه دی چه ډيری پټی کينی پکښې پټې دی.
په ډيرو احسانونو کښی ديرزيانونه پټ دی.
ددی زمانی خندا دماشومانو او ساده گانو خندا نه ده چه يوازی دمينی او محبت له پښته وی.
ددی وخت ښيگڼه هم که هرڅو مره ښکلی وی عفت او تقوی پکښې نشته او ډيره رسوايی ورسره ملگری ده.
درقيبانو احسان او مهربانی دخلقو په نظرکښی ځوانمردی معلوميږی مگرله دغه باران سره تندر، ږلی او سيلابونه ملگری دی.
زه ددښمنانو مروت عاليجنابی گڼم مگرصداقت او محبت ورته نشم ويل همدغه سبب دی چه زه دروغ اوريا بيخی نشم رټلی او په ځينو مواردو کښی ورته ډيرښه ښه نومونه هم پيدا کوم.
زه پوهيږم چه عاليجنبان خپل رقيبان څنگه وژنی؟ ما ته معلومه ده چه قاتلان ټول يوراز نه دی.
ځينی خپل رقيب په توره وژنی، ځينی په ټگی او ځينی په احسان، ته کولی شی چه دخپل رقيب سرد احسان په زورځانته ټيټ کړی او له خپل حقه هم ورته تيرشی مگرله رقابت نه نشی تيريدلی.
په احسان او مهربانی رقيب محوه کيږی مگررقابت نه محوه کيږی رقيب وژل او رقابت وژل ډيرفرق لری.
ډيرو خلقو خپل دښمنان مړه کړه مگردښمنی مړه نشوه.
دپهلوانی په ميدان کښی يو پهلوان بل ته دملگرتيا لاس غځوی او احترام په ځای کوی مگرځان ورته نه ځملوی.
دغه رازاحسان دزوراو قوت خاوندان له چاسره، نشی کولی ، دانيکی يوازی دضعيفانو کردی.
هغه چه خلق ورته سخی وايی او ستاينه يی کوی عاليجناب به وی مگردخيرخاوند نه دی.
دخان او ملک دا لويه او ښکلی مهمانخانه (ميلمستون) چه گوری په زوراو جبرجوړه شويده او ډيرکورونه يی دخپلی ودانی دپاره وران کړيدی.
دارازسخيان دخوارانو او غريبانو گيډی نه مړوی بلکه خلق خواروی او وږی کوی يی.
حجره چلول او ميلمانه پالل په حقيقت کښی دډيرو وږی کول او دلږو مړول دی.
دغه اسراف او تبذيرچه تا ته جود او سخا معلوميږی دپاکی او حلالی گټی نتيجه نه ده.
که څوک په ظلم اوزورپه چل اوفريب پردی مالونه خپل نکړی دغه راز لوی دسترخان نشی غوړولی.
دچا په کور کښی چه هره ورځ پسونه او چرگان حلاليږی له هغه سره اورومرويا دليوانو قوت ملگری دی يا دگيدړانو چل او فريب.
که څوک غواړی چه ريښتيانی سخی او دخيرخاوند وگوری نولاړ دی شی هغه دهقان دی وگوری چه يوه لاروی ته يی سکرک او شړومبی په مخکښی اينبی دی او پخپله يی هم همدغه خوراک دی.
څوک چه پردی مالونه په چا باندی نه خوری او دخپل زيارا وزحمت په گټه ميلمه او مسافرپالی په سخاوت نه دی مشهورمگردخيرخاوند ورته ويلی شو.
هغه چه خانقاء چلوی او په لنگرکښی يی ډيرو وږی مريږی په ظاهره خودی نوروته ډوډی ورکوی مگرپه حقيقت کښی دی دنورو ډوډی خوری.
دغسی پيراوفقيرته که ډيرخلق ډيرڅه راوړی او له ډيروغټوسودا گرونه په ټول کښی دروند وخيژی ريښتيانی فقيرويل شو ځکه چه دده هرڅه دنورومال وی او پخپله هيڅ نلری.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څنګه چه د خان او ملک سخاوت د پردی مال برکت دی د شيخ کرامت هم د نورو د کرم نتيجه دی هغه څه چه مونږ ته په ظاهره ښه ښکاری په حقيقت کښی ښه نه دی او اصل څيره يی ډيره بده ده.
مونږ د يوه لښتی روانی اوبه پاکی ګڼو که څه هم دلاروا او د کوخو ډيری پليتی اوبه ورسره ګډی شوی اوډيرو ښاروپو پکښی بولی کړيدی.
ډيره ښه ده چه زمونږ سترګی د حقيقت د ليدو د پاره نه دی پيدا او هروخت ظاهر ته ګورو.

لويه خدايه؟

که زه ښه وکړم ته را سره ښه کوی که بد وکړی د بدو سزا راکوی.
که ستا مينه زما په زړه کښی وی په محبت را ته ګوری.
که زه بی مينی شم ستا مهربانی کميږی.
ستا د رحمت بارانونه په ما باندی هغه وخت وريږی چه زما په زړه کښی رحم وی.
زه چه هر څه وکړم ته هماغسی را سره کوی.
زما نيکبختی او بد بختی زما په عمل پوری اړه لری او جنت ته يا دوزخ ته تګ زما د ښه عمل او بد عمل نتيجه ده.
زمونږ عقل او فکر همد غو مره دی مونږ چه تا ته پخپله آينه کښی وګورو ستا په باب د غه شان فکر کوو.
که مونږ ځانته و نه ګورو ستا لوی شان ته وګورو ته زمونږ له خيال او فکر نه ډيرلوی يی.
مونږ چه د ځان غوندی خلقو د پاره کالی نيسو او هغه د سر په سترګو نه وينو يا لنډوی يا اوږده.
مونږ پوهږو چه ستا ستاينه له مونږ نه پوره نه ده.
مونږ ډيروا اړه او کوچنی يو ته ډيرلوی يی.
دا زمونږ کردی چه د ښو په مقابل کښی ښه وکړو او د بدو په مقابل کښی بد ، که مونږ خوک وو هو حاکمان هم مونږ وهی.
که مونږ په څمکه کښی غنم وشيندواو اوبه ورکړو ډير غنم راکوی، او زمونږ آب و دانه څمکه هم بی عوضه نه پريږدی.
که د يوه نيالګی پالنه او روزنه وکړو خوږه ميوه او يخ سيوری راکوی.
که سودا ګر و ته پيسی ورکړو هر څه چه وغواړو راوړی يی.
که له يوه ماشوم سره مينه وکړو له مونږ سره مينه کوی.
ستا شان له ټول مخلوق نه ډير او چت دی.
ستا اراده زمونږ د ارادی تابع نه ده.
ستا کړه زمونږ له کړونه نه پيدا کيږی.
ستا محبت زمونږ د محبت مولود نه دی.
ته خالق يی او مونږ مخلوق.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماشومان

مونږ ناست وو ، ماشومانو زمونږ له خنګه لوبې کولې.
کله به يو له بله ويشتل چيغې به جګې شوې ژړا اګولابه وه.
کله به د خندا شوراوزوګ دومره او چت شو چه په عذاب به يې کړو.
يوه به چه دبل دلوبوشيان ګډوډ کول هغه به په قهرشواوکنځلې به يې کولې زمونږ پام نو ،يو را پاڅيده دبل مخ يې شو کاري کړ دهغه په مخ وينې وبهيدې او له مستۍ نه جنګ جوړ شو.
مونږويل: خيردې واړه دې نه پوهيږي.
زمونږ لويوالې دا تقاضا درلوده چه دکوچنيانو طفلانه لوبې هيڅ وګڼو او ملامت يې نکړو.
ماشومان دعمراووجود په لحاظ په رښتيا له مونږ نه واړه دې مګردومره واړه نه لکه مونږ چه دخداى په درباركښې واړه يو.
دماشومانوپوهه به له مونږنه لږه مګرزمونږ پوهه دخداى په حضوركښې هيڅ نه ده ياهيڅ ده.
هلته مونږ له ماشومانو نه ډيرواړه يو ، اوزمونږ پوهه ډيره لږه ده.
زمونږلوبې هم دوړوغوندې دي.
زمونږ خندا اوژړا هماغسې ده.
ماشومان پوهيږي چه واړه يو ، اومونږ نه پوهيږو.
راشئ ! چه پدې خبره ډيرخوشحاله شواودلوى خداى لويوالي ته په ډيرامید وګورو.

شعراوادب

دانسان په وجود کښې دوه شيان ډيرعزيزمعلوميږي چه يوه ته زړه اوبل ته دماغ وايي.
له دماغ نه علم اوفلسفه پيدا شوه ،له زړه نه شعراوادب.
اروپايان زړه دعواطفواونفسي احوالوځاى ګڼي ، مسلمانان دايمان اوعقيدې ځاى ته زړه وايي.
صبر ،رحم ،کرم شجاعت ،سخاوت دزړه کاردى.
عشق اومينه په زړه کښې وي.
شعرله زړه نه الهام اخلي اوله زړه سره کارلري.
ډاروين وايي: هغه لوى کمال چه دتحول اوتکامل په لاره کښې يوازې دانسان په برخه رسيدلى اونورژوې ترينه محروم دي دانسان قلبي عواطف دي چه په رحم ،مروت ،کرم ،شجاعت ، نوعه پرستي ترينه تعبيرکيږي. که انسان غواړي چه له حيوانيت نه لرې وي بايد دغه عواطف ښه وروزي ، دعواطف روزل دشعرکاردى اوشعرته دعواطفواواحساساتودظهوراوتجليت کوه طورويل شو.
خنګه چه دلمروړانګې اوپلوشې لومړې ځل دلوړوغروپه څوکوپريووزي اوروستى وداع هم دغروله څوکوسره کوي ، دغسې دعواطفواواحساساتوپرتوهم دشاعرپه زړه له نورونه زيات لويږي اوځينې زړونه لکه دغروڅمڅې

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوغارونه دغه رڼا یا بیخی نه وینی یا یی ډیره لږه وینی، همدغه عواطف او احساسات چه د شاعر له زړه نه الفاظو ته را نقل شی شعر ترجوړشی او په زړونو اثر کوی.

هو ! د شعر موضوع ښکلی خیالات ،عالی احساسات، دزړه تاثرات، دغم او خوشحالی خوبونه، دروحی او جسمی ښکلا اغیزی او عشق و محبت دی.

که دغه شیان په یوه ښکلی تعبیر او ښو الفاظو کښی بیان شی چه د فصاحت او بلاغت مراعات پکښی په ښه شان شوی وی شعر ترینه جوړ شی او ډیر ښه شعر هماغه دی چه په دغه معیار برابر وی.

څومره چه دیوه شاعر فکر او خیال آزاد وی او د محدودیت له قیودو را وتلی وی هغومره یی شعر لوړ او عالی وی.

که یو شاعر د نورو په شان هرچا ته او هرشی ته سرټیټوی او په فکر کښی یی د بغاوت جذبه نه وی موجوده له هغه نه د ښه شعر هیله نشی کیدی.

شاعر باید د فکر انقلاب علمبردار او بت شکن وی.

شاعر ته نه ښایی چه د زاړه منطق درس د عقل له زاړه بوډانه واخلی او په زړه لاره په زاړه فکر پسی لاړ شی.

د شاعر خیال باید ډیر لوړ پرواز وکړی او له ډیر هسک ځایه د غه جهان ته وګوری.

د شاعر نظر باید نورو غوندی نه وی او هرڅه په بل شان و وینی د شعر او ادب ژوند د فکر په ابتکار کښی دی او تقلید یی ابتذال د شاعر مرګ دی.

د شعر او ادب دنیا په دلداری او دلبری ولاړه ده شاعر باید په هرڅه او په هر وخت کښی زړه ته رجوع وکړی او ډیر حساس زړه ولری.

هغه چه په زړونو کښی هیجان، تاثر او حساسیت نشی پیدا کولی او زړونه نه خوځوی شاعر ورته نشو ویلی.

که د اخبره رښتیا وی چه انسان په هر وخت او په هر حال کښی دزړه په خوښی پسی روان دی او زړه په دماغ باندی حکومت لری یعنی دعقل ادراک د قلبی تمایلاتو له تاثیر لاندی وی نو ویلی شو چه دیوه ملت عقلی او ذهنی سیر او حرکت هم د شعر او ادب تابع وی او شاعران په نفسیاتو او روحیاتو کښی تهیر او تحول را وستلی شی.

همدغه شعر دی چه په زړو کښي زلزلی او طوفانونه پیدا کوی او کله پکښی داسی صبر او سکون ږدی چه غرونه یی ثبات او استقامت ته حیران وی.

که دا رشتیا وی چه د چرګانو په نارو ویده خلق له خوبه پاڅیږی نو دا باید و منو چه د شاعرانو په نغمو دیوه ملت مړه احساسات او جذبات را ویښیږی او پدی اسرافیلی شپیلی کښی بل راز تاثیرات موجود دی.

کوم فیلسوف چه هرڅه بد ګڼی او ژوند ګی توره په نظر ورغلی ده هغه هم شعر ته ښه ګوری او شعر د انسان د پاره یوه ښه پناه ګاه بولی.

شوپنهار روایی: ټولی بدبختی د انسان له نفس څخ نشت کوی او له ژوند سره ډیر مصیبتونه او غمونه ملګری دی که څوک یوه داسی چاره لټوی چه له بدبختیونه لږ غوندی په امن کښی شی باید په صنعت او هنر کښی مستمرق شی او د ښکلا په مظاهرو کښی ځان ورک کړی.

په دغه حال کښی سړی په ظاهر له خلقو سره وی مګر په معنی کښی یو ازی وی او دنیا ورته لکه یو سراب معلومیږی چه دده لمنه نشی لمدولی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په همدغسې بيخودۍ کښې انسان د دنيا له شر او شور ه اسوده کيږي او د بې نيازۍ مقام ته نژدې کيږي چه غير له حقايقو بل شي ته متوجه نه وي، دغه صنعت او هنر چه د شوپنهاور په نظر کښې د ښکلا مظهر دی او دي ورته ښه پناګاه وايي شعر دی.

که چيرې په دغه غم لړلي جهان کښې د سعادت او نيکبختۍ پلوشو کله کوم کوررڼا کړي وي هغه به د شعر کور(بيت)وي.

د شاعر خيالي دنيا تر ډيره حده له غمونو او مصيبتونو نه پټه ده او هلته داسې به درد سره بيخودي شته چه له سرې نه هر څه هيروي.

تاسې شعر او ادب ته په عادي او معمولي نظر مه ګورئ، د شعر تومنه او قدسيت په نظر کښې ونيسئ.

هغه څه چه په زړونو کښې پيدا کيږي او په زړونو اثر کوي هغه عادي او معمولي څيز نه وي.

دا د غم او خوشحالۍ ترانه د انسان په ژوندانه کښې ډيره زيا ته اغيزه لري او انسان ترينه هيڅکله نشي بې نيازه کيدی.

د يوه ملت ژبه، کلتور، اخلاق په شعر او ادب ساتل کيږي د يوه ولس د ذوق او شعور،

فکر او خيال، د احساساتو او عواطفو هنداره شعر او ادب دی.

هرخومره چه د يوه ملت شعر او ادب عالي وي هغومره يې اخلاق، نظر او روحيات لوړوي او له لوړو ملکانو او انساني فضايلو سره يې ارتباط او تعلق زيات وي.

شعر او ادب د بشر علايق له دين او مذهب سره ټينګوي او په هوښياری کښې بينايي او همدردي پيدا کوي.

کله چه زړونه کلکيږي يا توريږي نو شعر پکښې رقت او صفايي پيدا کولی شي.

هغه څه چه انسان د ماديت له غلامۍ او بت پرستۍ نه ساتي شعر دی.

عارفانه ذوق، انساني عاطفه حکيمانه شعور د شعر په نغموو ده کوي او د حسن و نظر علايق همدغه شي ساتي.

کوم ملت چه شاعر نلري زړه نلري، سترګي نلري، عواطف نلري او د ذوق و تمناله خونده محروم دی.

شاعران دا کولی شي چه د انسان فرعوني غرور په تواضع بدل کړي او د دوهی ملنګ ته شاه جهان خوی او مړې سترګي ورکړي.

غم او سرور د شاعر هديه ده چه له زړونو څخه يې اخلي او زړونو ته يې ورکوي نو کوم قدر او قيمت د انسان په بدن کښې زړه لري په يوه جامعه کښې يې شعر او شاعر لري.

د ادب راز

چا چه د شعر او شاعر په باب ډير فکر کړيدی او د وا ړه يې ډير ښه پيژندلي دي هغه وايي ډير ښه شاعر هماغه دی چه ډير خود پرست وي او بې له ځانه په بل هيڅ شي کښې فکر ونه کړي.

د غه راز شاعر خپل ځان پخپل شعر کښې ښي او مونږ ګمان کوو چه زمونږ تصوير يې ايستلی دی.

شاعر ځکه په مونږ ګران دی چه زمونږ د زړه خبرې کوي او زمونږ خاطرات را يادوي.

شعر د زړه غږ دی او د زړه غږ د منطق له غږ نه ډير قوي دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاعرپوهيږي چه عقل او منطق،دليل اوبرهان په مونږباندی حاکم نه دی بلکه غرايزاواحساسات زمونږ رهبری کوی،دهمدی لامله هغه له احساس اوغريزی سره خپل تعلقات ټينګ ساتی اوله زړه سره کارلری.
هغه څوک چه زړونوته ښه ښه پيغامونه راوړی اوزړونه خوشحالوی شاعردی، هغه پيغام چه دمعشوقی له خوا عاشق ته راځي شعردی.
شاعرله مونږسره دعشق اومينی په کارکښی کومک کوی اوله دينه ښه کومک بل نشته.
شاعرپوهيږي چه له نا اميدی نه څنګه لذت اخستل کيږی اوغم څنګې خوږوالی پيدا کړی.
شاعران لکه ماشومان ډيرښه ښه خوبونه وينی اوپه همدغوخوبونودزړه نو تسلی کوی.
که دغه خوا ره رويا اوښکلی تخيلات نه وی دژوندانه تحمل ډيرګران دی.
څه شی چه مونږ ته ژوند خوږاوښه ښکاره کوی دهغه شی تصوردی چه په ژوند کښی بيخی نشته.
تاسی له شعراوشاعرنه علمی حقايق مه غواړی دشعرهدف حقيقت نه دی جمال دی ښکلا اوجمال لکه علم په ټينګ اساس نه دی ولاړ.
دعلم په دنيا کښی په يوڅه پوهيدل خوندلری اوپه شعراوادب کښی ايهام اوابهام مزه داروی.
دلته سرا وراز،پرده اوحجاب کمال دی،هلته تشريح،تفصيل تحليل اوتجزيی ته ضرورت دی.
هغه جذبه چه دانسان په روح ډيراثرلری دسرجذبه ده.
هيڅ ښکليتوب بی پردی اوبی حجابه نه دی.
هرڅه چه مونږخوښوو ارومرويی په مخ باندی دا سرپرده پرته ده.
انسان له هغواشعاروسره شديده علاقه لری چه ځينی برخی يی ابهام لری اومختلف تعبيرونه پکښی کيدلی شی.
په شعرکښی يوازی دغريزی رهبری کافی ده.
شاعرباید دخپل فن به قوانينوکښی ډيرتاورا تاونشی چه لطف اوزيبايی يا خپل معصوميت له لاسه ورنکړی.
دلوړاوعالی شعردپيژندلومعياربل شی نه دی له ژوند سره ارتباط دی هرڅومره چه يوادبی اثرله ژوندانه سره ښه ارتباط ولری هماغومره ورسره علاقمندی زياته وی.
په شعراوادب کښی ساده انشا دا نه ده چه بيخی بی پيرايی وی اومختلف اجزا اوعناصرپکښی نه وی چه مختلف اجزا اوعناصرپکښي داسی ويلی شوی اوګډ شوی وی چه تشخيص اوتجزيه يی نشی کيدی ساده انشا ورته ويلی شو.
څنګه چه دلمرڼا ظاهراً سپينه اويورنګ معلوميږی مګرپه حقيقت کشی له اوو رنګونوڅخه جوړه ده ، ساده انشا هم له دغسی ترکيب پيدا کيږی.
غرض دا چه په شعراو وينا کښی ساده ګی ښه ده اوسادګی له ښه امتزاج له عالی نظم اوداجرا له ښه تناسب څخه پيدا کيږی.
هغه انشا چه ډيری قلقلی پکښی وی اوډيرجليل لری يعنی لکه رعد اوبرق داسی وی دليکونکی عجز اوتصنع ښی .
دغه راز هنرښودنه له واعظانوسره ښايی،په شعراوادب کښی ساده ګی لوی صفت دی نه کاکه توب اوطمطراق.
شعرله علم اوفلسفی نه دين اومذهب ته ډيرنږدی دی اوالهامی څيز دی په شعرکښی عواطف اوخدايی فکرونه ډيره اغيزه لری.
په شعراوادب کشی يوازی بشرولټوی اوبس.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اناتول فرانس چه په ادب کښې ډېرژورفکرلری شعراوشاعر، ادب اوادیب ته په دغه نظرګوری اودغسی یې معرفی کوی.

نوی کال

مونږحسابی خلق یو اوله ځان سره یوحساب لرو.
زمونږ په حساب زوړ کال ختم شو اود نوی کال په سربانډی موقدم کیښود.
مونږ پوهیږو چه زمونږ حساب نوروغوندی نه دی.
دهغوی نوی کال دشلم قرن شپږ پنځوسم کال دی اومونږ دخوارلسم قرن پنځه دیرشم کال ته نوی وایو.
په رښتیا چه مونږ پخپل حساب ډیرښه پوهیدلی یو اوپوهیږو چه په کوم زمانه کښې ژوند کووا وڅومره بیرته پاته یو.
مونږ هم دزمانی په ګړندی ګاډی کښې سپاره یو اوچیرته ځو.
دا ګاډی لکه دوزیرانوموټرکال په کال نوی کیږی مګرپه زړواوخرابولاروروان یو، ځکه ګړندی نشو تللی.
مونږ په کال اوکالوکښې ژوند کوواوډیرخوشحالیږوچه له زاړه کوره نوی کاله ته اوله زاړه کاله نوی کال ته لاړشو.
هو ! مونږ نوی کال ته خوشحالیږو اوهرکله غواړوچه نوی لوښی پیدا کړو اوپه نوی پیاله خوله کیږدو، که څه هم دزړی زمانی دقرمزاوجاپان لوښی ددی وخت له لوښونه ډیرښه دی.
زمان اومکان هم دوه طرفه لوښی دی چه زمونږ ژوند ورپوری تړلی دی اوپه دواړو کښې مونویتوب خوښ دی، مګرد مکان په ساحه کښې زوړ اونوی ښه پیژنو اوپوهیږوچه دغه ښارنوی اوهغه زوړ دی،دا ودانی زړه اودا بله نوی ده، خودزمانی په زړښت اوځوانی کښې لکه چه تیروتلی غوندی یو.
دزمانی ظرف چه هرڅومره زړیږی زمونږ په حساب هماغومره نوی کیږی، مونږ دزمانی آغازته نزدی وختونه زړه زمانه بولواودزمانی روستیوپیړیوته نوی عصراونوی زمانه وایو.
نوی کال هم په همدغه صحیح حساب بنادی.
داتیا کالوبوډا خپل روستی کال نوی کښی اودخپل ماشوم توب زمانه ورته زړه معلومیږی.
هرکال چه نوی کیږی له ځانه سره نوی خیالونه ، نوی فکرونه ، نوی کارونه ملګری وی.
که نوی کال خپل ټول کالی نوی نکړی یوڅه خونوی کوی اوځینی زړی جامی له ځانه لری غورځوی.
دنوی کال دنویتوب معیارهمدغه دی.
مونږ هیله لروچه نوی کال په ډیرونوجاموکښې ووینواوډیرنوی شیان ورسره وی.
مونږله نوی کال نه په رښتیا نوی څه غواړو اوپدی پوهیږوچه زوړ بوډا په نوی جامه کښې هم زوړدی اونوی ځلمی په زړوجاموکښې زوړنه دی.
که نوی کال زړوښکاریانوته نوی مرغی راولی نوی کارورته نشوویلی.
دنوی کال دلومړی ورځی میله هم څه نویتوب نلری ځکه چه زمونږ په هیواد کښې دهرنوی کال شروع په میلواوساعت تیریوکیږی اوقلبه کشی یعنی دکارآغازرسماً یوه نمایشی لوبه دی.
مونږباید پدی پوه شو چه نوی کال له مونږ نه څه غواړی اوپخپله څه کوی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوی کال سمدلاسه دورځو په اوږدولو او دشپو په لنډولو پیل کوی.
یعنی دخوبونو وخت کموی او دبیداری وخت دکاراوفعالیت دپاره زیاتوی.دتیاری او تورتم عمرلنډوی او درڼا عمراوږدوی.
که مونږ دنوی کال په رمز او اشاره پوه شو دپسرلی بریښنا ګانی همدغه مطلب ته اشاره کوی چه دنوی ژوند اساس په برق اوبریښنا ایښودل شویدی اوهغه زمانه تیره شوه چه دحیات اوبه په تورتم کښی وی اوژوند په تیاروکښی و.
دنوی کال له شروع کیدوسره سم په هوا کښی اعتدال پیدا کیږی اودژمی سوړوالی ورکیږی.
دنوی کال لومړی درس همدغه دی او ساړه زړونه یی نه دی خوښ راشی ! چه دزمانی په تقاضا ځان پوه کړو او پیروی یی وکړو.

زما دلاس نیالګیه!

زه نه یم خبرچه ته چیرته وی او له کوم ځایه راغلی.
دومره پوهیږم چه له نورو ګڼو نیالګیو سره په یوه تنګ ځای کښی ولاړ وی.
هلته ستا دلوییدو او غټیدو دپاره زمینه مساعده نه وه ځکه ستا تعلق له هغه ځایه قطع شو اودلته راغلی.
زه ستا په راتلو ډیرخوشحاله یم اوتاته پخپل انګړ کښی ځای درکوم.
زه غواړم چه ستا تعلق او ارتباط له دغه کاله سره ښه ټینګ شی ستا نیلی اوریښی هرخواته وغځیږی ،ستا څانګی اوښاخونه په دغه نوا اوفضا کښی ډیره وده وکړی او له تانه غټه ونه جوړه شی، زه به ستا دترقی اولوییدو دپاره زیارکاږم ته دلته زما له اولادونو سره په دغه کاله کښی اوسیږه !دا ځا په تاباندی نه تنګیږی.
دا ستا کوردی ته ددغه کاله له ماشومانو نه یو ماشم یی.
زه هیله لرم چه ستا له سیوری لاندی ډیرخلق کښینی.
ستا شګوفه اوخوږه میوه هرڅوک ووینی، ستا له څانګو اوښاخونو نه مرغانو خوږی نغمی وګورم.
زما نیالګیه ! که زه تا شین او سمسور ووینم څومره به ښه وی.
ستا ښایسته شګوفه ، ستا سیوری او ستا میوه به زما دپاره ډیرلوی نعمت وی.
که دغسی ښه اثراودغه شان نیک عمل له ما نه یادګارپاته شی دا به زما نیکبختی وی.
زه دغه دګلابوبوټی اودغه دعکاسی نیالګی هم ستا له څنګه ږدم اوتا ته دا ښیم چه زما زیاربوازی دمیوی دپاره نه دی زه ستا له شګوفی اوشنوپاڼو سره هم ډیره مینه لرم.
که له ما سره ګیډه شته اوبی خورا که ژوند نشم کولی له ماسره سترګی هم شته اوپه مخ باندی پوزه هم لرم.
څومره به ښه وی چه سبایی ستا له څانګو دمرغیو خواږه اوازونه واورم او په خوږو نغمورا وینښ شم.
زما نیالګیه !ته په دغه هوا کښی وده کوی باید خپله خوشبویی هواته وسپاری اودهوا مرغان له تانه استفاده وکړی.
هغه ورمه چه ستا کاله ته راځی باید له ځان سره یوڅه یوسی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دشاتومچې بايد ستاله کوره بينوا لاړې نشي.
کشکې زما دوستان اوملګري ستا له سيورې لاندې خوشحاله کښيني اودلته دخوشحالۍ خندا اورم.
يوه خوله خندا اويوه شيبه خوشحالي پدې ارزي چه زه څوکاله ستا خدمت وکړم اوله لرې ځايه اوبه درته راوړم.

دفکرپالونکی

پيراوفقيرنه يې چه خلقوته دعاوکړي اودهرچا دپاره د تسلي زيارت شي.
فيلسوف اوعالم نه يې چه خلق درنه علم اوپوهه يوسي.
طبيب نه يې چه درنځورانوعلاج وکړي.
پيسې نلرې چه حاتم طايي شي اوورې ماړه کړې.
قاضي يا حاکم نه يې چه عدالت وچلوې اودحق ملګرې شې.
دغه راز افتخارات ستا په برخه يوهم ونه رسيده.
ته يوشاعراوليکونکې يې مګرله تا نه ښه شاعران اوښه ليکوال ډيرپيدا کيږي سره له دې زه تا ته په ډيرقدرګورم اوتاته په ډيرلوی حق قايل يم.
دلته دفکراوقلم خاوندان ډيردي مګردفکراوقلم دازادې علمبرداران ډيرلږدي ځکه ستا مقام له نورونه هسک ګڼمه.
که څوک تا ته دفکرخاوند ونه وايي زه ورسره څه کارنلرم مګرکه دفکرخاوند تا خپل حقداررونه ګڼي زه به ورته بې انصافه ووايم.
هغه څوک چه په وطن کښې هيڅ نلري اودوطن دازادې دپاره سرورکوي په وطن باندې حق لري.
همدغه وجه ده چه دفکرپالونکي مقام له فکرلرونکي څخه ډيراوچت دی اوزه هم دواړوته به يوه نظرنه ګورم.

دژوند نغمه

ټول غلي دي ، هيڅوک څه نه وايي. دژوندانه نغمه غلې ده.
په دغسې چوپه چوپتيا کښې ذوقونه مرې فکرونه محوه کيږي نشاې او خوښي لکه وحشي مرغه له انسانانونه تښتي.
زه غواړم ددغه سکوت طلسم مات کړم اوخپله سرينده وغږوم.
دا سرينده ما دعشق له هيواده اودبلبلوله کوره را وړيده.
زما دسريندې اواز ډيرخوږدی.
راشي ! کښيني زما نغمې واورې زه نه غواړم چه ارزوګانې مړې اوزړونه ساړه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه د احساساتو او جذباتو د ویښولو د پاره راغلی یم.
دغه ده ما خپله سرینده را واخیستله او خپلې نغمې شروع کوم.
آه- دا څه وشوه؟ له دې سریندې نه خو هیڅ اواز نه پورته کیږي.
سرینده خو نه ده ما ته تارونه یې هم په ځای دي داولې نه غږیږي؟
ولې بې سره ده؟ له دینه لویه ضایعه بله نشته.
پوه شوم او وپوهیدم دا سرینده د بلبلو له کوره ده او بې د ګلو نو له خوا بل چیرته نه غږیږي.
دا سرینده، له عشق سره ارتباط لري او تارونه یې په هماغه مقام پورې تړلي دي.
زه باید ګلزار ته ننوزم او د ګلونو په حرم کښې د خپلې سریندې آواز واورم.
زما باید د نرګس سترګې، د غوټۍ خندا، د چنډ رولښتې، د سنبلو پریشانه زلفې وګورم او د حسن په ګلزار کښې خپله سرینده وغږوم.
بې له دینه دا خاموشي نه ورکیږي او خوشحالي نه پیدا کیږي.
دا توري وریځې باید دلمرا و سپوږمۍ له مخې لرې شي.
د بلبلو پنجرې او قفسونه باید مات شي.
د باغ تړلې ور باید بیرته شي چه خوشحالي راشي او ذوق و شعور سترګې وغړوي.
د ژوند نغمه د غه تقاضا لري او بې له دینه په ژوندانه کښې نشاط او سرور نه پیدا کیږي.

نوی فکر

هرچیرته لاړم، هرچا ته ورغلم ښکته پورته ډیر وګرزیدم.
ښارونه مې ولټول په هیڅ ځای کښې یې له هیچا سره پته نه وه.
هغه څه چه زه غواړم دلته نه پیدا کیږي چا چه غټه چوکې غوښتله پیدا یې کړه څوک چه په نوي موټرپسې ګرزیده هغه دي پکښې ناست دي هغه چه په پیسو پسې لالهانده و، بانکونه یې ډک کړه.
یوازې زه خپل آرزو ته ونه رسیدم په رښتیا چه زه په ډیرنادر او نایاب څیز پسې ګرزم او زما حرص له ټولو نه زیات دی.
هو ! زه نوی فکر نوی خیال او نوی جهان غواړم.
دلته نوي راډیوګانې، نوي فلمونه، نوي ساعتونه، نوي فیشنونه پیدا کیږي. مګر نوی فکر او نوی مضمون نشي پیدا کیدی.
دلته شاعرانو ډیرې سندرې وویلې خو نوی فکر پکښې نه و.
پسرلي بیا هماغه ګلونه راوړل چه مونږ څو ځله لیدلي او بوی کړیدي.
مونږ په قرنو قرنو د ګل او بلبل زوړ مضمون اروورا اړوو مګر نوی څه نشو پیدا کولی.
مونږ نوي مضمونونه په زړو موضوع ګانو کښې لټوو او د زړې بوډۍ په سر نوي دړي ږدو.
دلته میندې نوي اولادونه راوړي مګر د ماغونه نوي فکرونه نشي راوړي.
دلته ښځې له کورونو نه وتلې شي خو نوی مضمون له دماغونو څخه نه راوزي.
دلته دا عادت دی چه پیغله د پلار په کاله زړیږي او بیا و دیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلته اوس هم دزړو فکرونو کاله ته ریباران ځی او راځی اوله نوونه زړی خبری ښی خرڅیږی.
دلته دبوډی په تال کښی زړی ارزوګانی ځانګی اوزاړه سرودونه غږیږی.
دلته په خیرات خواره میلونران شی، بیسواده به ریسان شی.
زمونږ کوچنیان چه پیدا شی نو سپین ږیری وی او په ډیره زړه ځانګو کښی ځملی،زمونږ للوډ یره زړه ده اوزړه دابی زمونږدماشومانوتربیت کوی زمونږ ځوانان که ږیری ونه خریی او سپین ږیری ورته ویلی شو.
مونږنوی خولی په سرکړی مګرنوی فکرونه مورد کړه،نوی ښارونه موجوړکړه مګرزاړه بوډا ګان پکښی ناست دی زړی قصی کوی.
مونږ دزړوبوډا ګانو په محفل کښی زوړ راګ غږوو اوله سپین ږیرونه دځوانانو اتڼ غواړو.
دا آرزوبیهوده ده زه باید په نوی فکرپسی بل چیرته لاړشم.
دا شی له زړوشاجانیانوسره نشته.
که داتیا کالوبوډا نوی واده وکړی هم زوړ دی، که زوړ سړی نوی پوستین واغوندی بیا هم زوړدی که له زاړه ښاره نوی ښارته راشی هم زوړوالی ورسره دی.
هو ! کوربی نوی دی، مګرفکربی زوړدی په دغسی نوی کورکښی نوی فکراونوی مضمون نه پیدا کیږی.

زوړ فکر

سترګی یی مه خلاصوی ! کوم ښکلی مخ به ووینی لیونی به شی.
میخانه به وګوری مست به شی، ځان به ووینی خودبین به شی.
دبل عیب به ووینی بدبین به شی.
پریږدی ، چه سترګی یی پټی وی او څه نه وینی.
کوښښ وکړی ! چه په ښواوبدوپوه شی او څه زده کړی.
که دی دسواد اوعلم خاوند شوکه دی په سمه لاره روان شو.
که ده دښواوبدوتمیز وکړ بیا به یی سترګی پرانیزو.
دسترګوپردی به یی غوڅی کړودسترګوغړولواجازه به ورکړو.
پخواله وخت دده سترګی مه خلاصوی.
دی باید هرڅه په پټو سترګوقبول کړی اوسپین سترګی نشی.
دی باید هرڅه دزړه په سترګووینی اودسرسترګی یی تړلی وی.

نادانی اوناداری

به کورکښی یی غله نه وه جامی یی هم زړی اوشکیدلی وی.
پورچانه ورکاوه مزدوری نه پیدا کیده حیران و ، چه څه وکړی اوډوډی ځانته څنګه پیدا کړی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته له ډيرو انديښنو له کوره را واوت او شپه ډيره تياره وه.
پخوا ترديی يی کله غلا نه وه کړی ځکه زړه نا زړه په يوه کاله ننوت او پس له ډير تردد نه يی غلا ته زړه ښه کړ.
په دغه شپه دده بخت بيدار و ځکه چه د کاله خاوند ويده و.
ده په بيړه بيړه يو څه مال راټول کړ او په ويره ويره يی کورته راوړ.
وايی چه دغله په غره کښی ځای نشته نو په کاله کښی به يی څه حال وی.
له ده سره دا سودا ډيره زياته وه چه که سبا ته يی خلق کورولټوی او د غلا مال ترينه راوزی ځو کاله به په جيل کښی پروت وی او له دينه به هم بدبخته وی.
ده بله چاره ونه ليده دکوټی په يوه کنج کښی يی دزمکی په کښلو شروع وکړه چه د غلا مال خوندی کړی
مګر يو ساعت وروسته له خاورولاندی يو داسی کنج را ښکاره شو چه دسرو او سپينوزرو زورور دولت پکښی پروت و.
کله چه دا پټه خزانه راښکاره شوه غل وپوهيده چه په ټول کلی کښی ده غوندی بل بډای نه و او ده غوندی دذلت شپی هم بل چا نه دی تيری کړی.
هو !ده دخزانی دپاسه په لوږه شپی تيرولی دده په کاله کښی هرڅه وه مګر دی نا خبره و او خپل شته ورته نه و معلوم.
دی نه پوهيده چه زه ډيرلوی بډای يم او زما په کورکښی هرڅه شته.
دده ناداری په حقيقت کښی نادانی وه نو رڅه نه و.
د دغسی سړی په حال افسوس په کاردی او که ديوه ملت دغه حال وی له دينه لويه بدبختی او دافسوس خبره بله نشته.
دنا پوهانو فطری او معنوی استعداد همدغسی له خاورولاندی پټ پاته کيږی لکه چه دنا پوهه ولس معدنونه پټ پاته وی او څه کار ترينه نه اخستل کيږی.

سيند

دوچوړ اګونو ، د دښتو او ميرو له ځنګه لوی سيند بهيږی مګر دغی وچی بيديا ته او به نه ورکوی.
په دغسی وچکالی کښی چه په اوبو باندی سرونه ماتيږی سيند لکه شوم بخيل په شتاب درومی او زمونږ تندی ته نه ګوری.
کله چه سيند په چپوراشی کورونه او آباد پټی هم له ځان سره يوسی.
همدغه سيند له مونږ نه هغه خوا بل رازروان دی او له نورو سره يی رويه بل رازده.
هلته دغسی ورانی نه کوی. دومره بخل نه لری. دغه راز بی رحمی پکښی نشته. هلته دسيند په غاړه زرشويان دسيند له شګونه زرراباسی.
ماهی ګيران پکښی په خوراروکبان نيسی او ښکاريان يی په لوا وسترډند کښی هيلی ولی.
هلته له سيند نه ډيری لوی ويالی بيل شويدی ، ډيرلوی لوی ډاګونه له اوبو لاندی شوه. کلی او ښارونه آباد شوه، شاړی ځمکی په ثمراغلی دغلو او ميوو پکښی څه کمی نشته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلته د سيند په مخکښې لوی لوی بندونه جوړ شوه، د برېښنا ما شينونه ودريده، فابريکې او کارخانې په کار ولويدی خلق آباد او ماړه شوه دا سيند ولې دلته د غسې او هلته هغسې دی.
مونږ ته په قهردی او په هغوی پيرزوينه لری، دلته ډيرتند او په خيزونوروان دی ، هلته غلی او آرام بهيږی.
دلته کوږوږځی او خپله مجرا بدلوی، هلته پخپله تاکلی لاره روان دی او بی لاری نه ځی.
په رښتيا چه سيند دلته ډيروراني کوی او هلته ديوه نظام او قانون تابع دی چه وراني ته يی نه بريږدی.
زمونږ ګناه د سيند په غاړه ده. سيند له مونږنه ډيرخه وړی دی او ډيريی را نه وژلی دی. دا سيند خونی سيند دی او له مونږ سره يی زړه دښمنی ده، ځو ځله يی زمونږ کورونه وران کړی او آباد پټی يی رانه په وار واروړی دی.
زمونږ ټوله ګنا ه د سيند په غاړه ده.سيند زورودی او به مونږ باندی هروخت ظلم او تيری کوی.
آه- موږ خومره نا پوه يو چه د غه راز فکر کوو او پخپله ګناه نه پوهيږو مونږ خپله ګناه د سيند په غاړه اچوو ، د سيند په غاړه خومونږ پراته يو په رښتيا چه دا زمونږ ګناه ده د سيند نه ده.
سيند له چا سره دښمنی نلری، سيند هرتږی ته اوبه ورکوی او د هرچا خيرنی جامی پاکوی.
سيند پوخ کارغواړی او پاخه بندونه ورته په کاردی.
که زمونږ کارپوخ وای اوزمونږ بندونه پاخه وای زمونږ وياله نه وچيدی اوزمونږ پټی اوبونه وړل.
مونږ د سيند په بندوبست پوه نشو اوله سيند نه موکار وانخيست دا سند دژوند او حيات سيند دی.په ده کښی دوراني اوودانی دواړه قوتونه موجود دی.
سيند د هرچا ظرف او استعداد ته ګوری هغومره اوبه ورکوی.
د منګی خاوند او د منګوټی خاوند ته سيند برابره برخه نه ورکوی او نه وړولښتيو ته دلويوويالو په اندازه څه ورکولی شی.
سيند د هرچا کارته ګوری او هغسی ورسره کوی يعنی خام بندونه ورانوی او پاخه بند ته ځان تسليموی.
هغه څوک چه دژوند انه سيند پخپل سرپريږدی او يوه معينه مجرا ورته نشی ټاکلی له ژوند نه استفاده نشی کولی.

عقيده

په سترګو يې څه نه ليدل مګر د خدای کتاب يې تر څنګه واو مسجد ته راغی.
ده هغه آسماني کتاب په تاخچه کيښود او په لمانځه ودريده ، کله چه له عبادت نه فارغ شو اوله مسجد نه روانيده هغه کتاب پاته شو او يو بل کتاب لاس ته ورغی.
دی ړوندو ، کتاب يی نه ليده او په کتاب نه پوهيده مګرډيرټينګ يی په غيږ کښی نيولی و.
ده ته دا نه وه معلومه چه کتاب کښی څه دی او د چا کتاب دی؟ له ده سره ټينګه عقيده وه مګر پوهه او بينايی ورسره نه وه.
ده د خدای د پاره د غه کتاب ښکلاوه اولکه تعويذ له ځان سره يی ګرزاوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عمل

هغه خپله امسا ټکوله او بازارته راغی، په سترګو يې څه نه ليدل مګر په نامه يې هرڅه پيژندل له ده نه خپلو ماشومانو وڅکی غوښتې وې.
دی په همدغه شي پسې راغلی و.
ددنيا بازارته ډيرراندره راځي او څه اخلي. دکانداران دهغوی په سترګو کښي خاوری اچوي اوردی مالونه ورکوي.
ده ته هم دکاندارله خاورونه ډکی وڅکی ورکړې چه هرڅه ورسره ګډو.
دی روان شو او په لاره کښي يې ځولی له لاسه خوشې شوه.
ده دزمکی په مخ لاس وګرزاوه او هرڅه يې راټول کړه.
دی نه پوهيده چه خپل کاله ته څه وړی؟ او دده وڅکی څنګه دی؟
ده غوندی ډيرړاندره دلته راځي او هغه څه وړی چه دوړلونه دی.
هو ! دړندو عمل همدغسی دی مګر ړوند نوله دی زيات څه کولی شی ړوند که په سمه لاره لاړنشی بايد معذور يې وګڼو.

عبادت او دعا

درحمت بارانونه ونه وريدل، چينې وچی شوی په کاريزوو کښي دمرغی منبوکه نه لمديده، دونوپاڼي په پسرلی کښي زيړی وې، په سمسوروباغونوخزان ولګيده. په خلقو دلوږی هيبت راغی.
ټول دعبادت او دعا دپاره بيدياته ووتل. پاک خدای ته يې زاری کولی لمونځونه يې کول، درودونه يې ويل ، دعا ګانی يې کولی ، دباران تږی و ، زوروربارانونه يې غوښتل.
دغسی داخلاص عبادت، دغه رازدسوز دعا ګاني کله دوی نه وی کړی په دغه وخت کښي ددوی تعلق له خدای سره ډيرزيات و ،دوی باوردرلود چه روزی له خدای سره ده، ډوډی له آسمانه راځي اوزمکه دخدای دسترخان دی.
هرچا له خپلو بدو عملونو توبې ايستلی،دهريوه له سترګو اوښکی بهيدی مګردآسمان له سترګو يوه اوښکه هم تويه نه شوه.
دباران په انتظارکښي ورځ بيګاه شوه، ماښام هرڅوک خپلو کورونو ته لاړل. دقبلی له خوا توره وريځ را ښکاره شوه چه ډيره زياته تياره ورسره وه، خلقوويل دحيات اوبه په تورتم کښي دی ، زمونږ دعا قبوله شوه ،اوس به داسی زوروربارانووريږی چه غرونه رغونه به په اوبو ماړه شي اودزمکی تنده به ماته شي.
دا تياره ورووروزياتيده، کلی کورونه ، غرونه رغونه په دغه تورتم کښي ورک شوه، له آسمانه ډيرزوروربارن راښکته شو چه تالندی ،بريښنا ګانی له هيبته ډک غږونه اوزورورسيلابونه ورسره و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهوا موجونه په دغه شپه طوفاني معلوميده، باران ديوه زوروراپت هيبت درلود، سيلاب له غره نه ډيرى غتى تيږې وغړولې دهرچا دا يقين و چه هرڅه به سيلاب يوسي، مالونه اولادونه ښځې اونرپه ټول تباه شي دمړوپته به نه وى معلومه کلي کورونه به له خړولاندى شي او هيڅوک به هيڅ پيدا نکړى.
دغه ډاربيا په کلي کښې دژړا انګولا آوازونه اوچت کړه خلقوبيا پاک خداى ته رجوع وکړه هماغه اوراد او هماغه درودونه بيا لوستل کيده هرچا به دعا کوله چه باران ودريږى اودخداى له قهره نجات ومومي.

بې زړه

دايمان ځاى زړه دى اودى بى زړه دى.
چه وړوکى و له شيشکو اوپيريانوډاريده چه لږغوندى لوى شو دملا صاحب له ډاره په سبق نه پوهيده.
په کورکښې د ادى ډارو اودباندى د دا دا.
اوس چه لوى دى دځان ډار، دملک ډار، دحاکم ډاريې په زړه کښې تينګ ځاى نيولى دى.
په لاره کښې ورسره دغلوويره ده اوپه کورکښې دغليمانوله ويرى خوب نه ورځى.
لويه خدايه! په کوم زړه کښې چه دغومره ډيرى ويرى وى ستا ويره ډيره ځاى نشي پيدا کولى.
په دغسى زړه کښې ستا خوف ته ډيرلږځاى پيدا کيږى، که ستا ډاراودظالمانوډارپه يوه زړه کښې يوشان موجود وى له دينه لويه ګناه بله نشته.
کاشکې دوى يوازى له تا ويريدلى اوستا ددښمنانوډاريې په زړه کښې نه واى.
دخلقوډارستا ويره په زړونوکښې کموى اوايمان ته زيان رسوى، ستا ضعيفه بندګان يوازى له تا نه نه ويريږى له نورو نه هم ويريږى. دوى اوس دزورورو په مخ کښې حق نشي ويلى اوته دحق طرفداريې، ته په دروغو خپه کيږى اودوى له ډاره رښتيا نشي ويلى.
ستا ظلم نه دى خوښې دوى له ويرى د ظالمانو خدمتونه اوصفتونه کوى، هغه مسلمان اوس چيرته دى چه يوازى له تا ډاريږى اوبس.
ستا بنده بايد د ډاربنده نه وى اودنمرود له اوره يې سترګه ونه سوزى.

ملک اوملا

دکلي ملک به چه هرڅه کول څوک يې مخې ته نشوورتلى، زروه که زور ودواړه له ده سره و. هرڅه دده په لاس کښې و، اوهرڅوک دده لاس لاندى و، هيچا دخپلى خوراولوړواک نه درلوده. دکلي غوړى اوچرګان هرڅه دده و. ښايسته ښځې به ده کړه وى، ښکلي هلکان به دده په مخکښې ګرزيدل اوهرچا به دده خدمت کاوه.
يوه ورځ به کوراوکلي کښې دا آوازه خپره شوه چه هغه بې موره اوبې پلاره هلک چه په علم پسې تللى و دعلم اوکمال خاوند شو هغه اوس له ډيرى پوهې سره بيرته وطن ته راځي، هرچا ته سمه لاره ښيي، هرڅوک په حق پوه کوى اوهرچاته حق وايي ځکه چه هغه دحق ملګرى دى اوله ظلم سره دښمني لرى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا آوازه په ملک باندی ښه ونه لګیده.
ملک له دغه هلک نه وډارشو او پریشانه خوبونه یی ولیدل.
ملک پوهیده چه هغه خیرات خورملانه دی ، دهغه سترګکی ډیری مړی دی او په زړه کښی یی دزوروروډارنشته.
هغه هیڅکله بی له خدایه بل چاته سرنه ټیټوی. له هغه سره دحق جذ به او حقانی قوت شته او په وینا کښی یی بل شان تاثیرموجود دی.
ثوورځی پس ملا له یوی امسا سره راغی،ظلم او ناروا ته یی بد ویل، دزوراو قوت مخه یی ونیوله ،خلق یی پخپل حق پوه کړه او دمظلومانو ملګری شو.
دده ملګری ورځ په ورځ زیاتیدل او په ولس کښي پوهه او بیداری پیدا شوه ،هغه ملک لری شو او په ځای یی بل ودریده .دغه بل ملک هغسی ملکی نه کوله او ډیربه سم چلیده. چه علم او پوه پیدا شی ملکان سمیږی او خلق سم ملک دروی.
دفرعون او موسی قصه، دملک او ملا افسانه همدغه معنی لری.
ملکان باید به علم پسی لاړ شی او دعلم رڼا له ځانه سره راوړی.

شاعر

شاعریوازی پریږی دی ځکه چه دی دجرګو او مرکو سړی نه دی .
هغه چه له نورونه ګټه کوی باید نوروته ورشی.
دی غواړی چه له ځانه استفاده وکړی نه له بل چانه .
هغه وخت چه برخي ویشلی کیدی سازنده یی دساز او سرود مجلس ته راووباله او شاعریی له خلقونه لری یوازی کښیناوه.
شعراجتماعی شو مګردشاعرپه برخه تنهایی ورسیده.
ثوک چه په آزادی مین وی هغه هیڅکله ځان نشی مقید کولی .
یو مجلس که هرڅومره ازادوی بیا هم بیخی بی قیده نه وی.
دازادی معشوقه هغه وخت چاته ځان ښی چه له نورونه بیل او یوازی وی.
شاعرله ځان سره عشق لری او په ځان مین دی.
دی نه غواړی چه په نورو کښی ورک شی او نورو غوندی شي.
دی له خلقو سره همدردی لری مګرله خلقو سره ناسته ولاړه نشی کولی.
عاشق دی خو معشوقه نلری.
درد لری مګردوانه خوری.
ذلت یی نه دی خوښ او عزت ته هم په ښه سترګه نه ګوری.
دده طبیعت بل شان دی.
دی تاسی ته لاره ښی مګرپه یوه لاره درسره نشی تلی.
سبا

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ورځ چه تر او سه يې نه دلمرو ړانګې دغرونو په سرو لويدلې دي او نه يې د پيښو او و اقعاتو مطلع چاته معلومه ده د سبا په نامه يادېږي.
دا ا ورځ لکه يوه پټه معشوقه له هرچانه پټه ده او د سحرنسيم يې هم له مخه پوړنۍ نه دی لری کړی.
دا نه ده معلومه چه دغه ورځ به څه له ځان سره راوړي او څه به له ځان سره يوسي.
دچمن په ګلونو به شبنم وروي او که ږلي؟
يو اشنا به په سرو ستر ګو له بل نه بيل کړي او که دوه خواږه ياران به غاړه په غاړه کړي.
دا ورځ له دغه مجهوليت او معما توب سره دهرچا په زړه کښې محبوبيت لري او هرڅوک ورته په اميد ګوري.
دهرچا کار او زيار دسبا ورځې دښه والي دپاره دی او دنن ورځې دعمل نتيجه دسبا ورځې په لمن کښې لټوي.
هرڅوک هيله لري چه دنن ورځې زحمت به دسبا ورځې په را حت بدل شي او سبا به له نن نه ښه وي.
په همدغه سره د ژوندانه مشقت سپکيږي او د اميد مزي غځيږي.
دنن ورځې بندي دسبا ورځې ازادي په خوب کښې ويني او همدغه رازخوبونه دغمونو تله سپکوي.
چاچه نن دخوښۍ او خوشحالي ډولي کاله ته را وړيده هغه يقين لري چه سبا ته به دزوی پلارشي او له دغې خوشحالي نه به بله خوشحالي پيدا شي.
دا غولونکی سبا هيڅکله نه سبا کيږي او ترقيامته دوام لري.
دژوندانه ټول خوږ والي په همدغه شي کښې پټ دی که دغسی سبا ته څه اميد ونلرو دژوندانه تحمل هيڅکله نشو کولی.
زمکه او آسمان په همدغی ورځې پسی سرپه خيږي سرګردانه ګرزي او داتيا کالوبوډا هم له دغی ورځی نه نا اميده نه دي.
که دسبا ورځې مينه زمونږ له زړونونه واوزي مونږ بيا ژوند نشو کولی ځکه چه زړونه سړيږي او ارزوګان مري.
که مونږ له سبا سره خپل تعلقات قطع کړو ډيرتا وان به وکړو او خپل ژوند به فاني وګڼو.
زمونږنظربه بيا لري ځارنه کوي او ډيرلنډ به ګوري.
په دغسی حال کښې مونږ بيا اوږده اوږده فکرونه نشو کولی او دمريخ سفررانه پاته کيږي.
دسبا ورځې فکرزمونږ په اخلاقي ژوند کښې هم ډيره اغيزه لري او دبشرهرراز مادي او معنوی ترقيات ورپوري تړلي دي.
دهقان دهمدغی ورځې دپاره کرکوي او باغوان په باغ کښې نيالګی ږدي.
دخرما زړي په زمکه کښې کرل او دخرما له ونونه خرما ټولول دهغوکسانو کاردی چه سبا ته اميد ونه لري او دنن ورځې په تنګه دايره کښې ايسار نه دي.
څومره چه دانسان ذهن او دماغ ترقي کړيده ، په هره اندازه چه انسان لوی شوی او پوه شويدی هغومره يې له سبا سره تعلق زيات شويدی.
دسبا ورځې غم خوړل ، دسبا دپاره فکرکول، دسبا ورځې ضرورت او احتيا ج په نظرکښې نيول دډيروپوهانو او دډيرولويانو کاردی.
زه لوی او کوچنی په همدی پيژنم چه يو ډيرلری ګوري او بل ډيرنږدی دی ګوري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ديوه سبا هم ډيرلرى او دبل لنډ دى.
دمسلمان سبا پس له مرګه هم شته، دده نظربايد ډيرلرى څاروکړى او ابدى ژوند په نظرکښى ونيسى.
ابدى ژوند همدغه دى چه سړى له سبا نه غافل نه وى او دسزا انديښنه ورسره وى.
نن او سبا هغه دوه ميلمانه دى چه يوځى او بل راځى. مونږ له يوه سره وداع کوو او دبل په خدمت مشغول کيږو.
زمونږ خدمت بايد دسبا ورځى دپاره وى او خپله آينده په نظرکښى ونيسو، دعقل او دورانديشنى تقاضا همدغه ده

دپسرلي ګله!

ستا ښايسته او ګلالى څيره په جهان کښى ښومره قدرلرى، اسمان له دومره لويو الى سره هرسحر دشبنم په پاکو اوبو څاڅکو ستا ښکلى مخ وينځى او زمکه دخپل زړه له نمه اوبه ورکوى.
دزمکى مخ په تا ښايسته دى هو! ستا په وږمو معطره شوه، دبلبل خوږه نغمه ستا دجلوى برکت دى، شاعران ستا په ستاينه په جامعه کښى مقبول شوه، ښکلو پيغلو تا ته پخپل اوربل باندى ځاى درکړ، بورا ستا په مينه په غزلو کښى وستايل شو.
په شعراو ادب کښى ستا برخه ډيره زياته ده، دمينى او محبت ډيرښه سوغات ته يى.
مګرګوره چه پخپل جمال او کمال مغرورنشى اوله باغو نه اوزى.
تا غوندى ډيرښکلى او ښايسته ګلونه دهيواد په غرورغو کښى پيدا شوه چه نه چا وليدل اونه چا وستايل.
که ته هم له دغه چمن نه ووتلى او په غرونو کښي دى ځاى ونيونه به بلبل پيدا کړى اونه ماليار.
ته دخلقو له نظره مه لرى کيږه او ځانته ماليارپيدا کړه!
دانسان دا عادت دى چه مطلق ښه نه ستا يى او هرښه څيز ښه نه ګڼى هو! دى هماغه شى ښه بولى چه ده ته نژدى وى او دده خپل وبلل شى.
دلته هرڅوک خپل ښاغلى ګڼى او هريو دخپل باغ ګلونه ستايى.
نه هيڅکله دخلقو له نظره لرى کيږه مه.
ستا ښايست دخلقو دتوجه او التفات نتيجه ده.
که ته غواړى چه هرڅوک دى قدروکړى او پخپل سردپاسه ځاى درکړى لکه نرګس هرچا ته په ښه سترګه ګوره او لکه دباغ غوټى هرسحرخلقو ته خانده!
په دغسى التفات او يوه خوله خندا سړى دخلقوزړونه خپلولى شى.
په يوازى ګلتوب او ګلاليتوب هيڅوک قدراومنزلت نه مومى اونه په تش ښايست دلبرى او دلربايى کيږى.
راشه زما دباغچى ګل شه * چه هرسحردى په ديدن تازه کومه

د رمى خاونده!

(c) ketabton.com: The Digital Library

دتوری کیږدی اودلویی رمی خاونده !
پدی سره اوتکنده غرمه کښی ،پدی وچه بیدیا او سپیره صحرا کښی ، چه یخی اوبه ،یخ سیوری توده ډوډی شودی
اومستی کوچ اوپیروی کورت اوغوړی پوخی اوپنیرونه هرڅه له تا سره دی په خوارانو اوبیوزلورحم وکړه !
له لارویونه خپل خوړونکی سپی ایسارکړه !
هرڅوک چه ستا کیږدی ته په هیله او اسره راځی هغه له خپلو سپیونه ساته اوقدریی کوه !
په دی وچ ډاک کښی بل سیوری نشته یوازی ستا سیوری ته هیله او اسره کیږی.
که ته خپل سپی ونه نیسی له دینه لویه به رحمی بله نشته.
ای دخوړو سپیو خاونده !
ستا دسپیو تاوان له تا رسیږی اودوی په ضررته نیولی یی.
سپی اونفس دواړه یو شانته دی.
ته خپل سپی ونیسه ! اوپه مونږ رحم وکړه !
ته پخپلو سپو دا ګمان مه کوه چه دوی به هروخت ستا غلیمانو ته غاپی .
دوی ډیرځله دا سمان ستوروا وسپوږمی ته هم غاپی .
ستا په ملګروا ودوستانو هم بلوخی اوغوټی وهی.
آه- هیڅوک زما ناری نه اوری.
دخپلو سپیو حملی هم نه وینی.
زما غږ ترکیږدی نه رسیږی.
دوی ولی څه نه اوری؟
ولی څه نه وینی؟
ولی په چارحم نه کوی؟ پردی خوبه نه وی؟
کیږدی خو دپښتنو معلو میږی.

بی ګناه بندی

پریږدی ! دا بی ګناه بندی پریږدی !
مه ویریږی ،دده په آزادولو کښی هیڅ خوف اوخطر نشته.
فساد اوشرارت له ده نه نه پیدا کیږی.
دده بندی کول لویه ګناه ده.
دا هغه یوسف دی چه دبی ګناهی په سبب په زندان کښی لویدلی دی.
که دی له زندانه راوا وزی ستا سی آینده سنجولی شی اوستا سی دبلی ورځی غم خوړلی شی.
پریږدی !دا بی ګنا بندی پریږدی !

(c) ketabton.com: The Digital Library

که دی خلاص شو ستا سو انتظام به په ډیره ښه شان وکړی.
ستا سی وړی به ماړه کړی، ستا سی بربنډ به پټ کاندی.
تا سی دغه ښکلی موجود په تورو څاګانو کښی مه غورځوی.
په زندانونو کښی يی مه اچوی.
په ليوانو او پړانګانو يی مه خوری.
پريږدی !دا بی ګناه بندی پريږدی !
دی به ستا سی دګډو وډو او پريشانو خوبونو صحيح تعبيرونه وکړی.
ډیری سخری، مبهمی او مجملی غوټی به پرانيزی.دی دراتلونکی حال پيشبينی کولی شی.
دطبيعت په رمزونو او اسرارو پوهيږی.
دجوی او فلکی اوضاعو اقتضاآت ورمعلوم دی.
پريږدی ! دا بی ګناه بندی پريږدی !
دده په آزادی باندی علم او پوهه زياتيږی.
وطن رڼا کيږی، ړانده بينا کيږی.
دی له خپلو جفاکارو ورونو سره هم ښه سلوک کوی.
دی ډيرپيچومی او ارولی شی.
ډیری کړی لاری سمولی شی او ډير مشکلات حل کولی شی.
ما خوب ليدلی چه دا بندی خلاصيږی او د سلطنت په کرسی کښينی .
ښه فکروکړی !
دا بندی څوک دی؟
پس له ډيره فکره وايم:
فکردی فکر !

نظرلالا

په يوه ستانه کورنۍ کښی يو سپين ږيری خدمتګاراوسيده چه هرچا به ورته نظرلالا ويل.
دا سړی دماشوم توب له وخته دبوډا توب ترزمانی په دغه کاله کښی و او خپل ژوند يی په همدغه کاله کښی خاوری کړ.
ددی کاله نسبی سړی نه و او دخدمتګارپه حيث يی کارکاوه، مګرمزدورورته نشو ويلی ځکه چه دمزدورپه شان کاريی نه کاوه.
هيڅوک به خپل ځان دځان دپاره په کارکښی دغومره سترړی نکړی لکه چه نظرلالا ددغی کورنی په خدمت کښی سترړی او ستومانه و.
کوم کارچه څوک ديوی ټينګی اولوړی عقيدی دپاره کوی هيڅ حريص او په ګټه مين سړی يی دپيسو دپاره نشی کولی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده دغه خدمت دخدای دپاره کاوه او په داسې جذبه یې کاوه چه دلمانځه دفوتیدو هم څه ډېره پروا ورسره نه وه.
په دغه سړي کښې دیرزیات اخلاص، امین توب او صداقت موجود و چه پدې وخت کښې یې مثل او نظیر نشي پیدا کیدی یا ډیرلږ پیدا کیږي.
دا سړي به نامه اوبې نشانه سړی و، جامې به یې تل زړې او خړې وې مګردزړه صفایي یې دومره زیاته وه چه زه ورته حد او اندازه نشم ټاکلی.
په کوم کلي کښې چه نظرلالا اوسیده دجاه اوجلال خاوندان اودعلم وفضل صاحبان هم اوسیدل چه ځینو مریدان هم نیول مګرزه له هغو ټولو نه نظرلالا انتخابوم اوله نورونه په ادب تیریږم.
زما دا عادت دی چه له مخدوم نه خادم ته په محبت ګورم اوله پیرنه مې مرید خوښ دی.
له ماسره اوس دا فکرډیرپوخ شویدی چه دخیراوبرکت خاوندان په ساده مسلمانانو کښې ډیرموندلی شو اوپوهان اوهوښیاران دبل دپاره له خپلې ګټې نشي تیریدلی.
څوک چه دخدای دپاره دنوروخدمت کوي اوخپل ژوند دنوروله ژونده قربانوي هغه لکه نظرلالا داسې وي چه خپله مادي ګټه هیڅ نه پیژني اوپه پردی کاله دومره زهیروي چه له هیڅا سره به دخپل کاله دغومره غم نه وي دا سړی په توراوسپین نه پوهیده الف اوبې یې نه وه لوستي دلفظ اومعنی فرق یې نشوکولی مګردنیکۍ اوخیررسولو په لوړه مبدا یې ټینګه عقیده لرله اودا جذبه پکښې دعشق حد ته رسیدلې وه.
نظرلالا دهرچا په نظرکښې ډیرسخت اوبخیل سړی معلومیده هرچا به ویل چه ده غوندې سخت سړی بل نه پیدا کیږي، په رښتیا چه دده پیرزوینه په ځان باندې ډیره لږه وه مګربخیل ورته نشم ویلی اوډیرحاتمان زه ورځنې ځاروم.
کله به چه د کاله خاوند نظرلالا له کابله ننګرهارته استوه چه ځاروی اوپسونه بوزي نویوڅوډوډۍ به یې ورته پخې کړې اوډیرې لږې پیسې به یې هم ورکړې چه په لاره کښې ځانته کوم وخت څه نګولی واخلي یا چیرته دځارویو دپاره واښه پرې رانیسي، دا سړی به له کابله لغمان ته ولاړ اوځاروی به یې هم ورسول، مګربیوه میاشت یا دوه میاشتې پس به چه څوک میلمانه راغلل اوچرګ به پکار شونظرلالا به هغه پیسې په چرګورو ورکړې چه میلمانه په ښه شان عذرشي اود کاله دخاوند ښه نوم وساتل شي.
دی هغه راز خدمتګارنه وچه له خپل مخدوم نه څه واخلي اودځان دپاره شي ذخیره کړي بلکه ده به هغه ته څه ورکول اوخدمت یې بیخي وړیاو.
دده خور اوخوریې ډیرغریبان و مګرهیڅ بد ګمانه سړي هم دا ګمان نشوکولی چه دی دې هغوی ته څه ورکړي.
که کله به دکاله خاوند دده په خاطرهغوی ته څه ورکړه دی به خپه کیده اوددغه کاله زیان ورته لکه د ایمان زیان معلومیده.
دنظرلالا دا عادت و چه چرغږ به له خوبه پاڅیده اودسپیدو په رڼا کښې به غره ته ته، ترڅو به چه لمرڅرک واهه ده به له غره نه دخسوګیډۍ راوړ، چه سبا ناری به یې وکړ نو بیا به په نورو کارونو پسې روان شو اوټوله ورځ به یې کاراوخدمت کاوه.
هغه پس له ما ښامه هم دشپې ترلسوبجو دمیلمنوخدمت کاوه اوډیرناوخته به ویده کیده.
دده په کارکښې درخصتی اوتعطیل ورځې نه وې اودناروغی دپاره یې هم فرصت نه درلود.
دی دعادت اوډیرکارکولو په وجه له پولادو نه هم کلک و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ګيډی چه ده د شپيتوکالو په عمرپه شا باندی راوووړ ددی زمانی ښه ښه ځوانان يی نشی وړلی.
ده به هرکله دخمتا پيوندی کالی اغوستل او خوراک يی هم ډير خوار و.
ترڅو به چه ډير مجبور نشونو داخترپه ورځ به يی هم نوی کالی نه اغوستل.
په دغه کاله کښی به چه هرڅو مره ښه څه پاخه شوه دده برخه به پکښی ډيره خواره وه ځکه چه ښه ډوډی دده له ستونی ښخه نه تيريده او په همدغه وجه به دچرګ ورمير دده برخه وه.
نظرلالا له تودی ډوډی سره هم دښمنی درلوده او چه په شکورکښی به سړه پرته وه نودی ته به يی لاس نه ووړ.
په همدغه سبب دی په ډيربخل مشهورو او هرچا به ورته سخت او بخيل ويلی.
دا و دخلکو قضاوت چه له حقيقت نه ډيرلری و او په ډيری ظاهربينی بناوه، هغه څوک چه خپل ژوند دبل دپاره وقف کړی او هيڅ دنيا يی ګټه پکښی له نظرلاندی نه وی هغه ته به څنګه بخيل وو ايو.
هو ! نظرلالا په ځان باندی بخيل و ځکه چه له ځانه تيرو او خپل ځان يی بل ته بخښلی و ده ته به که چا دخدای دپاره څه ورکړه هغه يی دبل دپاره اخستل او بل ته يی ورکول.
دا ايثاراوفدا کاری چه پدی وخت کښی لکه دانځرګل يا د مرغی پی ډيرنادرڅيز معلوميږی له انسانی غرايزو سره ډيرموافقت نلری او مثالونه يی ورک دی.
دا راز سړی دخلقو په نظرکښی ډيرساده او ډيراحمق معلوميږی.
په عقل او پوهه دا ګمان نشی کيدی چه چا ته ددغسی ايثار او فداکاری اجازه ورکړی.
خپل ځان خوارول او بل پالل، له ځانه تيريدل او دبل په ښه ورتلل دعقل او فکرکارنه دی، ددغسی کارونو دپاره يولوړ معنوی عشق په کاردی او دنظرلالا اخلاص غواړی.
ددغه کاله هرڅه دنظرلالا په لاس و اودده په امانت داری هرچا داسی يقين درلود چه هيڅ شک پکښی چا نشوکولی.
زه دهغه چا ستاينه نه کوم چه نظرلالا ورته ډيراخلاص او عقيدت درلود اود زما په نظرکښی دستايلووړ نظرلالا دی اودده په ښه سړيتوب ټينګه عقيده لرم.
دی اوس له نظره پناه دی اوزه دده زيارت ته په ډيراخلاص ورځم.
په هغه اديره کښی چه دی خښ دی نورقبرونه هم ډيردی او په ورباندی لاجنډی هم ولاړی دی مګرزه خپل مراد له نظرلالا څخه غواړم.
دده حسنات راته ډيردرانه معلوميږی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جبر او اختيار

هغه کار چه انسان په اراده او اختيار نه وی شوی د فخرور نه دی او د ملامتی موجب هم نه ګرزی یعنی که د چا ونه ټيټه وه ګرم نه دی که چا متوسط قد او قامت درلود ورته نشو ویلی چه ډیر ښه کار دی کړی او اندازه دی ساتلی ده.
که یو سړی خپل سپين مخ تور کړی ملامت دی مګرد حبش مخ که هر څو مره توروی څوک يې نشی ملا متولی ځکه چه دده اختيار او اراده پکښې دخل نلری.
که يو سړی خپل غليم په جنګ کښې مړ کړی او خپل شجاعت ښکاره کړی حق لری چه پخپله توره او توريا ليتوب فخرو کړی مګر که مرغی ولی او سړی ولګيده که څه هم دده دزورور او زړور دښمن وی خپل بريت نشی تاوولی او توريالی ورته نشو ويلی.
هيڅوک يو ګونګ په حق نه ويلو نه ګره موی ځکه چه هغه مجبور او معذور دی.
مګر هغه چه ژبه لری او له ډاره حق نه وايی له ملامتی نه نه خلاصيږی که څه هم يو څه مجبوريت دلته هم شته او اختيار نيمګړی دی.
د جبر او اختيار مسله ډيره اوږ خونه لری او د غه فيصله څه آسانه خبره نه ده.
زه په دی ځای کښې دا اراده نلرم چه له علمی خيړنی نه کار واخلم زما مقصد بل دی او د ملايانو په کار کښې کار نلرم.
زه حتی الامکان له فلسفی بحثونو نه ډډه کوم مګر کله کله می د موضوع تعلق او ارتباط مجبوروی چه په معقولاتو کښې مداخله وکړم.
زه نه وایم چه انسان مختار دی ځکه چه مونږ ډير مجبوريتونه لرو او د جبر مظاهر دلته بيخی ډيردی.
مونږ مجبوريو چه په وچه مزل وکړو ځکه چه دلته بحر نشته او زمونږ په هيواد کښې بيړی نه ګرزی.
همد غه شان مونږ له کابله ننګرهار ته په هوا نشو تلی ځکه چه هوايی سرويس نه دی جاری مګر د غه راز مجبوريتونه په ځينو نورو ځايو کښې نشته هلته يو سړی اختيار لری چه په هوا ځی که په بحر کښې او که په وچه.
او س پوه شوی ! چه جبر او اختيار په هر ځای کښې يو شانته نه دی او ټول انسانان يو راز نه دی.
ډير مجبوريتونه پخوا و چه او س نشته او خپل ځای يې اختيار ته پری ايښی دی.
يوه ماشوم چه اول پيدا شی هيڅ اختيار ورسره نه وی او د بل په غيږ کښې ژوند کوی پخپله نه چيرته تلی شی او نه راتلی شی. څملول او پاڅول يې د بل په لاس وی او کالی بل څوک وراغوندی مګر څو مره چه لويږی او غټيږی هغو مره د مور له غيږی لری کيږی او له مجبوريت نه د اختيار خوا ته درومی. کله چه پخپلو پښو روان شی نو بيا خپل مخ پخپله وينځی او پخپله خوښه له کاله وځی يا کاله ته راځی.
کله چه ځوان او ځلمی شی د کاله واک او اختيار هم دده شی او د پلار په جايداد تصرف وکړی.
په هره اندازه چه د ژوند انه درجه او مرتبه لو ړيږی مجبوريت کميږی او اختيار زياتيږی.
يو کاڼی که څوک هری خوا ته غورځوی، او هر راز لوبی پری کوی کولی يې شی مګر ونی او بوټی د غسی نه دی يعنی د نبات مجبوريت له جماد نه لږ دی، ځکه چی د حيات اثر په ده کښې زيات دی.
له ونو او بوټو نه بيا د ځارويو اختيار ډير دی او جبرونو هم تخفيف موندلی دی، انسان چه له حيوان نه پورته مقام لری او د تکامل په لاره کښې وړاندی دی دده اختيارنو رهم زيات شوی او له خپلی ارادی نه ډير کار اخلی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په انسانانو کښې هم د وحشي او مدني انسان د عالم او جاهل انسان د قوي او ضعيف انسان په اختيار کښې ډير فرق موجود دی مګر بيا هم په هر حال کښې يو څه مجبوريتونه شته او په جبر او اختيار کښې ډير فلسفي بحثونه کيدی شي. د دنيا ډير پوهان پدی عقيده دي چه د انسان ډير کارونه په ظاهره ارادي او اختياري معلوميږي مګر په حقيقت کښې د مجبوريت اثروي او خبره له اختياره وتلی وي.

دوی وايي هغه سړی چه ډير په غيظ او غضب کښې وي او په همدغه وجه د چا دوژلو اراده وکړي مونږ ورته د اختيار خاوند نشو ويلی ځکه چه دی په دغه حال کښې د داسي اغيزو او نفسي تاثراتو محکوم دی چه له دغه کاره ځان نشي ژغورلی او پخپلو احساساتو حاکميت نلری که مونږ پوه شو چه دی په دغه وخت کښې له يوه ليوني نه څه فرق نلري او په طبيعي حال کښې نه دی ، دی به ارومرو مجبوره ګڼو او دغه کار ته به غير اختياري وو ايو.

همدا رنګه هغه څه چه يو عاشق د عشق په جذبه کښې د عشق د پاره کوی له مجبوريت نه نه وی خلاص او اختياری ورته نشو ويلی.

د دغو خبرو خلاصه او نتيجه داده چه شديد محبت او شديد بغض د انسان اختيار سلبوی او هغه څه ورباندی کوی چه په عادي او طبيعي حال کښې يي يو عاقل انسان نه کوی د همدی لامله ډير خلق پخپلو ځينو کارونو بل وخت پښيمانه کيږي او پوهيږي چه ښه يي نه دی کړي.

ځيني نور پدی عقيده دی چه انسان د اختيار خاوند دی که ښه کوی بايد ښه ورته وو ايو او که بد وکړي بايد بد يي وګڼو. دوی وايي که انسان د عشق د پاری کوم کار کوی او که د دښمنی د پاره په دواړو حالو کښې دغه کار د ده ګڼل کيږي او په ده پوری تعلق نيسی ځکه چه دغه مختلف احوال چه د زوروري مينی يا د شديد عناد په اثر پيدا کيږي او نفسي يا روحي اغيزی ورته ويل کيږي پخپله له نفس څخه عبارت دی او نفس د همدغو احوالو او کيفياتو نوم دی، هسی نه چی کوم بل شی په نفس اغيزه کوی او اختيار يي سلبوی.

ارسطو د جبر او اختيار حدود ډير ښه ټاکلی دی او پدی باب کښې يي ډيره ښه فيصله کړيده.

دی وايي هغه کار چه يو سړی پخپله اراده نه کوی او د ده اختيار پکښې هيڅ دخل نلری ښه او بد يي ده ته نه دی راجع او د ده کار ورته نشو ويلی يعني که يو زورور باد يو سړی کومی خواته يوسی يا يي څوک لاس او پښې وتړی او له يوه ځايه يي بل ځای ته وړی نو دلته اختيار سلب دی او په مجبوريت کښې هيڅ شک او شبه نشته مګر که يو سړی د خپل شرافت د ساتلو د پاره کوم کار کوی او خپل عزت او وقار يي يوه کار ته مجبوروی نو دغه راز مجبوريتونه د جبر له قانون لاندی نه راځي.

دی د مثال په ډول وايي: که د يوه سړی مور او پلار اولادونه د يو ظالم او مستبد له تهديد لاند وی چه د ده په تسليمدو او اطاعت هغوی له زيان او ضرره محفوظ پاته کيږي او که اطاعت ونکړي هغوی ضايع کيږي نو په دغه صورت کښې دا سوال پيدا کيږي چه که دغه سړی د هغه ظالم له خوا په يوه ناوړه کار مامور شي دی په دغه باب کښې مجبور دی او که مختار؟

ارسطو وايي چه دلته جبر او اختيار مخلوط شانته دی مګر د اختيار جنبه غالبه ده ځکه چه د دغه کار په کولو او نه کولو کښې د ترجيح او انتخاب مسله مينځ ته راځي نو هره خوا چه دی انتخابوی او ترجيح ورکوی هغه د ده خوښې او ارادی ته راجع ده او د ده کار ګڼل کيږي.

دی وايي په دغسی مواردو کښې که سړی ناوړه او بد کار وکړي دغه راز مجبوريتونه معقول عذر نشي کيدای په دغسی مجبوريت بايد سړی پښې کيږدی او هغه څه وکړي چه انساني شرافت او وجدان يي تقاضا لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شجاعت او شهامت چه يو اخلاقي فضيلت دی په همدغسی مواردوکښی ځان ښيي او د افتخارحق پيدا کوی.
هغه د سرخطرچه په جنګ او جګړه کښی يوبې زړه سړی تيښتی ته مجبوروی د خلقو په نظرکښی څه اعتبارنلری په همدغه وجه له تورو او ټوپکونه تښتيدونکی هرچاته سپک ښکاری او هغه چه له مرګه نه ويريږی او په ايستلوتورو ورځی د خلقو په نظرکښی درانه معلوميږی.
که په دغسی مجبوريت خلق قايبيل وای هرڅوک به له جګړی څخه تښتيده او هيڅ چا به هغه ته په سپکه نه کتل.
هغه افتخارچه د شجاعت او شهامت خاوندان يې ګټی د دغسی مجبوريتونو په نافرمانی کښي پټ دی لکه چه عاراوذلت د دغه راز مجبوريت اطاعت او انقياد ته ويل کيږی.

دخان واده

له خوبه پاڅيدم ، دډول اوسرنی آوازمی ترغوږه شو او ډيره لويه ورا را ښکاره شوه چه ډيرخلق ورسره خوشحاله روان و ، او دخان په واده کښی يې لاسونه غورځول.
زه هم له دوی سره ملګری شوم او پدی خوشحالی کښی می ځان شريک کړ.
د دی ښادی دډول اوسرنی غږ ډيرلری ځايه رسيده او ډيروخلقو پکښې اتڼونه کول.
چا به ډزی کولی چا به اسونه ځغلول، ځينو به ټوکی اومسخری کولی په دغسی خوشحاليوکښی ماښام تياره کلی ته ورسيدو او ډولی د کاله په مخکښی ښکته شوه.
د کلی ښځی په ډيری خوشحالی او د ډولی پردی يې جګی کړی همدغه وخت خندا اوخوشحالی څپل ځای غم اوژړا ته پريښود اودا معلومه شوه چه دغی ښکلی ناوی د خپلی ازادی دپاره ډيره لويه قربانی ورکړه او دا جباری واده ملا يې ماته کړه.
د دغه حال په ليدلو د هرچا په احساس کښی بدلون راغی او مونږ وپوهيدو چه کله خلق جنازه هم په ډول او سرنی وړی او په غم د ښادی ګمان کوی.
په دنيا کښی ډيرداسی غمونه شته چه د خوشحالی په ډولی کښی پټ دی او خلقو په شعوراوتميزمسخری کوی.
زما يوه ملګری په دغه ورځ وويل: په رښتيا چه خوشحالی څوک په زوراوجبريا په ډيروپيسوکورته نشی وړلی.
مګرخان لاترا وسه په دغه حقيقت نه دی پوه او خپله خوشحالی په دغه ډول غواړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

غم او خوشحالي

زما اشنا له ډيرو غمونو سره نا اشنا دی دهغه په کاله کښي چا دماشوم ژړا نه ده اوريدلی او دخپلو ماشومانو په مرګ اودرد يې هيڅکله نه دی ژړلی.
هغه دځوی او لور پلار نه دی چه د اولاد په تبه او شری يا کوی غمجن شی.
هغه حال چه يو پلار يې دخپل کوچنی ځوی يا ځلمی ځوی دځانکدن په وخت کښي وينی دی ترينه نا خبره دی.
ده غوندی بی غمه سړی ډيرلږ پيدا کيږی او په همدغه سبب يې دخوشحالی برخه هم ډيره لږه ده.
دی چه پخپل کاله کښی خپل خلف الصدق نه وينی په زړه کښی ډيرځوريږی او ځان بدبخته ګڼی مګر دده دغه غم زمونږ په نظر کښی دهغه چا له غمه ډيرسپک دی چه دوه زامن يې ژوندی دی او يوه د دميه غيږ کښي خدای ته ځان سپارلی دی ځکه مونږ هغه ته دفاتحی دپاره ورځو او ده ته نه ورځو.
زمونږ دا عادت دی چه که دچا په کاله کښی نهه مياشتينی اولاد مړ پيدا شی ويرور سره نه کوو او هغه هم دغم کمپله نه غوړوی مګر په کوم کاله کښی چه ددوه ورځو ماشوم مړ شی هلته غم او مصيبت مجلس جوړيږی او خلق ورسره همدردی کوی.
موريس مترلينګ وايی: تاسی په مليار دونو نطفی ضايع کوی مګر خوابدی کيږی نه او دغه راز ضياع دچا دغم او خپګان موجب نګرځی. ددی خبری معنی دا ده چه زمونږ غمونه معقول نه دی محسوس دی.
هرضايعه چه يو ازی عقل پری پوهيدلی شی او احساسات ورسره تعلق نلری همدغسی بی اثره دی.
زمونږ خوشحالی هم لکه زمونږ غم په عقل او منطق اتکا نلری بلکه دشعور او احساس نتيجه ده.
غم او خوشحالي يو په بل پوری تړلی دی او يو له بله نه بيليږی.
ځينی ګمان کوی چه خوشحالی له بی غمه خلقو سره زياته ده او هغه څوک ډيرنيکبخت دی چه هيڅ غم نلری مګر حقيقت دغسی ندی او ښادی هرچيری دغم په اندازه ده.
حقيقی بدبختی په بی غمی کښی ځای لری او بی غمه سړی ته که سړی وويلی شو نيکبخت خوورته هيڅکله نشو ويلی.
غم او خوشحالی لکه ديوی ټوټی دوه مختلف مخونه دی چه اصل يې يو دی.
څنګه چه شپه او ورځ يو په بل پوری نښتی دی او هرکاله ته دواړه وړاندی او ورسته راځی دغم او خوشحالی ارتباط هم دغه راز ټينګ دی که څوک وغواړی چه هغه يو خپل کاله ته پريږدی او دابل ايسار کړی له دينه لو يه اشتبا بله نشته.
داسی کيدی شی چه ورځ اوږده شی او شپه لنډه يا شپه لويه وی او ورځ وړه وی مګر داسی ورځ چه شپه ونلری يا داسی شپه چه ورځ ورپسی نه وی په دنيا کښی نشته.
که لمرتر اخرته پاس په تندی ځای پرځای ولاړ وای او دزمانی په رنګ کښی هيڅ تغير او تحول نه وای موجود هيڅوک به نه پوهيده چه شپه څنګه وی او دهمدی لامله چه شپه به چا نه پيژانده له پدی به هم نه پوهيده چه ورځ څنګه وی او څه کيف لری.
غم او خوشحالی هم لکه شپه او ورځ يو په بل پيژنو که غم له دنيا بيخی لاړ شی خوشحالی هم ورسره ځی که ژړا نه وی خندا هم نشته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هماغسې چه هګۍ له چرګې پيدا کيږي او چرګه له هګۍ نه غم او خوشحالي هم يو د بل اولاد دي.
انسان بايد پدې پوه شي چه غم او خوشحالي يو ظاهري او اعتباري فرق لري يعني دا فرق هم لکه د شپې او د ورځې فرق د سترګو او نظر فريب پيدا کړيدي چه عقل د او بصيرت خاوندان پرې نه غوليږي بلکه ړانده هم دواړه يو ګڼي.
ثوک چه د عقل سترګې لري او د فلسفي شعور خاوند دي هغه زماني ته په بل شان ګوري او د شپو و رځو له سپينو او تورو پردو نه هغه خوابي رنګه زمان په بل ډول ويني هغه پوهيږي چه زماني دواړه مخونه يو ه شي ته منسوب دي او يو حقيقت دوه رنګه ښي.
ډيره ښه ده چه عقل او پوهه په مونږ ډير تسلط نلري او مونږ يي له وهم او خيال نه لري کړي نه يو ګڼي او س به شپه او ورځ را باندې يوه وه او خوشحالي به هم را باندي غميدلي وه.
زمونږ غمونه او زمونږ خوشحالي زمونږ په ژوند کښې هغه سوز او ساز پيدا کوي چه بې له هغه د ژوند کيف او خوند نه پاته کيږي.
غم د خوشحالي څکلو ذايقه او احساس روزي او خوشحالي لکه د خوږو ميوو خوراک تر خو مرچو ته ضرورت لري.
که په دنيا کښې تر خه شيان نه وي خواږه ډير ژر زړه وهي او بېخونده کيږي.
د ژوندانه خوند غم او خوشحالي ته ډير ضرورت لري او په د غه خوند کښې د عواطفو او احساساتو خاوندان ډيره برخه لري هغه ړانده هوښياران چه په ظواهرو نه غوليږي او د غم او خوشحالي په فرق نه دي قايل له دغه نعمته محروم دي.
که مونږ ډير عميق فکرو کړو هماغه شي مونږ ډير خوشحالوي چه مونږ يي ډير خپه کړي يو او ډير ځله هغه شي ته خوشحاليږو چه زمونږ غم پکښې پټ دي، ډيره ښه ده چه په جهان کښې د غه راز ژور فکرونه ډير لږ دي او احساسات مونږ ته د غه موقع نه راکوي چه د غمونو او خوشحاليو حقيقت ته ډير ځير شو.
ډير خلق دي چه يوه ورځ يي ګرانه ښځه مري او دي غمجن کيږي مګر بله ورځ نوي واده کوي او نوي خوشحالي هغه زوړ غم بيخي هيروي نو د غه د خوشحالي ډولي او هغه د غم جنازه يو له بله ډير ربط لري که هغه غم د غه کاله ته را نشي د غه ښادي هم نشي را تللي.
د اوصال په حقيقت کښې د هغه فراق نتيجه ده او په هغه وير کښې د غه سرور او سرود پټ دي هر څومره چه خوښحالي د پسرلي بارانونه زورور دي هغومره يي سيلابونه هم زورور دي، له د غسي زورورو بارانو سره تندر او برلي هم شته لکه چه له ډيرو لويو افتخارتو سره ډيرلوي خطرات ملګري دي.
همد غه وجه ده چه زه له سپکو او کوچنيو غمونو څخه لوي او ستر غمونه ډير ښه ګڼم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخلاقي اساس

شوپنهاروايي: داخلاقو دپاره له ترحم نه ښه اساس نشته، انساني اخلاق بايد په همدغه اساس قايم وي.
دده په نظر کښې اخلاقي عمل هغه دی چه دشخصي ګټې هيڅ اثر پکښې نه وي او محض دبل دخير دپاره وي.
دده په نزد انسانيت يو قانون لري چه مخالفت ترينه ښه نه دی او انسان مکلف دی چه له دغه قانون سره سم وچليږي.
دده په نظر هغه کار چه قانون دپاره کيږي او هغه کار چه دقانون دپاره نه وي شوی مګر له قانون سره موافق وي يوله بله فرق لري. دی هرنيک او ښه کار اخلاقي عمل نه ګڼي دده په فکر اخلاقي عمل هغه دی چه خاص دقانون دپيروی او دانساني تکليف دپرځای کولو دپاره اجرا شوی وي نه دشخصي ګټې دپاره.
په همدغه سبب ديوه سوداګرصداقت او راستي چه دتجارتي ګټې دپاره وي نيک کار ګڼي مګر اخلاقي عمل ورته نه وايي.
همدارنګه هغه څوک چه ډيرزړه سواندی وي او به همدغه سبب له خلقو سره نيکي او احسان کوي دغه رازنيکي او احسان دکانت په عقيده اخلاقي عمل ندی.
دی وايي که دغه سړی له خلقو نه ډيری جفاګانی ووينی زړه به يې سخت شي بيا به له چا سره احسان او نيکي نه کوي مګر هغه څوک چه دخلقو جفاګاني ويني او محض دتکليف دپاره له خلقو سره ښه کوي دا کار اخلاقي قيمت لري او اخلاقي عمل ورته ويل کيږي.
مترلينګ وايي: هغه مينه چه انسان يې له انسان سره لري بايد له ډيرلوړ او هسک ځای نه اخستل شوي وي که يو انسان وکړی شي چه له انسانانو سره عشق ولري او بشردوستي دعشق له کوره واخلي نه ښايي چه له ترحم نه کار واخلي او مينه يې دمرحمت او مهرباني رنګ پيدا کړي.
که څوک چاته دعدالت له مخې څه ورکولی شي دا احسان له لاری دی څه نه ورکوی که دچا له لاسه پوره وی چه دانسان احترام وکړي دلجويي او تسلي ورکولو ته حاجت نشته.
دی دانسان دپاره له چا نه رحم او شفقت نه غواړي عشق غواړي.
داحسان له ورکړي نه دعدالت ورکړه ښه ګڼي او له نوازش نه يې احترام دانسان دپاره غوره ګڼلی دی.
دا سړی دعشق طرفداردی،دده په مذهب بايد شاه او ګدا يوله بله عشق ولري. دده له شفيق نه رفيق ښه ښکاري او له هغې مينې نه کرکه کوي چه يو مهربان باداريې له خپل صادق خدمتګار سره لري دغه راز مينه چه دترحم او شفقت رنګ لري يو انسان لوی او بل کوچنی ښي پدی مينه کښې چه هرڅومره مهرباني پرته ده هغومره پکښې دمحبوب حقارت هم شته مګر په عشق کښې کبر او لويي نه ځايږي او آغا توب نه مني.
دی انسان ته په ډيرلوی حق او ډيرزيات احترام قايل دی مګر دغه حق ورته په سوال او ګدايي دترحم له لاری نه غواړي. دعدالت په اساس يې غواړي.
که بشرښه انصاف وکړي خواران او مزدوران په بډايانو باندی ډيرلوی حق لري خو دغه حق پټ پاته دی او خلقو هيرکړی دی.
روسو وايي: (هروخت چه تاسي يو آسمان خراش قصروينی يقين وکړی چه ديوه ولايت کورونه ددغه قصردبنا دپاره وران شويدی).

(c) ketabton.com: The Digital Library

که چيرې سم اوصحيح حساب مينځ ته راشي ډيرلوی بډايان دډيروزيات خلقو پورورې دي اودوی خيرات په حقيقت کښې ددغه پورنيمګړی ادا ده.
که يوسړی په دغسې احساس خواراوغريب ته څه ورکوي احساس يې ډيرلوړاوعالي دی اوله هغه بل نه چه دا کارخپل رحم اوکرم ګڼي عالي همت اولوړ شعورلري.
دچا پوهه چه دعشق په آب وهوا کښې وده وکړي اوعواطف اواحساسات يې په عقل غالب وي هغه دمترلينګ په شان فکرکوي اوله نوروپوهانونه يې فکربل رازدی.

ښه او بد

خدای خبردی چه غل وکه خوني و يا يې کوم ډيرد شرم کارکړی و ، هرڅه چه و ، خوخلقويې متهې تړلی وی اوحاکم ته يې راووست.
هريوه ويل: دی ډيربد سړی دی مونږدده له لاسه ډيرپه عذاب يو ، دی بايد بندي شي اوډيره سخته سزاووينی.
حاکم هغه بد وګاڼه اوزندان ته يې وليږه دهغه خپلوان اخندزاده صاحب ته ورغلل اوهغه يې حاکم ته ورووست کله چه حاکم دآخند زاده صاحب له راتګه خبرشويوه ټوټه مخی ته ورغی ، دهغه لاسونه يې ښکل کړه اوپه ډيرعزت يې خپل ځای ته راووست.
داخند زاده صاحب له خبری هيڅوک نشوتلی ، حاکم دده امرته غاړه کيښوده اوبندی يې خوشی کړ.
ما چه دغه حال وليد پدی پوه شو چه دلته دښواوبدو فرق شته ځکه دښه سړی لاسونه ښکلوی اودبد سړی لاسونه تړی، مګرټول د ښه اوبدو په فرق يوشان نه دی پوه شوی دهمدی لامله هغه سړی چه خلقو په نظرکښې بد و اخند زاده صاحب ښه وګاڼه اوله بنده يې خلاص کړ.
زما ملګری وويل: دوی دښواوبدوپه تميزکښې ډيرغوليدلی دی دوی وايی زمونږ ملک ډيربدسړی دی ځکه چه دغلوملګری دی اوغله په حاکم باندی خوشی کوی مګرهمدغه کارچه اخند زاده صاحب وکړ هغه ته بد نه وای.
هرکله چه خونيان اوداړه ماربنديان شی دده په برکت خوشی کيږی اودګنهګارو شفاعت دده کاردی.
دی يوازی له حاکمانونه غله خلاصوی که شکرانه غټه وه په آخرت کښې يې هم خلاصولوذمه کوی اوپس له مرګه يې هم ملګری دی.
که يوحاکم يوغل دملک په خوله خوشی کړی دا کاردوی ته بد ښکاری مګرکه آخندزاده صاحب په سفارش يې پريږدی نوبيا په ښه سړيتوب اودينداری کښې حسابيږی.
دهرچا بدی که په ډيروپردواورنګونوکښې پټه وه هغه ددوی په نظرکښې ښه سړی دی اوکه چا خپله بدی نه پټوله يا يې نشوپټولی دوی ورته بد وايی اوپه بد نامه يې يادوی.
دوی هغه غل ګڼي چه دسودا ګروقافلی وهي اودبډايانو به کورونوداړی غورځوی مګردهغه چا لاسونه اوپښې ښکلوی چه په چل اوفريب دخيراتونو قافلی خپل کاله ته راګرزوی اودمسکينانوحق غصبوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پخوانۍ ډيوی

په کاله کښې برق لګيده مګر پاس په رف باندی د تورو تيلو مسينه ډيوه ايښی وه ، په څنګ کښې يی يوه بله ډيوه هم وه چه يو وخت پکښي شمع بليده.

هغه خوا د خاورينو تيلو لاټين ښکاريده او داسی معلوميده چه هری ډيوی پخپل وخت کښی دا کور رڼا کړی او د کاليه خلقو يی په رڼا کښی ډيری شپی سبا کړيدی مګر اوس ترينه څه کار نه اخستل کيږی او د شپی په کور کښي برقونه بليږی.

د زمانی دا عادت دی چه زاړه شيان له کاره باسی او نوی شيان په کار اچوی مګر خلق خپل زوړ حال نه هيروی او زړو شيانو ته په جګو رفونو باندی ځای ورکوی.

دا عادت بد نه دی چه څوک زاړه خدمتونه هير نکړی او زړو خدمتګارانو ته په قدرو ګوری مګر کار بايد له نوو شيانو واخستل شی او به کورونو کښی وخت په وخت نوی رڼاګانی پيدا شی.

انسان په هر وخت کښی يوی رڼا ته محتاج دی او دا رڼا هر کله خپله څيره او خپله وضع بدلوی د عالم تغير چه د دنيا لايتغير قانون دی همدغه تقاضا لری چه هر څه بايد يو راز او بل راز راشی او يوازی لوی خدای تل ترتله په يوه حال باقی وی د همدغه بدلون او تغير په وجه د علم او پوهی رڼا هم هر وخت خپل فانوس بدلوی او د لوښو په بدلون په لوښو کښي پراته شيان هم بل راز کيږی.

هغه رڼا چه د خاورو له تيلو پيدا کيږی هغه نور چه د لمر او سپوږمی له کوره راځی هغه بريښنا چه د او بو له آبشار څخه حاصليږی د ظرف او محل په اعتبار يو له بله بيليږی که څوک په د غو ظاهری سورتونو ونه غوليږی او حقيقت ته ځير شی نو د شړشمو او پنبی په بوټو ، د غوزانو او زيتونو په ونو کښی يوه رڼا موجوده ده چه په هر راز ډيوه کښی بيل کيف پيدا کوی که څوک هغه تيل چه په ډيوه کښی وينی په پنبه کښی و وينی يا د غه سيزونکی برق چه په برقی نغريو کښی ګوری په او بو کښی وليدی شی هغه ته اور او او به دومره فرق نلری او د جهان په هره ذره کښی يوه رڼا وينی چه د صحرا په کاڼو کښی هم شته هغه نور چه کليم په کوه طور کښی ليده د ښونه په هره ونه کښي شته مګر محرمانه سترګی غواړی.

که د انسان تعقل قوی شی او د حواسو له قيده راوزی (که څه هم د بشر او سنی پوهه هماغه رڼاده چه د حواسو له کړکيو راننوتلی ده) به هر شی کښی به يو نور ګوری او د وجود په نړی کښي به دا تور او سپين نه وی او س مونږ د حواسو تاثير لاندی يو چه په تيلو غوړ لاسونه په پندانه وچوو.

که لوښی او ظروف زمونږ د نظر مانع نشی نو په هر کور کښی ديوی و يالی يا ديوی چينی او به دی او د ټولو مشرب يو دی.

که مونږ د سيند او و يالی ، د کوهی او کاريز ، د واوری او باران په نومونو او صورتونو ونه غوليږو نو واوره ، ږلی او باران ديوی کورنی خلق دی او اور او او به هم دومره پردی نه دی.

په حقيقت کښی همدغه خوږوالی دی چه په خټکی ، هندوانه ، توت ، آنګور ، ناک او منه کښی يی حلول کړی او په هر محل کښي يی بيل صورت بيل خوند او بيل نو پيدا کړيدی.

هغه لوی او واړه زخمونه چه د بيلو بيلو ميوو او د انو شربتونه او عرقونه پکښی پراته دی ټول يو کيف لری او د کجرو او او ربشو په مينځکی څه فرق نشته په د غسی کتنه چه سړی له اشکالو او صورتونو نه هغه خوا وګوری

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړی ته دا معلوميږي چه کورت او شرمبی له يو غړکی راوتلی دی او مايعات او جمادات زمونږ ظاهری حواسو بيل کړيدی.
هغه وخت چه زمونږ تماس او تعلق له ماديا تو نه قطع شی او مجرد شو ښايي چه د نن ورځی علم او معرفت بل راز شی او د غه رڼا بل شانته وويښو. هغه وخت به د نن ورځی د تنويرو سايل لکه د دی کوتی بيکاره ډيوی په کار نه وی او علم وپوهه به په نورو قالبونو کښی ځان ځرګند کړی چه اوس يې مونږ نشو ليدلی.

انتخاب

زما ملګری له اجتماعی مسايلو سره ډيره زياته علاقه لري.
کله چه ولس د شورا د پاره وکيلان انتخابوی يا د حکومت مشر خيل وزيران ټاکی دی په انتخاباتو باندی په زړه کښي سل اعتراضه لری.
دده په نزد سم او صحيح انتخاب ډير مشکل کار دی او که د غه کار بل څوک کوی دی پکښی ډير عيبونه پيدا کولی شی.
دی وايی د ګوستاولوبون دا خبره رښتيا ده چه په خلقو باندی حکومت کول دومره ګران کار نه دی لکه چه په خلقو کښی لايق کسان پيژندل او انتخابول مشکل کار دی.
زما ملګری دا يوه لويه اشتبا ګڼی چه اجتماعی کارونه داسی کسانو ته وسپارل شی چه هغوی په خبرو کښی ډير مهارت لری او په خبرو ډير ښه پوهيږی ده د کوم عالم دا خبره ډيره خوښه کړيده چه په خبرلوخو او نطاقانو کښی د فکر خاوندان ډير لږ پيدا کيږی.
دده په نزد هغه څوک چه ډيری ښی خبری کولی شی ښه ښه کارونه نشی کولی او ډير فکر کوونکی هم د کار خلق ندی.زه دده دا خبره ځکه ښه ګڼم چه دی پخپله د فکر خاوند دی او په خبرو کښی هم ډير ښه دی، هغه څوک چه د ځان په باب کښی هم له حقه نه تيريږی او د قضاوت په وخت کښی په ځان هم حکم کولی شی بايد ښه يې وګڼو او په قدر ورته وګورو.
اوس خو به پوه شوی ياست چه زما ملګری په اجتماعی مسايلو کښی څومره عميق فکر لری مګر زما علاقه له ده سره په فکری او علمی دقت نه ده بنا بلکه دده شعری او ادبی جنبه می ډيره خوښه دی.
دی علاوه پدی چه شاعر او ليکونکی دی په شعر او ادب کښی ډيره ښه نقادی هم کولی شی يعنی که هر څومره ښه شعر بد په نظر ورغی يا د شعر خاوند ښه سړی نه و ، دی پکښی داسی باريک عيبونه پيدا کولی شی چه نوريې په ذره بين هم نشی ليدی مګر کوم شعر چه دی پخپله انتخاب کړی هغه هم ډير ښه نه وی يا يې نور په ښه والی نشی پوهيدای.
ګوری ! زما مقصد دا نه دی چه دی ښه شعر او بد شعر نه پيژنی بلکه يقين لرم چه ادبی محاسن او معايب ورته ډير ښه معلوم دی.
زما په نظر کښی دی ډير ښه شاعر دی مګر دده له باريک نظر څخه په ويره کښي يم چه دا خبره يې په مزاج بده ونه لګيږی ځکه چه اناتول فرانس پخپل يوه کتاب کښی ليکلی دی چه ډير ښه شاعر هماغه دی چه ډير خود پرست وی او بی له ځانه بل څوک په نظر کښي نلری.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما دغه ملګري يوه ورځ د وطن په کارداراتو باندې بحث کاوه چه ځينې يې ښه ګڼل او ځينې بد ، ما چه دده دغه انتخاب وليد پدې پوه شوم چه د شعر له پيژندلو ته د سړو پيژندل ګران کار دی او د اشخاصو په عمل کښې دومره اختلاف نشته لکه چه په نظر کښې شته.

دا کيدی شي چه ډير خلق په يوه چلم خوله کيږدی مګر فکرونه او نظرونه يو راز نه دی.

د حسن انتخاب، د شعر انتخاب، د شخص انتخاب په هرځای کښې يوه اختلافي مسله ده چه د هرچا د ذوق او نظر په لحاظ فرق کوی. که هرچيرته لاړ شي او هرچا ته لاړ شي يو به د بل په انتخاب اعتراض کوی او دغه شکايت به هرځای موجود وی.

حجازی د ايران ډير ښه او مشهور ليکوال ليکي: زما يوه دوست چه له ډير و ښو ليکوالو څخه دی د ايران په فرهنګستان انتقاد کاوه چه په دغه علمي او ادبي انجمن کښې ولې ځيني بيسواده اشخاص په عضويت انتخاب شويدی او لياقت ته نه دی کتل شوی؟ مګر څومره چه دده د ايران د فرهنګستان اعضا وو ته بد ويل هغومره يې د فرانسي داکاډمي اعضا ستايل او دهغوی انتخاب يې ډير صحيح ګاڼه، څوورځې وروسته چه زه حجازی د فرانسي داکاډمي له يوه غړی (مسيو ماسين بون) سره په پاريس کښې مخامخ شوم نو داکاډمي بحث مينځ ته راغی او هغه په ډيرقهروويل[دفرانسي له اکاډمي نه خرابه دستګاه بله نشته څوورځې پخوا يوتن دکتابونو ناشريعني کتاب فروش چه داکاډمي دځينو اعضاو کتابونه د تملق دپاره چاپوی او خرڅوی يې داکاډمي غړی شو چه دادبياتو به پوله هم نه دی تيرشوی].

دا قصه همد غلته پريږدی ! راشي چه دفرانسي داکاډمي انتخابات داناتول فرانس په وخت کښې وګورو.

دغه لوی او مشهور ليکوال پخپل يوه کتاب کښې ددووتنو (شاګرد او استاد) مذاکره داکاډمي ديوه غړي په باب داسي ليکي.

شاګرد: مسيو..... داکاډمي په عضويت انتخاب شو او دا انتخاب زه ډير بد ګڼم. دا سړی د معاشرت په ادابو ډير ښه پوهيږی او له هرحزب سره تګ راتګ لري، سربيره پدی يوي لوړی کورنی ته هم منسوب دی او وراره يې د کليسا واکدار دی، دی پخپله هم ډيرڅه لري او په کاله کښې يې ډير ښه شراب پيدا کيږی مګر ذوق او هنرنلری او دلوړی قريحي خاوند ندی ځکه راته دغه انتخاب ډير ناوړه معلوميږی او په بد نظرورته ګورم.

استا: ناوړه انتخاب ته هيڅکله بد مه وايه او پدی پوه شه چه په کارونو کښې د تصادف او اتفاق برخه ډيره زياته ده هغه کارچه تاسو ته مسخره معلوميږی په حقيقت کښې يو انتقام دی چه تقديريي د تفريح دپاره د عقل او تدبير له خاوندانو څخه اخلی.

تا ته دی دا معلومه وی چه په دغسي انجمنونو کښې د هوس او تفنن دپاره هم ځای پرينښودل په کار دی.

د قريحي او نبوغ خاوندان غالباً د معاشرت او ګذران خلق نه وی.

که يوه جامعه سل په سلو کښې عقل او منطقي وی سل په سلو کښې به د تعمل وړ نه وی او د عدالت له ساړه فشار لاندی به هرڅه ساړه وی، کوم انجمن چه يوازی له لويو او فوق العاده اشخاصو جوړ شوی وی ډيرلږ خلق به ورسره علاقه ولری.

ډيره ښه ده چه ټيټ او حقير اشخاص له دوی سره ګډ شي او د تفريح باعث وګرزی په دغه صورت کښې به ټيټ کسان له لوړو کسانو نه علمی او معنوی استفاده کوی او لويان به هم چه خپله مقايسه له دوی سره په نظر کښې نيسی خوند اخلی. دا کار ددوا ړو په ګټه دی او اکاډمي په دغه ډول د خپلو مهمو غړو اهميت نورو ته ورکولی شی ځنګه چه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلمراوستوروکری ځینی ذاتی اوځینی اکتسابی ځلښت لری داااکاډمی اعضا هم باید دغه رازوی چه دځینورڼا ځینونوروته انتقال اوسرایت وکړی.
دغه راز ناوړه انتخابات ددغه انجمن دحیات اوبقا دپاره ډیرضرورمعلومیږی اوډیره ښه ده چه اکاډمی دخپلوغړو په انتخاب کښی اشتبا وکړی یا دتصادف له تاثیرلاندی راشی اودغه راز خلق هم انتخاب کړی.
که ناوړه اشخاص هیڅکله داکاډمی په غړیتوب نه انتخابیدلی نو هغوکسانوته به ډیرلوی توهین اوتحقیرمتوجه و ، چه ااډمی نه قبلولی مونږ باید دغه راز ظاهری اشتباهات حقیقی هوښیاری وګڼو ،اوپه نفرت ورته ونه ګورو.

دعقل برخه په ژوندانه کښی

پاک خدای چه ژوند پیدا کړ غرایز یی هم ورسره پیدا کړه چه ژوند وساتی اودحیات شمع مړه کیدوته پری نږدی.
همدغه غرایز دی چه دهوا مرغان اودځمکی ځناوریی دزیږولو اونسل ساتلو کارته داسی متوجه کړی چه هیڅ غفلت پکښی نه ځایږی، دهمدی لامله دهوا مرغان هرکال نوی کورونه جوړوی اونوی هګی پکښی ږدی ، له هګیونه بچی را ایستل او بچیوته دانه په خوله کښی را وړل دغریزی کاردی.
یو کوچنی ماشوم چه به لومړی ورځ دمورپه تی باندی خوله ږدی اوروی یی له غریزی بل لارښوونکی نلری.
هغه پاملرنه چه یوه چرګه یی دخپلوبچیوپه نسبت لری کوم تعلیمی کارنه دی بلکه دغریزی اوفطرت په تقاضا اجراکیږی کومه شهوانی قوه چه نراوښځه یی یودبل په نسبت لری دغریزی غوښتنه ده چه دژوند ساتلواودنسل دبقا دپاره په انسان اوحیوان کښی وجود لری یعنی دژوندانه ساتنه اودنوع پایښت دغرایزو وظیفه ده.
هرکله چه غرایزپه حیوان کښی ډیرقوی دی اوپه انسان کښي ضعیف غوندی دی نوانسان ته عقل هم ورکړشو چه دژوند په کارکښی له غرایزوسره مرسته وکړی اودغریزی په خوښه استعمال شی یعنی عقل یوه آله ده چه غریزه یی ااستعمالوی نوعقل باید دژوندانه دوسایلو برابرولوپه کارکښی صرف شی اودژوند اسباب برابرکړی نه داچه دحقایقواوپټواسرارو دکشفولوکارترینه واخلواوبیځایه یی استعمال کړو.
دعقل اصله کارهمدغه دی چه له مادی سره تعلق پیدا کړی اوپه موادوکښی تصرف وکړی.
طبیعی اوریاضی علوم دا مدعا ډیره ښه ثابتوی چه د عقل کارله جسم اومادی سره دی چه باید ابعاد وپیژنی اوکمیت ته متوجه شی ځکه چه دکیفیت پیژندنه دعقل کارنه دی اوعقل ددغه مقصد دپاره نه دی پیدا شوی همدغه سبب دی چه انسان یا له کیفیت نه بیخی غافل دی یا کیفیت ته هم دکمیت په نظرګوری.
مثلاً زمانه په اصل کښي کیفیت دی اودکیف له مقولی لاندی راځی مګرانسان دخپلی ساعت تیری دپاره چه دژوندانه یکنواختی ورکه کړی دغه کیفیت دکمیت له مقولی لاندی راووست اودځمکی حرکت، دستوروحرکت اونورحرکتونه یی زمانه وبلله.
هیت نجوم اوریاضیات په همدغه مفیده اشتبا بنا شوه اوددغی لوی غلطۍ په وسیله لوی لوی مقصدونه حاصل شوه.
که انسان ښه غور وکړی پوهیږی چه عقل انسان ته ددی دپاره ورکړشویدی چه دآلاتواومصنوعاتوپه جوړولوکښی ترینه کارواخستل شی اویوه څه جوړ کړی نه دا چه په څه پوه شی اودکمیت ادراک وکړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغرب پوهان په دغه راز ښه پوهيدلی دی ځکه يې دژوند ښه کولو په کارکښې له عقل اوپوهی نه ډيرکاراخستی دی اوزمونږ پوهان په نورو تصوراتوکښې غرق دی.
مونږبايد دجوړولواوپوهيدلوپه فرق قايل شو.
جوړول اسانه کاردی مګرپوهيدل ګران کاردی.
دشاتومچی عسل جوړوی مګرپه حقيقت يې نه پوهيږی.
مونږژوندکوو اودژوند وسايل برابروو مګردژوندانه په حقيقت نه يوپوه شوی.
ډاکتران اوطبيبان دژوند په خدمت ترډيره حده موفق شويدی اودزړه حال دسږوحال ورته معلوم دی مګرژوند نه پيژنی اوله روح نه ناخبره دی.
دانسان ډيره لويه اومهمه وظيفه دژوندانه ساتنه اوروزنه ده عقل اوفکر، علم اوفن دهمدغه مقصد دپاره دی چه دژوندانه اسباب اووسايل برابرکړی اوپه همدغه لاره کښې ترينه کاروا خستل شی.

حسابی خبری

استاذوويل: تاسی بايد هروخت له ځان سره حساب وکړی اوحسابی خلق اوسی!
دده يوحسابی درداو: که يوعدد له بل سره داسی يوځای کړوچه يوپاس اوبل لاندی وی لکه: 2
۲ اوڅلور۴ ترينه جوړيږی اوددواړو وجود هم پخپل حال نه پاته کيږی.
که دواړه څنګ په څنګ يوځای کړولکه: ۲۲ نودوه ويشت ورنه جوړيږی اودوه شل کيږی. ددواړوعددونوشکلونه اوصورتونه هم پخپل حال پاته کيږی ځکه چه دلته دملګرتيا اوورورولی رازپټ دی اوپه هغه بل صورت کښی تفوق ،تسلط اومحوه کول معلوميږی.
ده ويل: که دوه مساوی عددونه لکه ۱-۱۲-۲ ۳-۳ هريو له بل نه وړاندی يا ورسته کړو نتيجه يې يوه ده مګرپه دوه متفاوتوعددونوکښی تقديم اوتاخيرډيرزيات فرق راولی اوپه مقدارکښی ډيرتفاوت راځی که مونږيو اونه يوځای کوو اوداسی يې ليکو 19 نولس کيږی مګرشل کيږی نه.
که همدغه دوه عددونه داسی وليکو 91 خبره سلوته نژدی کيږی اوډيرزياتوالی پکښی راځی.

شعراوفلسفه

وريځی پورته په هوا کښی دی ځاګانی ښکته په ځمکه کښي.
هغه څه چه په هسکوو ريځوکښی شته په ژوروځاګانو کښی هم شته.
په دغواوبوباندی هم هماغه تنده ماتيږی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلوړ خيال اودژورفکرنتيجه يوه ده.
ته ! يا خپل نظرډيرلوړ کړه يا پخپل ګريوان کښې ډيرسرښکته کړه !
دشاعراوفيلسوف فرق همدغه دی.
زه شعراوفلسفه دغه شان ګڼم.

ولاړی اوبه

له ښاره ووتم، سمه اوودانی می پريښوده، دلوړوغرونو سرته وختم له هغه ځايه ستاسی لوړی ماڼۍ ډيری ټيټی ښکاريدی اوپدی پوه شوم چه مونږ په ډيرټيټ محيط اوټيټه هوا کښې ژوند کوو.
دغره له سره ډيرلری ځايونه ليدل کيږی اونظرډيرلری ځارکوی ځکه ما هم دزمان اومکان په لری ګوټ کښې هغه څه ليده چه دکوراوکلی خلقونشوليدلی.
همدغه وخت زه وپوهيدم چه فرعون اوقارون په کلواوښارونو کښې پيدا کيږی مګرخدايی تجلی په غرونو کښې ځان ښی اوکليم له کوه طورنه الهام اخلی. دلمرلومړی رڼا دغروپه څوکوپريوږی اووروستۍ وداع هم دغروله څوکوسره کوی.
شپانه په غرونوکښې وی اوقصابان په ښارونو کښې.
دبودا اوزردشت نښی نښانی په غرونوکښې دی اودفرهاد دعشق داستان دغره ازانګه ده.
دغرونواوبه ډيری پاکی اوډيری رڼې دی، دغرونوهوا ډيره صافه اوبی دوړوده.
تاسی غرونوته يوازی دکميت په لحاظ ګوری دکيفيت په لحاظ هم هلته ډيرڅه شته چه په سمه کښې نشته.
که په غرونوکښې قيمتی لعلونه شته نو دغرونو ښکلی اوښايسته منظری هم په ښارونوکښې پيدا کيږی.
زه غرونوته دنندارواوتماشودپاره تللی وم او دولاړواوبوسيل می کاوه ماته چا ويلی و ، چه هلته يو ډيرلوی ډنډ دی چه پخوا به پکښې ښاپيريو لمبل اوملوک به له بدرۍ سره همدغلته کتل.
زه لاړم اودغه ډنډ می وليد د ډنډ په غاړه ډيرساعت کښيناستم اوتر ډيره وخته له فکراوخيال سره مشغول وم.
دغه لوی ډنډ دصبراوسکون په مقام کښې څه شور اوفرياد نه کاوه دحال په ژبه يی خپل عميق احساسات داسی ښکاره کول.
زه دلويوغرونوپه ډيره لويه کنده کښې ايساريم اودولاړواوبوپه نامه يادېږم، زما ليدوته خلق ځی اوراځی اوزما مهيبه منظره وينی هيڅ لامبوزن دا جرت نه کوی چه زما په سرراودانګی اوزما مخ په څپيړه ووهی. په ما باندی دچا بيړی نه ګرځی زما کبان څوک نشی نيولی دهيچا جال په ماباندی نه دی لويدلی، زه دهيچا په واک اواختيارکښې نه يم مګرپه عين حال کښې به واکه اوبی اختياره يم ،زما په پښوکښې لکه غرونه لوی لوی ځنځيرونه پراته دی اوزه يی ځای پرځای درولی يم.
هغه آزادی چه له مستوسيندونو اوزوروروسيلابونو سره شته له ما سره نشته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه عمق لرم شور او مستی، موج او حرکت نلرم.
زه ډیرخلق غرقولی شم مګر ځان له قیده نشم خلاصولی.
زما قوت او طاقت ایساردی، ماځانته دیوه چینی اویوه لښتی قدرته مجرا پیدا نکړه او ددغو ماشومانو ازادی هم زما په برخه ونه رسیده.
زه ډیرلوی قوت یم مګرآزاد نه یم ایساریم ځکه هیڅ نشم کولی او هیڅ رانه جوړ نشو.
زما عمرعبث تیریږی نه رانه برق او بریښنا پیدا شوه نه سمسوره باغونه نه می جهان ولیده اونه جهان ولیدم ،زه ښارونو او ودانۍ ته ښکته نشوم،ماخپل موج او حرکت ونه لیده او د شور او مستیې په کیف ونه پوهیدم.
زه دځان غوندی نورو ډنډونو سره یوځای کیدی نشم مګر دکابل سیند دکونړ له سند سره یوځای کیږی اودواړه له ابا سین سره خپل موجونه خپل شور او خپله مستی یوځای کوی.
قید او اسارت عزیزان له عزیزانو نه لری ساتی ځکه دیوه کوهی اوبه له بل سره نشی ګډیدلی اویو ډنډ بل ډنډ ته لاره نلری مګردا سمان وریځی یو له بله ګډیږی او دیوه باغ مرغۍ بل باغ ته ځی.
زما طبیعی میل دانه دی چه ځای په ځای غلی ولاړیم او هیڅ حرکت نه کوم.
زه سیلانی حرکت او طوفانی قوت غوښتونکی یم.
زه باید دغه سکندری سد مات کړم او ځانته لاره پیدا کړم.
که زه له دغه قیده خلاص شم زما له طوفانه به خلق وویریږی او زما له قیضه به ملکونه اباد شی.
زه به بحر او دریاب ته لاره پیدا کړم او هلته به بی برخی نه یم.
زما په زړه کښی ډیرڅه شته مګر دشور او غوغا ژبه نشته.
ته زما دحال په ژبه پوه شه او زما په حال کښی عمیق فکروکړه.
هغه وخت چه زه دډنډ په غاړه ناست وم لکه صاحب حال په بل حال کښی وم او دخیال پرواز ونه ډیر اوچت و.
په دغه وخت کښی زه له لوړو خیالونو اوژورو فکرونو سره اشناوم او ډیرلری به می کتل.
همدغه وخت ماته دپسرلی زورورباړانونه رایاد شوه چه له دی لوړو غرونو په ډیرشور او زورمخ ښکته روان و او هیڅ ایی مخه نشوه نیولی.
دهغه سیلاب تعلق دآسمان له وریځو اوآسمانی بریښنا ګانو سره و ځکه یی ډیری زمکی لاندی کړی او له هرقیده آزادو.
دا ډنډ له ټیټ او ژور محیط سره علاقه لری ځکه ځای په ځای ولاړ دی او عمری قید تیروی.
ای هغو کسانو چه دپوهی او هوښیاری عمق ته پریوتی یاست او په اسفل السافیلن کښی ژوند کوی پدی پوه شی چه دغه راز لوی ډنډونه دهغه شبنم مقام او منزلت نشی پیدا کولی چه دشپی دګل په نازکو پاڼو پریوزی او سحر دلمرله وړانګو او حرارت سره آسمان ته خیژی.
هغه اوبه چه دتورو ځاګانو په تل او تورتم کښي دي پدی نشی پوهیدی چه دپسرلی بارانونه او سیلابونه څنګه دی او څه کوی؟
دغه راز لوړ مضمون دغسی ټیټو ته نشو ویل او دژورو ځاګانو په اوبو کښی ددنیا زورورباد ونه هم موج او حرکت نشی پیدا کولی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه حاکم

هغه چه نه نفس لری نه نفسی خواهشات.
نه یی په زړه کښی ډارشته نه طمع.
نه له موقوفۍ ویریږی نه د ترفیع پروالری.
نه رشوت اخلی نه تنخوا.
نه له چا سره عناد لری نه د چا مراعات کوی.
نه د چا مخ ګوری نه د چا شټ.
نه زورور پیژنی نه غریب.
نه یی ښوک خپل دی او نه پردی.
نه سفارش منی نه تملق اوری.
نه چا ته خاندی نه چاته وچولی تریووی.
پوهیږی ! دا حاکم ښوک دی؟
هو !قانون او عدالت.

دمؤلف پيژند ګلوي

ګل پاچا الفت دلغمان دعزیزخان په کڅ کښی به 1287 ه ش 1909 ع کښی زیږیدلی دی.
پلاریی میرسید پاچا اونیکه یی سید فقیرپاچا دی چه دنسب سلسله یی دحضرت عبدالقادرجیلانی په واسطه حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم ته رسیږی.
ده په غیررسمی مدرسوکښی دننګرهاراوکابل له مشهورواستاذانوڅخه دصرف،نحو ،منطق،حدیث،معانی اوبیان کتابونه لوستی دی.
په 1314 ش کښی دانیس دورځپاڼی په اداره کښی دکاتب په حیث مقررشو.
په ۱۳۵۱ کښی دانجمن ادبی دتالیف اوترجمی په څانګی کښی به عضویت قبول شو.
په ۱۳۱۶ کښی یی سربیره په عضویت دزیری جریده هم چلوله.
په 1318 کښی دپښتوټولنی دصحافت دمدیرت معاون شو.
په 1319 کښی دپښتوټولنی دلغاتواوقواعدودڅانګی مدیرشو.
په 1320 کښی داصلاح دورځپاڼی دپښتو مشاورشو.
په همدغه کال په 1320 کښی دپښتوټولنی عمومی مبصراودکابل مجلی چلونکی شو.
په 1325 کښی داتحاد مشرقی دجریدی مدیرشو.
په 1327 کښي دجلال آباد دخلقوله خودملی شوراپه 7 دوره په وکالت انتخاب شو اوپه شورا کښی دوهم معین وټاکل شو.
په 1331 کښی دلغمان دقرغیودخلقوله خودشورا د8 دوری په وکالت ومنل شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په 1334 کښې د جلال آباد له خوا د لوی جرګې وکيل شو.
په 1335 کښې په لومړۍ رتبه د پښتوټولنې ريس مقررشو.
د 1330 کال د جوزا له مياشتې د 1332 کال تر آخره د اولس د ملي جريدې د امتيازخاوند و چه د ده پخپله د فارسي او پښتو مضامينو په ليکلو او تهيه کولو کښې ډيره زياته برخه درلوده.
د ده چاپ شوی کتابونه دادی.
د پرلې نغمه۲- بله ډيوه۳- لغوی څيړنه۴- پښتو سندری۵- عال افکار۶- ځه ليکل يا ليک پوهه۷- ادبی بحثونه۸- پنځم حلد پښتو کلی په ۲ جلدو کښی۹- د آزادی پيغام 10- غوره نثرونه۱۱- لوړ خيالونه او ژورفکرونه۱۲- منطق ۱۳- غوره نثرونه
نا چاپ شوی کتابونه يې دادی.
نوی څرک- ښه لمسون- نوی سبک- اجتماعی نظريات- څه ګورم او څه اورم– د ټولنی علم (ترجمه) د موفقيت لار (ترجمه) سربيره پدی يې د کابل په سالنامو کښی څورسالي چاپ شوی او څو سالنامی هم د ده په اهتمام چاپ شويدی.
په مطبوعاتی جوايزو کښی يې څو ځله لومړی جايزه اخستی دی په 1327 کښی يې د صدارت عظمی له خوا د وهمه درجه تقديرنامه و اخستله د ستوری د وهمه درجه نشان او د وکالت د دو دورو نشانونه هم ورکړشويدی.

سفرونه

په نوروهيوادو کښی يې دا ځايونه او ښارونه ليدلی دی.
مسکو- ليننګراد- سوچی– باکو- ستالين آباد- تاشکند- تهران- پيښور- مونيخ.

الفت

د کابل د سيند په غاړه په کوزنی لغمان کښی د عزيزخان په کڅ کښی يو وړکوټی کلی دی، خو او شايی شنه کښتونه او د سيند شولګری دی لږ څه لری د لويو غرونو په واورو پټی ښکلی ښکاری.
دلته د وه مست رودونه بهيږی، يوی خوا ته د کونړ ښکلی دره ده چه د کونړ سيند تری په نڅا نڅا راوځی.
د شرقی افغانستان په دی ښکلو درو کښی ځای په ځای د سيدانو درنی کورنۍ اوسی، پښتانه دوی ته په درنه سترګه ګوری او پاچهان يې بولی لکه په پسرلی کښی چه په دی درو او رغو کښی ښکلی ګلان غوړيږی د دغو پاچهانو په درنو کورونو کښی هم کله کله ډير د پوهی خاوندان او شاعران او پوهان او سياست وال پيدا کيږی سيد جمال الدين افغانی هم د دغو کونړی پاچهانو څخه و.
ښايی چه څلويښت يا پنځوس کاله د مخه د عزيزخان په کڅ کښی ديوه پاچا په واړه کهول کښی يو ښکلی ګل زرغون شو او هغه يې ګل پاچا وباله ، دا ګل د فطرت په لمن کښی لوی شو ، د طبيعت روزنه او پالنه يې وليده او لکه د کابل سيند د غاړی خاټول د لغمان اوبو او هوا لوی که، هغه وخت مدرسه يا مکتب نه وو چه دا ګل پاچا سبق پکښی ولولی

(c) ketabton.com: The Digital Library

خولکه د پښتنو نورو ماشوما نو ده يو ائې د فطرت نه درس واخيست او اسمان او ځمکي ته د ومره ځير شو چه د فطرت اسرار يې پخپل ژور کاته لڅ کړه او هغه څه يې زده کړه چه بل چا په مدرسو او پوهنتونو کښي نه وه زده کړې.

پخوانو يوه خبره کړې ده چه ډيره پخه ده(الاسماء تنزل من السماء) يعنې نومونه له اسمانه را ښکته کيږې (ايښودل کيږې).

دا دلغمان داورشو ښکلې ګل د پښتو ادب په ګلستان کښې ډير په ښکلا وغوړيده او په الفت مشهور شو ، چه اوس يې مونږ ګل پاچا الفت بولو دا د الفت نوم هم له ده سره ډيرو ږدې ځکه چه زړه يې له الفته ډک دی.

الفت د پښتو ادب يو ځلاند ستوری دی که د پښتو ادب نن ورځ يو بهترين ليکوال او شاعرلری نو هغه به الفت وی.

الفت ډير کتابونه ليکلي دی کله د کابل او د مشرقي اتحاد مديروو کله په شورا کښې وو ، او اوس د کابل د پښتو ټولنې مشر دی خو مونږ د الفت شخصيت په نورو صفاتو پيژنو ، دی يو ډير دقيق او سترګه ورفنان او صنعت کاردی د الفت هنر په پښتو نثراو نظم کښې ښه ښکاری او ځانته يو خاص طرز لری ، د الفت نثرهم شعر دی او نظم يې هم شعر دی.

کوم وخت چه په نثر څه ليکی نو د فطرت ډير نازک او واړه دقايق وينی او څرګندوی يې ، د انسان د اجتماعی ژوند ډيری ښيګړی په داسی ژبه بيانوی چه ويونکی دده استدلال په ښه ډول قانع کوی.

د الفت په نثراو نظم کښې کوم فلسفي يا تاريخي استدلال نشته مګر د فطرت له هره ګونه داسی دلايل او براهين راوباسی چه تر هر رنګه منطقی استدلال ښه او ټينګ وی.

دده هنرهم دادی چه ځانته خاصه د استدلال لاره لری او د ژوندانه عادی وقايع هره يوه دده لپاره د شعر يوه بهترينه موضوع وی.

کله کله د الفت نثر ترنظم خوږوی ، خلق وايی چه نظم پيودل دی او يو ناظم مرغلری پيودی مګرزه وينم چه الفت په نثر کښې هم بلا کوی او کله کله الفاظ هسې سره پيودی چه تر هر رنګه نظم ښه ښکاری او غوره دی.

د هنرمن (فنکار) مهارت او کمال دادی چه عادی شی ته ښکلی رنګ ورکولی شی همدغه ګټې او ختې دی چه يو معمار ترتاج محل هم جوړوی او د پښتو غوندی خړه حجره هم.

دغه رنګونه او غوړ دی چه يو نالايق نقاش پری هره تخته او دهری ټانکی په اړخ يو ناوړه منظره نقش کوی مګر کله چه د ماهر او باهنر نقاش په قلم کرشی نو يوه ټوټه يې په زرو قيمت لری.

دا الفاظ او کلمات د شاعر او ليکوال مصالح دی که الفت هغه سره اودی او ترتيب ورکړی ، د پښتو ادب يو شهکار به وی او که دبل چا په قلم وليکل شی نو هغه به يو عام نثريا نظم وی.

د الفت په فن باندی څه ليکل هم آسان کار نه دی خولنډه دا چه الفت يو ماهر او سترګه ورهرمن(آرټيست) دی چه دده په هنرکښې دا دری غټې ښيګړی وينم.

(جمال) چه د الفاظو او کلماتو غوره کول (انتخاب) اويا دهغو اودنه (ترتيب) وبيودنه(نظم) يې غټې نښانې دی.

دويم: برهان او استدلال که د فطرت له هره مظهره څخه دی يو منلی دليل جوړولی شی او دده په نظرکښې د دنيا ټول مظاهر د استدلال لپاره څرګندی نښانې دی.

دريم: انتقاد دده د هنرغټه ښيګړه ده ، دی د مظلومو خواخوږی دی.

د اجتماعی ظلمونو سخت دښمن دی پخپل ليک کښې که منظوم وی که منشور او لسی تجاوزانو ته ګوته نيسی او دده قلم پدی خوا کښې ډيرتيره دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دظالمانو اسرارلڅوی او دمظلومو اولڅولغړو په کوټوورننوځی ، ددوی دفلاکت اوبدبختی حال ګوری اوهغه داولس دعبرت دپاره په داسی ژبه بیانوی که دچا زړه ډیرکلک هم وی بیا به هم اغیزه پری وکړی، دالفت هیڅ منظوم یا منشورلیک نشته چه له دغوښیکړوځنی تش وی نن دپښتولیکوالو په ډله کښی الفت دټولو مخکښی اودریږی اودده لیکونه دپښتو ادب شمله ګڼلی شی.

پای

مؤلف گل پاچا «الفت»

ملیار

کابل

دکرهنی او اوبو لګولو وزارت

3/3/1319

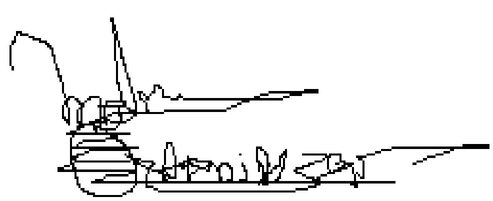

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لراوبر برېښنايي کتابتون

قدرمنو لوستونکو !

تاسو کولاۍ سئ د لراوبر ويبپاڼي په برېښنايي کتابتون کي زيات شمېر ارزښتناک او په زړه پوري آثار په خپل تفريحي وخت کي مطالعه کړئ .

د لراوبر انلاين کتابتون ستاسو لپاره د لاندينيو موضوعګانو اړوند آثار پر ليکه کوي :

- **اسلام او مذهب**
- **ساينس او تخنيک**
- **سپورټ او روغتيا**
- **تاريخ او سياست**
- **هنر او ادبيات**
- **دماشومانو لپاره**
- **بېلابېل آثار**

www.Larawbar.net/library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library